

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka:09501-7/201/6

Datum: 21. 11. 2012

**DRUGO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O POLOŽAJU
ROMSKE SKUPNOSTI V SLOVENIJI – Poročilo o izvajanju Zakona o
romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/2007) in
Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za
obdobje 2010-2015**

KAZALO

I. UVODNA POJASNILA	4
II. METODOLOGIJA PRIPRAVE SKUPNEGA POROČILA	5
III. PREGLED AKTIVNOSTI DRŽAVNIH ORGANOV, ORGANOV SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI IN DRUGIH ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA ROMSKE SKUPNOSTI V SLOVENIJI	6
1. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	6
1.1. Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji in njena dopolnitev	6
1.2. Projekti v okviru Evropskega socialnega sklada	8
1.2.1. Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje	8
1.2.2. Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti.....	8
1.2.3. Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II	9
2. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU TRGA DELA IN ZAPOSLOVANJA	9
2.1. Pospešeno vključevanje Romov v ukrepe aktivne politike zaposlovanja v obdobju 2010 - 2015	9
2.2. Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti	12
2.2.1. Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva I.	12
2.2.2. Javni razpis za spodbujanje enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela	13
3. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU OHRANJANJA IN RAZVOJA KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI ROMSKE SKUPNOSTI	14
3.1. Normativni ukrepi	15
3.2. Finančni ukrepi.....	15
3.2.1. Posebni program	16
3.2.2. Integracijski program (vključenost romske tematike v ostale programe MK)	17
3.2.3. Evropski program.....	17
3.3. Organizacijski ukrepi.....	18
4. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER	20
4.1. Aktivnosti Ministrstva za okolje in prostor	20
4.1.1. Priprava celovitega strateškega okvira kot osnove za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij. Opredelitev območij romskih naselij in njihove sanacije v okviru postopka priprave OPNačrt (Legalizacija romskih naselij)	20
4.1.2. Implementacija nakazanih rešitev, ciljev in nalog, ki jih je pripravila Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij v okviru priprave OPPN za posamezna romska naselja.....	21
4.1.3. Aktivnosti Ministrstva za okolje in prostor v Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti.....	22
4.2. Aktivnosti Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko	22
5. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA ROMSKE SKUPNOSTI	24
5.1. Aktivnosti Ministrstva za zdravje	24
5.2. Aktivnosti Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto	25
5.2.1. Problematika nizke precepljenosti romskih otrok v UE Novo mesto	25
5.2.2. III. Nacionalna konferenca o zdravju Romov leta 2010 v Kočevju	25
5.2.3. Sodelovanje v projektu Socialna integracija Romov	25
5.2.4. Sodelovanje s partnerji	25
5.2.5. Sodelovanje z Razvojno izobraževalnim centrom Novo mesto (RIC NM)	25
5.2.6. Projekt za reševanje romske tematike v naselju Dobruška vas	26
5.3. Aktivnosti Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota	26

5.4. Aktivnosti Zavoda za zdravstveno varstvo Ljubljana	27
5.4.1. Zastopnice pacientovih pravic	27
5.4.2. Zdravstveni dom Kočevje	28
5.4.3. Zdravstveni dom Ribnica	29
5.4.4. Zdravstveni dom Grosuplje.....	30
6. POLITIČNA PARTICIPACIJA ROMSKE SKUPNOSTI NA LOKALNI RAVNI	31
7. AKTIVNOSTI NA PODROČJU OSVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI.....	32
7.1. Kampanja »Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!« (»Dosta! Go beyond prejudice, discover the Roma«)	32
7.2. Aktivnosti za boj proti diskriminaciji v NPUR 2010 – 2015	32
7.3. Razpisi Urada Vlade RS za narodnosti	33
8. AKTIVNOSTI MINISTRSTVA ZA NOTRANJE ZADEVE – POLICIJE.....	33
8.1. Uresničevanje NPUR 2010-2015.....	35
9. OPERATIVNO-MEDRESORSKA SKUPINA ZA DELOVANJE NA TERENU	35
10. AKTIVNOSTI OBČIN, KJER PREBIVAJO ROMI	36
10.1. Aktivnosti občin, ki imajo v občinskih oz. mestnih svetih romskega svetnika.....	36
10.1.1. Občina DOBROVNIK.....	36
10.1.2. Občina ČRNOMELJ.....	37
10.1.3. Občina GROSUPLJE.....	37
10.1.4. Občina KOČEVJE.....	37
10.1.5. Občina KRŠKO	38
10.1.6. Občina KUZMA.....	40
10.1.7. Občina LENDAVAL.....	41
10.1.8. Občina METLIKA	42
10.1.9. Občina MURSKA SOBOTA.....	48
10.1.10. Občina NOVO MESTO	48
10.1.11. Občina PUCONCI.....	52
10.1.12. Občina ROGAŠOVCI.....	53
10.1.13. Občina SEMIČ	54
10.1.14. Občina ŠENTJERNEJ	57
10.1.15. Občina TREBNJE	57
10.2. Aktivnosti ostalih občin, kjer živijo Romi (občine brez predstavnika romske skupnosti v občinskem oziroma mestnem svetu)	61
10.2.1. Občina BLED	61
10.2.2. Občina BREŽICE	61
10.2.3. Občina IVANČNA GORICA	62
10.2.4. Občina JESENICE	62
10.2.5. Mestna občina LJUBLJANA	62
10.2.6. Mestna občina MARIBOR.....	64
10.2.7. Občina RIBNICA.....	65
10.2.8. Občina ŠKOCJAN	65
10.2.9. Mestna občina VELENJE	68
11. AKTIVNOSTI SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE.....	69
11.1. Aktivnosti SRS v letu 2010 in prvi polovici leta 2011	69
11.2. Seje SRS.....	70
11.3. Sprememba 10. člena ZRomS-1 – sestava Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.....	72
12. PREGLED PORABE SREDSTEV ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA ROMSKE SKUPNOSTI NA NACIONALNI RAVNI.....	72
IV. ZAKLJUČEK	72

I. UVODNA POJASNILA

Pravna podlaga za urejanje položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji je 65. člen Ustave RS, ki določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. S tem so bili postavljeni pravni temelji za zaščitne ukrepe. Do dosledne izpeljave ustavne določbe je prišlo s sprejemom **Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji** (Uradni list RS, št. 33/07; v nadaljevanju: ZRomS-1) v letu 2007. Dodatno je zaščita romske skupnosti vgrajena tudi v druge zakone.¹ Poleg zakonov je skrb za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti in za izboljšanje položaja romske skupnosti vgrajena v številne programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij.

ZRomS-1 je sistemski zakon, ki določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, poleg tega pa ureja tudi organiziranost romske skupnosti na državni in lokalni ravni ter financiranje. V 6. členu določa, da vlada za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in Svetom romske skupnosti Republike Slovenije sprejme program ukrepov.

Vlada RS je na svoji 72. seji dne 11. 3. 2010 s sklepom št. 09501-2/2010/7² na podlagi 6. člena ZRomS-1 sprejela **Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010 – 2015** (v nadaljevanju: NPUR 2010-2015). Sprejeti dokument pomeni operacionalizacijo zakonskih določil na področju usklajenega uresničevanja pravic pripadnikov romske skupnosti ter prinaša nujno potrebne ukrepe na tistih področjih, ki so za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti prioriteta.³ Vsi pristojni organi so morali na podlagi sprejetega nacionalnega programa ukrepov, v roku šestih mesecev od njegovega sprejetja, to je do 11. 9. 2010, sprejeti podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih za to predvideti ustrezna sredstva. Vsa ministrstva in vladne službe so že v letu 2010 sprejeli podrobne akcijske načrte za uresničitev ukrepov iz NPUR 2010-2015, Urad Vlade RS za narodnosti pa ni prejel akcijskega načrta Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, ki je tudi naveden med nosilci nekaterih ukrepov ter akcijskih načrtov nekaterih občin, kjer živijo Romi: Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Grosuplje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče. V skladu z ZRomS-1 **uresničevanje NPUR 2010-2015** spremlja vladno delovno telo, to je Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti.

Četrti odstavek 4. člena ZRomS-1 določa, da **Vlada Republike Slovenije enkrat letno poroča** Državnemu zboru Republike Slovenije o uresničevanju obveznosti iz prvega, drugega in tretjega odstavka 4. člena in iz 5. člena ZRomS-1.

¹ Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o evidenci volilne pravice, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o vrtcih, Zakon o medijih, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Zakon o financiranju občin, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Kazenski zakonik Republike Slovenije, Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, Zakon o Slovenski tiskovni agenciji.

² Prečiščeno besedilo sprejeto na 73. seji vlade dne 18. 3. 2010 s sklepom št. 09501-2/2010/8.

³ Osnovni strateški cilji NPUR 2010-2015 so: (1) izboljšati bivalne razmere pripadnikov romske skupnosti in urediti romska naselja; (2) izboljšati izobrazbeno strukturo pripadnikov romske skupnosti in izboljšati obisk romskih otrok v programih predšolske vzgoje, šoloobveznih otrok v rednem izobraževanju ter povečati vključenost mladih in odraslih v nadaljevanje izobraževalnega procesa v skladu z načelom vseživljenjskega učenja; (3) povečati zaposlenost in znižati brezposelnost pripadnikov romske skupnosti; (4) izboljšati zdravstveno varstvo pripadnikov romske skupnosti, predvsem s poudarkom na izboljšanju zdravstvenega varstva otrok in žensk; (5) ohranjati in razvijati kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti ter si prizadevati za ohranjanje in razvoj različnih oblik romskega jezika; (6) povečati osveščenost večinskega prebivalstva glede obstoja, kulture, šeg in navad pripadnikov romske skupnosti ter osveščenost pripadnikov manjšine o pravicah in dolžnostih, ki jim pripadajo kot državljanom Republike Slovenije.

Vlada Republike Slovenije je skladno z določbami ZRomS-1 **prvo** Poročilo o položaju romske skupnosti v Sloveniji⁴ sprejela na svoji 102. redni seji dne 7. 10. 2010 in ga poslala Državnemu zboru RS v obravnavo. Poročilo je kot pristojno delovno telo obravnavala Komisija DZ RS za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti na svoji 19. seji dne 14. 1. 2011. Sprejela je dva sklepa, in sicer da (1) obravnavano poročilo ocenjuje kot ustrezno in da obravnava poročila na seji državnega zbora ni potrebna ter da (2) podpira aktivnosti Vlade Republike Slovenije za zagotavljanje ustreznih bivanjskih, izobraževalnih in kulturnih pogojev ter druge ukrepe, ki bodo pripadnikom romske skupnosti ob upoštevanju kulturnih in jezikovnih posebnosti omogočili lažjo integriranost v družbo.

Vlada Republike Slovenije je skladno z določbami ZRomS-1 pripravila **drugo** Poročilo o položaju romske skupnosti v Sloveniji in izvajanju določb ZRomS-1 ter NPUR 2010-2015. Poročilo časovne zajema obdobje druge polovice leta 2010 in leto 2011.

II. METODOLOGIJA PRIPRAVE SKUPNEGA POROČILA

Poročilo je strukturirano tako, da po uvodnih pojasnilih in poglavju o metodologiji priprave poročila sledi poglavje (III.), v katerem se poroča o položaju romske skupnosti v Republiki Sloveniji in hkrati o realizaciji izvajanja ZRomS-1 in NPUR 2010-2015. V tem poglavju je predstavljena realizacija 4. - 15. člena ZRomS-1 (pristojnosti in aktivnosti državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti v RS in za izboljšanje njihovega položaja, aktivnosti romske skupnosti v RS in sofinanciranje romske skupnosti s strani državnih organov) ter opisani programi in ukrepi, ki jih je sprejela Vlada RS oziroma jih pripravljajo in izvajajo različni državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti. Poglavje je razdeljeno po področjih, kot so naštetja v 3. in 4. členu ZRomS-1, torej: vzgoja in izobraževanje, trg dela in zaposlovanje, ohranjanje in razvoj kulturne, informativne in založniške dejavnosti, urejanje bivanjskih razmer, zdravstveno varstvo, politična participacija ter aktivnosti na področju osveščanja in boja proti diskriminaciji do Romov. Sledi še opis aktivnosti Ministrstva za notranje zadeve in aktivnosti Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Dodane so tudi aktivnosti občin, v katerih živijo Romi. Vsa naštetja in opisana področja vsebinsko ustrezajo tudi področjem iz NPUR 2010-2015.

Pristojni organi, katerih poročila so vključena v skupno poročilo, so svoja pojasnila posredovali preko elektronske pošte oziroma z dopisi, ki se hranijo v arhivu Urada Vlade RS za narodnosti (v nadaljevanju: UN)⁵, zdaj Službe za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve. Skupno poročilo je dopolnjeno tudi z informacijami, ki jih je UN s strani ministrstev in vladnih služb zbral ob drugih priložnostih ter smiselno dopolnjujejo področja, izpostavljena v skupnem poročilu. V besedilu poročila se ohranjajo še stari nazivi ministrstev in vladnih služb, kot so bila v uporabi v letih 2010 in 2011, torej: Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za zdravje, Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, Ministrstvo za notranje zadeve in Urad Vlade RS za narodnosti.⁶

Vsi v poročilu uporabljeni izrazi, zapisani v moški spolni slovnični obliki, so uporabljeni nevtrarno za ženske in za moške.

⁴ Dostopno prek: http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/SOJ/word/7-10-POROCILO_o_polo_zaju_romske_skupnosti_v_RS.pdf (26. 7. 2012).

⁵ Urad Vlade RS za narodnosti je s 1. 4. 2012 prešel pod Ministrstvo za notranje zadeve in postal Služba za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve. V tem poročilu se zaradi konsistentnosti z uporabo starih nazivov ministrstev in vladnih služb v celotnem poročilu uporablja še star naziv službe, torej Urad Vlade RS za narodnosti (UN).

⁶ Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 4/93, 71/94, 23/96, 47/97, 23/99-ZSOVA, 119/00, 30/01, 52/02-ZDU-1, 123/04, 24/05-UPB1, 109/08, 55/09 Odl.US: U-I-294/07-16, 38/10-ZUKN, 8/12) je prišlo do reorganizacije dela ministrstev. Omenjeni zakon v 4. členu podrobneje določa nova ministrstva in njihova delovna področja. Za potrebe tega poročila, ki je pripravljeno za leto 2011, se v poročilu ohranjajo nazivi ministrstev, kot so delovala v letu 2011.

III. PREGLED AKTIVNOSTI DRŽAVNIH ORGANOV, ORGANOV SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI IN DRUGIH ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA ROMSKE SKUPNOSTI V SLOVENIJI

1. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

1.1. Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji in njena dopolnitev

Maja in junija leta 2004 je bila sprejeta Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji⁷ (v nadaljevanju: Strategija 2004), ko so dokument sprejeli vsi trije strokovni sveti s področja vzgoje in izobraževanja. Strategija 2004 vključuje izhodišča, načela, cilje in temeljne rešitve za uspešnejše vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje na vseh ravneh. V februarju 2009 je minister za šolstvo in šport, dr. Igor Lukšič, imenoval delovno skupino za pregled in dopolnitev Strategije 2004, v kateri so sodelovali tudi predstavniki romske skupnosti. Ocenjeno je namreč bilo, da je obdobje 2004-2010 ustrezen interval za pregled uresničevanja določb Strategije 2004 ter za oceno učinkovitosti posameznih ukrepov.⁸

Na 140. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje je bila dne 17. 2. 2011 sprejeta Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji – dopolnjena verzija (v nadaljevanju: Strategija 2011)⁹. Strategija 2011 je bila pripravljena z namenom, da na podlagi pregleda in ocene uresničevanja določb Strategije 2004 predlaga rešitve in ukrepe, ki naj omogočijo uspešnejše vključevanje otrok pripadnikov romske narodne skupnosti v sistem vzgoje in izobraževanja, od vrtcev do univerzitetnega in podiplomskega izobraževanja. Ob tem pa je že v uvodu izpostavljeno, da je uspešno vključevanje Romov v sistem vzgoje in izobraževanja odvisno tudi od uspešnosti ukrepov na drugih področjih: urejanja bivanjskih razmer, napredka na področju zaposlovanja, zdravstva itd.

Strategija 2011 posebno pozornost posveča področjem, ki jih Strategija 2004 ni podrobneje obravnavala, tj. predšolska vzgoja in srednješolsko izobraževanje, dotakne pa se tudi univerzitetne ravni, podiplomskega študija in izobraževanja odraslih. Poudarja pomen inovativnih, regionalnim in lokalnim okoljem prilagojenih rešitev in poudarja, da so samo rešitve, ki zrastejo iz razreševanja konkretnih situacij, lahko dovolj učinkovite za odpravljanje zaostankov romske populacije na področju vzgoje in izobraževanja.

Strategija 2011 ohranja vsa izhodišča, načela in cilje, kot so zapisana v Strategiji 2004. Dodaja pa tudi nove cilje in konkretne ukrepe od leta 2011 dalje, skozi katere še posebej poudarja:

- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči dviga socialnega, človeškega in kulturnega kapitala, izobraževanja, ki ima kot globalni cilj vzgojiti in izobraziti človeka za samostojno življenje in prevzemanje odgovornosti in posledic;
- pomen izobraževanja v najzgodnejšem obdobju in sistemsko omogočanje enakih možnosti za vse predšolske otroke; postopno vključevanje vseh otrok v izobraževanje že pred vstopom v šolo; za

⁷ Dostopno prek: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/projekti/0721_strategija_Romi.doc (26. 5. 2012). Več o ciljih, ukrepih in rezultatih Strategije 2004 v Poročilu o položaju romske skupnosti v RS z dne 7. 10. 2011, dostopno prek: http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/SOJ/word/7-10-POROCILO_o_položaju_romske_skupnosti_v_RS.pdf (26. 5. 2012).

⁸ Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 4/93, 71/94, 23/96, 47/97, 23/99-ZSOVA, 119/00, 30/01, 52/02-ZDU-1, 123/04, 24/05-UPB1, 109/08, 55/09 Odl.US: U-I-294/07-16, 38/10-ZUKN, 8/12) je prišlo do reorganizacije dela ministrstev. Omenjeni zakon v 4. členu podrobneje določa nova ministrstva in njihova delovna področja. Za potrebe tega poročila, ki je pripravljeno za leto 2011, se v poročilu ohranjajo nazivi ministrstev, kot so delovala v letu 2011.

⁹ Sprejeta na 140. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, dne 17. 2. 2011. Dostopno prek: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/projekti/Strategija_Romi_dopolnitev_2011.pdf (26. 5. 2012).

otroke, ki niso bili vključeni v institucionalno predšolsko vzgojo, mora biti obvezna vključitev v brezplačni program za petletne otroke s ciljem socializacije in gradnje pozitivne samopodobe ter učenja slovenščine kot prvega tujega jezika;

- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči povečevanja (samo)zaposlitvenih možnosti, s spoznavanjem izkušenj in praks tako imenovane etno-ekonomije;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči mobilnostnih potreb sodobnega človeka, torej tudi pripadnika romskega naroda. Dvig socialnega kapitala je običajno mogoč zunaj romskega naselja, v urbanem okolju. Za vstop in bivanje v urbanem okolju pa je potrebno pridobiti ustrezno izobrazbo. Ta omogoča več možnosti za zaposlitev;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči zmanjševanja družbene obrobnosti in/ali izključenosti;
- pomen premagovanja jezikovnih ovir z učenjem maternega in slovenskega jezika kot prvega tujega jezika že v najzgodnejšem obdobju;
- pomen vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj;
- pomen izobraževanja v luči zmanjševanja socialne ogroženosti;
- pomen vseživljenjskega učenja;
- pomen »romskega« naselja in izgradnje večnamenskih prostorov v romskih naseljih, v katerih bi se lahko izvajali različni celoletni in krajši izobraževalni programi, delavnice, predavanja tako v dopoldanskem času kot popoldan: predšolska vzgoja kot celoletni, vsakodnevni pripravljalni program največ do petega leta otroka, učna pomoč za učence in dijake, ki so vključeni v redno izobraževanje, obšolske dejavnosti, izobraževanje za odrasle s ciljem pridobiti specifična znanja in osnovno izobrazbo, ki omogoča zaposlitev in samostojno življenje; v objektu bi bila tudi pisarna romskega svetnika, pisarna za obiske iz centra za socialno delo, zdravstvenega doma, za zdravstveno vzgojo – pediatrične sestre in sestre za zobno preventivo itd. in večnamenski prostor za druženja, prireditve, sestanke ter tudi športno-plesne aktivnosti;
- pomen »romskega« naselja, znotraj katerega naj se odvijajo preizkušeni in učinkoviti pripravljalni programi predšolske vzgoje tam, kjer je nizka vključenost otrok v institucionalno vzgojo in izobraževanje, nizek socialni status družin zaradi brezposelnosti staršev; programi naj izhajajo iz posebnosti in potreb okolja ter vsake posamezne družine. Še posebej velja poudariti, da obstajajo tudi pomisleki o izvajanju predšolske vzgoje v romskih naseljih, da bi predšolski oddelki v romskih naseljih pomenili korak nazaj v procesu integracije romskih otrok in naj bi pomenili pot uresničevanja getov skozi stranska vrata. Opozorilo o romskih naseljih kot potencialnih getih je potrebno jemati nadvse resno. Zato je treba poiskati načine in poti, da se poleg vzgojno-izobraževalnega dela v naseljih sočasno odvijajo aktivnosti, ki vodijo k vključevanju romskih otrok v širše družbeno okolje;¹⁰
- pomen gradnje mostov medsebojnega zaupanja med Romi in večinsko populacijo ter premagovanje predsodkov na obeh straneh.

V Strategiji 2011 je opravljena analiza ciljev Strategije 2004, podrobno so opisane aktivnosti za uresničitev Strategije 2004 in dodani predlogi aktivnosti po letu 2010. Na tem mestu zato vseh opravljenih aktivnosti s področja vzgoje in izobraževanja Romov, ki jih je mogoče prebrati v Strategiji 2011, ne povzemamo.

Za načrtovanje izvajanja Strategije, operacionalizacijo nalog, zapisanih v Strategiji, in evalvacijo aktivnosti je bil ustanovljen Svet za spremljanje uresničevanja strategije. Svet sestavlja 17 članov:

- Ministrstvo za šolstvo in šport, 3 člani
- Zveza Romov Slovenije, 2 člana
- Forum romskih svetnikov, 2 člana
- Romski akademski klub, 2 člana

¹⁰ Dilem, ki zadevajo izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela v romskih naseljih, je veliko. Zanimivo vprašanje je tudi naslednje: kdaj je otrok bolj segregiran, izločen? Takrat, ko je vključen v krajši vzgojni program, ki mu postopno daje možnost premagovanja ovir, možnost gradnje pozitivne samopodobe, izenačitev pogojev in pripravo na integracijo, ali takrat, ko je leta pozabljen, ni vključen v noben program in obstaja le kot »objekt« ali celo »vir dohodka«?

- Pedagoški inštitut, 1 član
- Andragoški center Slovenije, 1 član
- Inštitut za narodnostna vprašanja, 1 član
- pet učiteljev praktikov (Prekmurje, Bela krajina, Dolenjska, Posavje, Maribor).

1.2. Projekti v okviru Evropskega socialnega sklada

1.2.1. Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje

Namen projekta je razviti mehanizme, ki bodo pripomogli k učinkovitejšemu vključevanju Romov v predšolsko vzgojo in osnovno šolo ter omogočiti realizacijo ciljev, ki zagotavljajo poznavanje romske kulture, zgodovine in identitete. Osnovni cilj projekta je bil uvedba romskega pomočnika, ki otrokom pomaga prebroditi čustveno in jezikovno bariero in predstavlja most med vrtcem oziroma šolo ter romsko skupnostjo. V ta namen so bili vzpostavljeni šolski projektni timi, v katere so bili poleg poslovnih in strokovnih delavcev vključeni tudi romski pomočniki. Za uspešno izvajanje projekta je bilo organizirano usposabljanje, pripravljene so bili priročniki za strokovne delavce ter učna gradiva in didaktični pripomočki za otroke in učence. Za 30 romskimi pomočniki je že skoraj tri leta izobraževanj, hkrati pa tudi uspešnega dela na vzgojno-izobraževalnih zavodih. Rezultati so vidni v boljših odnosih med otroki in učitelji, starši in šolo. Učenci (vključenih jih je bilo več kot 1000) bolj redno obiskujejo pouk in so uspešnejši v šoli. Izvajalo se je tudi izobraževanje za romske starše.

Projekt je koordinirala Zveza Romov Slovenije, začel se je 30. maja 2008 in končal 31. avgusta 2011. Pogodbena vrednost projekta je bila 1.593.100,00 EUR.

1.2.2. Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti

Projekt izvaja konzorcij sedmih partnerjev z vodilnim Inštitutom za narodnostna vprašanja, ki je s svojimi aktivnostmi začel 1. junija 2010 in jih bo zaključil do konca leta 2013. Pogodbena vrednost je 3.562.033,03 EUR.

Cilji projekta so:

- razvoj inovativnih in ustvarjalnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela v romski skupnosti s posebnim poudarkom na predšolski vzgoji;
- organizacija učne pomoči romskim učencem in dijakom s ciljem dviga kakovosti učenja in učnega uspeha, razumevanja, spodbujanja motivacije in aktivnega samostojnega učenja;
- razvoj in izvajanje različnih oblik obšolskih aktivnosti za romske otroke, mladino in starše v romski skupnosti;
- izobraževanja in usposabljanja učiteljev, socialnih in drugih strokovnih delavcev ter strokovnih delavcev v nevladnih organizacijah za delo z romskimi otroki in mladostniki;
- izdelava prostorske in demografske analize stanja ter možnosti razvoja okolja na področju vzgoje in izobraževanja v okoljih, kjer živijo pripadniki romske skupnosti;
- pospeševanje in spodbujanje transnacionalnega sodelovanja in partnerstva z izvedbo analiz primerov dobrih praks na tem področju v tujini, izmenjave znanj in izkušenj na mednarodni ravni.

Eden izmed inovativnih elementov projekta je vzpostavitev t. i. romskih izobraževalnih inkubatorjev, ki jih lahko opredelimo kot celovit program z najrazličnejšimi oblikami dela z romskimi otroki, mladino in njihovimi starši v njihovih okoljih. V letu 2010 so začeli aktivno delovati trije inkubatorji, dva pa sta še v fazi vzpostavljanja.

Julija 2011 je bilo v projekt vključenih 28 vrtcev in šol; v učno pomoč, druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela ter v različne predšolske in obšolske dejavnosti je bilo vključenih 545 otrok, učencev in dijakov; v programe usposabljanja pa 153 učiteljev in drugih strokovnih delavcev.

1.2.3. Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II

Septembra 2011 se je začel izvajati nov projekt Evropskega socialnega sklada, ki je bil izbran na javnem razpisu Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II, objavljenem junija 2011. Projekt bo trajal od 1. 9. 2011 do 31. 8. 2014. Pogodbena vrednost projekta je 1.675.680,00 EUR, njegov nosilec pa Ljudska univerza Kočevje.

S tem projektom bo nadgrajeno delo, ki je bilo opravljeno s projektom Zveze Romov Slovenije, in sicer tako, da bo dvignil kakovost dela romskih pomočnikov. Cilj tega projekta je uspešnejše doseganje standardov znanja romskih učencev v osnovni šoli in njihovo čim večje vključevanje v srednješolsko raven izobraževanja. Za doseg tega cilja je med drugim treba zagotoviti nadaljnje izobraževanje romskih pomočnikov. Cilj tega projekta je zato tudi dvig izobrazbene ravni romskih pomočnikov. Samo tako bo mogoče zagotoviti pogoje za sistemsko reševanje položaja romskega pomočnika v nacionalnih okvirih. Romske pomočnike je treba načrtno vključiti v življenje in delo šole - vsaka šola mora skupaj z romskim pomočnikom oblikovati načrt vključevanja in dela romskega pomočnika. Prav tako je treba pripraviti učna gradiva in didaktične pripomočke za otroke in učence.

V projekt naj bi bilo do leta 2014 vključenih vsaj 30 vzgojno-izobraževalnih zavodov, vsaj 500 romskih otrok in učencev in vsaj 20 romskih pomočnikov.

2. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU TRGA DELA IN ZAPOSLOVANJA

Ukrepi programa podrobnih ukrepov Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju MDDSZ), pripravljeni na podlagi NPUR 2010-2015, so usmerjeni v znižanje brezposelnosti pripadnikov romske skupnosti ter povečanje njihovega socialnega vključevanja in dostopa do trga dela.

2.1. Pospešeno vključevanje Romov v ukrepe aktivne politike zaposlovanja v obdobju 2010 - 2015

V letu 2010 je bilo v programe aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju: APZ), katere izvaja Zavod RS za zaposlovanje, vključenih 1100 brezposelnih Romov oziroma je bilo planirano število (800 vključitev) preseženo za 37,5 %.

V obdobju januar - december 2010 je bilo 540 Romov vključenih v 1. ukrep APZ, ki je namenjen vsem brezposelnim osebam in tistim, ki iščejo zaposlitev ali informacije o poklicih in potrebah na trgu dela. V 2. ukrep APZ, ki je namenjen usposabljanju in izobraževanju, je bilo vključenih 334 Romov, od tega je bilo 219 brezposelnih Romov vključenih v aktivnost formalnega izobraževanja s ciljem pridobitve javno veljavne formalne izobrazbe. V 3. ukrep APZ, spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja, je bilo vključenih 54 Romov. V 4. ukrep APZ, ki je namenjen spodbujanju socialne vključenosti, pa je bilo vključenih 172 Romov, od tega 166 v programe javnih del. V obdobju od julija do decembra 2010 je bilo v vse štiri ukrepe APZ vključenih skupaj 315 Romov. Število vključitev v posamezne aktivnosti je razvidno iz Tabele 1: Poročilo o vključevanju Romov v programe APZ v letu 2010.

Za zgoraj navedene vključitve je bila v obdobju januar - december 2010 dosežena okvirna poraba sredstev v višini 2.095.400,00 EUR oziroma 10 % sredstev več, kot je bila podana ocena sredstev za celo leto 2010 (plan 1,9 mio. EUR).

Tabela 1: Poročilo o vključevanju Romov v programe APZ v letu 2010:

	Planirano št. vključitev 2010	St. vključitev v obdobju januar-december 2010	Število vključitev v obdobju julij-december 2010
1.1.2. CIPS - Centri za informiranje in poklicno svetovanje	120	350	108
1.1.4. Drugače o poklicih	10	0	0
1.1.5. Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	50	71	21
1.2.1. Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve - delavnice	50	70	32
12 2. UŽU - Usposabljanje za živ uspešnost	25	24	1
1.2.3. Klubi za iskanje zaposlitve	15	25	8
1.3.4 Vključitev brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte	20	0	0
SKUPAJ UKREP 1: SVETOVANJE IN POMOČ PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE	290	540	170
2.1.1. Programi institucionalnega usposabljanja	50	73	28
2.1.2.2 priprava in potrjevanje NPK (nacionalnih poklicnih kvalifikacij)	15	10	6
2.2.1. Delovni preizkus	15	14	6
2 2.2. Usposabljanje na delovnem mestu	10	9	4
2.3.1. Formalno izobraževanje	220	219	44
2.3.2. PUM (Projektno učenje za mlajše odrasle)	10	8	7
2.4.2. Znanje uresničuje sanje	0	1	1
SKUPAJ UKREP 2: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	320	334	96
3.1.1. Pomoč pri samozaposlitvi	10	35	22
3.1 2. Subvencije za samozaposhtev	5	14	10
3.2.1. Spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb - prejemnikov denarne socialne pomoči (DSP)	5	0	0
3.2.7. Zaposli.me	5	5	1
SKUPAJ UKREP 3: SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA IN SAMOZAPOSLOVANJA	25	54	33
4.1.1. Javna dela	160	166	14
4 1 6 Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb	0	1	1
4.3.1. Spodbujanje razvoja socialnega podjetništva	5	5	1
SKUPAJ UKREP 4: PROGRAMI ZA POVEČEVANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI	165	172	16
SKUPAJ	800	1100	315

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Za leto 2011 je bilo načrtovano, da se bo vključilo v programe APZ 1215 Romov. It tabele 2 »Poročilo o vključevanju Romov v programe APZ v letu 2011« je razvidno doseženo število vključitev.

Tabela 2: Poročilo o vključevanju Romov v programe APZ v letu 2011

	Planirano št. vključitev 2011	St. vključitev v obdobju januar-december 2011
1.1.2. CIPS - Centri za informiranje in poklicno svetovanje	500	669
1.1.4. Drugače o poklicih 2011	5	1
1.1.5. Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	70	117
1.2.1. Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve - delavnice	70	47
1.2.2. UŽU - Usposabljanje za živ. uspešnost	25	19
1.2.3. Klubi za iskanje zaposlitve	25	25
1.2.4.1. Skladi dela – Mura	0	2
1.2.6. Eksperimentalni programi za pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve	0	7
1.3.4. Vključitev brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte	20	31
SKUPAJ UKREP 1: SVETOVANJE IN POMOČ PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE	715	918
2.1.1. Programi institucionalnega usposabljanja	70	61
2.1.2.2 priprava in potrjevanje NPK (nacionalnih poklicnih kvalifikacij)	15	5
2.2.1. Delovni preizkus	0	0
2.2.2. Usposabljanje na delovnem mestu	15	17
2.3.1. Formalno izobraževanje	220	163
2.3.2. PUM (Projektno učenje za mlajše odrasle)	10	6
SKUPAJ UKREP 2: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	330	252
3.1.1. Pomoč pri samozaposlitvi	20	17
3.1.2. Subvencije za samozaposlitev	10	5
3.2.7. Zaposli.me	5	6
SKUPAJ UKREP 3: SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA IN SAMOZAPOSLOVANJA	35	28
4.1.1. Javna dela	120	99
4.1.7. Priložnost zame	5	0
4.3.2. Spodbujanje socialne vključenosti in enakih možnosti na trgu dela	10	14
SKUPAJ UKREP 4: PROGRAMI ZA POVEČEVANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI	135	113
SKUPAJ	1215	1311

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

V letu 2011 se je v ukrepe APZ vključilo 1311 Romov oziroma je bila v tem obdobju dosežena 108% realizacija planirane ocene števila vseh vključitev v letu 2011. Za realizacijo planiranih vključitev (1215 Romov) je bila za leto 2011 ocenjena poraba sredstev APZ v višini **1.645.600,00 EUR**, dosežena pa je bila poraba sredstev v višini 1.317.521,00 EUR. Manjša poraba sredstev, kljub večjemu številu vključitev, je predvsem posledica vključevanja Romov v programe APZ, ki predstavljajo manjši strošek na vključeno osebo.

2.2. Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti

Ukrep tega prioritetnega področja je določen v okviru 4. razvojne prioritete, 4.1 prednostne usmeritve Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, ki predstavlja podlago za črpanje sredstev Evropskega socialnega sklada. Projekti za Rome, ki se bodo izvajali v obdobju 2007-2013, bodo usmerjeni k realizaciji splošnega cilja prioritete: tj. uveljavljanju koncepta enakih možnosti na trgu dela in večji socialni vključenosti ranljivih skupin, kamor spadajo zlasti dolgotrajno brezposelne osebe, osebe starejše od 50 let, mladi, iskalci prve zaposlitve, invalidi in druge funkcionalno ovirane osebe, pripadniki etničnih skupin (Romi), begunci, bivši kaznjenci, odvisniki in zdravljeni odvisniki, migranti ter ženske. MDDSZ zato v obdobju 2007- 2013 izvaja Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva in Javni razpis za spodbujanje enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela.

2.2.1. Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva I.

Predmet javnega razpisa, ki je bil objavljen poleti 2009,¹¹ je spodbujanje dostopa do usposabljanja in zaposlovanja ranljivih skupin na trgu dela (med katere spadajo tudi Romi) z razvojem socialnega podjetništva. Sofinancirani so projekti, ki razvijajo tržne dejavnosti (prodaja blaga ali storitev) in ustvarjajo delovna mesta za ranljive ciljne skupine. Javni razpis je bil namenjen sofinanciranju naslednjih projektnih aktivnosti:

- razvoju novih ali širitvi obstoječih tržnih dejavnosti;
- usposabljanju oseb iz ranljive ciljne skupine za vključitev v dejavnost;
- ustvarjanju novih delovnih mest za zaposlitev oseb iz ranljive ciljne skupine.

Cilji: podpora pilotnih projektov, ki bodo s širitvijo dejavnosti v usposabljanje vključili osebe iz ranljive ciljne skupine ter za najmanj eno leto zagotovili zaposlitev za polni delovni čas za vsaj 25 % v usposabljanje vključenih oseb iz ranljive ciljne skupine.

Na javni razpis za »Spodbujanje socialnega podjetništva« se je prijavilo skupaj 39 prijaviteljev, razpisana sredstva pa so zadostovala za 9 najbolje ocenjenih projektov, za katere je strokovna komisija ocenila, da so se s svojimi načrti in idejami najbolj približali zastavljenemu cilju - razvoju socialnega podjetništva v Sloveniji. Od izbranih 9 projektov sta v nadaljevanju podrobneje predstavljena 2 projekta, ki sta med pripadnike ranljivih ciljnih skupin vključila tudi pripadnike romske skupnosti.

V sožitju narave in družbe

Čas projekta: 24 mesecev

Finančna vrednost: 196.216,00 EUR

Vsebina projekta: Projekt predstavlja nadgradnjo dejavnosti, ki se v sklopu razvoja socialne ekonomije v Pomurju razvija od leta 2003, ko je bilo ustanovljeno Društvo za socialno vključenost, MOZAIK. Njihov namen je bil predvsem povezovati pridelavo in predelavo ekoloških in tradicionalnih izdelkov, ohranjati tradicionalne obrti, vzdrževati in razvijati kulturno dediščino, skrbeti za naravno dediščino ter pri tem vključevati, usposablјati in zaposlovati osebe iz družbeno ranljivih skupin.

Projekt je prispeval k reševanju problema zaposlovanja in socialnega vključevanja ranljivih družbenih skupin na področju Pomurja v dejavnostih, ki temeljijo na izkoriščanju naravnih in kulturnih danosti. 12 vključenih oseb iz ciljnih skupin starejši od 50 let, pripadniki romske skupnosti, bivši odvisniki

¹¹ Podatki navedeni spodaj se nanašajo na celoten javni razpis.

(vključeni v programe rehabilitacije), bivši kaznjenci in brezdomci so bili usposabljeni za ekološko pridelavo živil, tri osebe pa bi morali po končanem usposabljanju zaposliti v dejavnostih pridelave živil ali dejavnostih povezanih s tem, npr. pakiranje, logistika prodaje in trženje proizvodov. Produkti in storitve, ki so na ta način nastali, so se tržili skupno, v sklopu celovite palete kakovostnih lokalnih produktov, ki jih zavod Mozaik ponuja v okviru že obstoječih dejavnosti. Z uspešno izvedbo projektnih aktivnosti so nastala nova delovna mesta za osebe iz ranljivih ciljnih skupin v celotni paleti dejavnosti: od obnove in vzdrževanja objektov, preko pridelave in pakiranja do prodajnih aktivnosti. V okviru usposabljanja oseb iz ranljivih ciljnih skupin so bili v programe usposabljanja vključeni 4 pripadniki romske skupnosti, od teh se je po končanju usposabljanja v okviru projekta zaposlila ena oseba, ki je pripadnik romske skupnosti.

Izobraževanje in usposabljanje ranljivih ciljnih skupin

Čas projekta: 22 mesecev

Finančna vrednost: 202.386,84 EUR (v projekt niso vključeni samo Romi)

Vsebina projekta: Dosedanje aktivnosti prijavitelja in partnerjev, ki že delujejo na področju razvoja dejavnosti pridelave in pridelave zdravilnih zelišč so pripeljale do situacije, ko bi za nadaljnji razvoj te dejavnosti ter v skladu s povpraševanjem po teh produktih na trgu, potrebovali bolj sistematično usposabljanje ter ustrezno izobražen in specializiran kader za pripravo zdravilnih zelišč. V okviru projekta so se usposabljale osebe iz naslednjih ciljnih skupin: mladi do dopolnjenega 25 leta starosti brez ali z nizko stopnjo izobrazbe, osebe starejše od 50 let, bivši odvisniki vključeni v programe rehabilitacije, bivši kaznjenci ter pripadniki romske skupnosti, za poklic vrtnar, gospodar za delo na kmetiji ter zeliščar. Samo usposabljanje se je izvajalo na Biotehniški šoli Rakičan, kjer so pripravili izobraževalni modul za profil zeliščarja, saj ta še ni obstajal v Sloveniji. Vsaj 4 osebe iz vključenih ranljivih ciljnih skupin bi morali v okviru projekta tudi zaposliti, ostalim pa pomagati ter jih spodbuditi v druge oblike zaposlitve, predvsem v samozaposlovanje.

V okviru usposabljanja oseb iz ranljivih ciljnih skupin je bila v programe usposabljanja vključena 1 oseba, ki je pripadnik romske skupnosti. Ta po končanju usposabljanja v okviru projekta ni našla zaposlitve, vendar pa je našla zaposlitev v okviru novo nastalega društva, ki se ukvarja s pripravo zdravilnih zelišč.

Predvidoma do konca leta 2011 naj bi bil objavljen nov javni razpis za spodbujanje socialnega podjetništva II, namenjen novim idejam in pobudam, nanj pa bi se lahko prijavi tisti prijavitelji, ki so projekte izvajali že v preteklosti. Skupna vrednost novega razpisa bo 4.500.000,00 EUR, čas izvajanja projektov pa med 24 in 36 meseci.

2.2.2. Javni razpis za spodbujanje enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela

Predmet javnega razpisa, ki je bil objavljen julija 2010, je bil izboljšati zaposljivost in socialno vključenost ranljivih skupin, ustvarjati delovna mesta za ranljive skupine ter zagotoviti enakost med spoloma. Za ciljne ranljive skupine po tem javnem razpisu štejemo vse tiste, ki so navedene kot ranljive ciljne skupine na trgu dela v Operativnem programu razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013 v okviru 4. Razvojne prioritete »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti" in 4.1. prednostne usmeritve »Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti«. To so skupine, ki imajo praviloma kombinacijo značilnosti, ki jim poslabšujejo položaj na področju zaposljivosti in jim onemogočajo uspešno vključevanje na trg dela in zaposlovanje. V to skupino lahko med drugim uvrstimo dolgotrajno brezposelne, starejše od 50 let, mlade, predvsem iskalce prve zaposlitve, invalide in druge funkcionalno ovirane osebe, pripadnike etničnih skupin, begunce, bivše kaznjence, odvisnike in zdravljene odvisnike, Rome, migrante ter ženske.

Cilji: sofinanciranje 15 partnerstev, ki bodo s projekti na celovit način:

- zagotavljali ustvarjanje novih delovnih mest (vključno z zelenimi delovnimi mesti) za osebe iz ciljne skupine;
- razširili obstoječe ali uvajali nove metode dela z namenom zagotavljanja večje zaposljivosti in socialne vključenosti (kot na primer: informiranje, motiviranje in usposabljanje ter zaposlovanje oseb iz ciljne skupine);
- razširili obstoječe ali uvajali nove prakse za usklajevanje poklicnega, družinskega in zasebnega življenja;
- razvijali nove pristope z namenom zagotavljanja enakosti spolov in zmanjševanja spolnih stereotipov s poudarkom na zmanjševanju horizontalne in vertikalne segregacije na trgu dela.

Podprti so bili projekti v okviru dveh sklopov, in sicer:

- SKLOP A: projekti, ki bodo razširili ali nadgradili v preteklosti že uspešno razvito in preizkušeno prakso;
- SKLOP B: pilotni projekti, ki bodo namenjeni razvoju in implementaciji novih oblik vključevanja ciljnih skupin na trg dela in uvajanju novih pristopov za zagotavljanje enakosti spolov.
-

Od izbranih projektov je spodaj podrobneje predstavljen projekt, ki je namenjen izključno pripadnikom romske skupnosti.

Projekt» Romano kher-Romska hiša «

Čas projekta: 48 mesecev

Finančna vrednost projekta: 994.600,00 EUR

Vsebina projekta: V okviru projekta poteka usposabljanje za Rome, ki si želijo najti zaposlitev. Cilj je opogumiti Rome, izboljšati njihovo samopodobo in jih opremiti z znanji za uspešen vstop na trg dela. Pri tem je uporabljen pristop individualne pomoči, ki se je v preteklosti izkazala za najuspešnejšo metodo. Vzpostavljen je profil t.i. »zaposlitvenega agenta«, ki Romom omogoča informacije, potrebne za vstop na trg dela, pomoč pri iskanju potencialnih delodajalcev, obenem pa tudi stik delodajalcev s to ciljno skupino. Obenem so v okviru projekta izvedene delavnice za usposabljanje romskih svetnikov, saj je za enakost možnosti na trgu dela ključno predstavljanje romskih interesov in sodelovanje na politični ravni. Tako naj bi se oblikovala mreža med romskimi svetniki, kar bi pripomoglo k izmenjavi znanj in izkušenj. Tretji del projekta se nanaša na vzpostavitev romske akademske mreže, kjer je omogočena povezava med študenti Univerze v Ljubljani in romskimi predstavniki in aktivisti v luči dviga socialnega kapitala romskih predstavnikov.

V projekt je bilo vključenih 100 Romov, ki so se usposabljali za večjo možnost zaposlitve, kjer se je preko pomoči zaposlitvenega agenta pričakovalo 25 zaposlitev Romov. V usposabljanje za romske aktiviste je bilo vključenih 30 oseb, neposredno pa je bila tekom projekta omogočena zaposlitev štirim Romom za pripravo in izvedbo projektov.

3. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU OHRANJANJA IN RAZVOJA KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI ROMSKE SKUPNOSTI

Ministrstvo kulturo (v nadaljevanju: MK) že od leta 1993 ustvarja pogoje za kulturno dejavnost romske skupnosti skladno s 65. členom Ustave RS. Pri tem izhaja iz izraženih potreb pripadnikov romske skupnosti in zagotavlja pogoje za njihovo participacijo pri ukrepih, ki so jim namenjeni. Storitve za romsko skupnost potekale v okviru Službe za kulturne pravice manjšin (nadaljevanju: Služba), ki je razvila dinamičen model z različnimi instrumenti: normativnimi, organizacijskimi in finančnimi ter si skozi leta s pomočjo različnih evalvacij prizadeva za koherentno politiko na tem področju.

3.1. Normativni ukrepi

ZRomS-1 v 4. členu določa, da Republika Slovenija spodbuja ohranjanje in razvoj romskega jezika ter kulturno, informativno in založniško dejavnost romske skupnosti. V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/02, v nadaljevanju: ZUJIK) je v 65. členu posebej opredeljeno, da država financira tudi tiste programe oziroma projekte, ki so posebej namenjeni romski skupnosti. Omenjene zakonske določbe MK uresničuje s posebnimi programi, ki nastajajo na podlagi letnih pozivov/razpisov, vendar romska društva vsako leto navajajo problem financiranja najema prostorov, ker za to ni posebnih sredstev. V okviru posebnega programa MK sicer lahko prijavijo tudi kritje prostorskih stroškov (pri tem morajo obvezno priložiti posebno utemeljitev, ki mora vsebovati tudi pojasnilo o možnostih uporabe javne kulturne infrastrukture, skladno s 74. in 75. členom ZUJIK), vendar pa je sredstev za kritje tudi teh stroškov premalo. Členi 74. do vključno 79. člena ZUJIK določajo oddajanje prostorov v najem tudi drugim kulturnim izvajalcem, nadalje tudi določajo obveznosti upravljavcev oziroma uporabnikov javne kulturne infrastrukture, spremembo namembnosti, neodplačni prenos, smiselno uporabo ter stroške prostora. S tem je omogočena dostopnost do infrastrukture in tudi kulturno delovanje romskih društev ter boljša socialna vključenost Romov v kulturno življenje in integracija na lokalni ravni.

V januarju 2010 so začele veljati spremembe ZUJIK (Uradni list RS, št. 4/2010), ki določajo, da se status društev v javnem interesu podeli v skladu z Zakonom o društvih (Uradni list RS, št. 61/2006), prenehal pa je veljati poseben pravilnik za podelitev statusa na področju kulture. Do sprememb ZUJIK je status pridobila le Zveza Romov Slovenije (in sicer kot soglasje k pridobitvi statusa na področju socialnih zadev), po spremembah ZUJIK pa sta vlogi posredovala 2 romski društvi (Romsko društvo Anglunipe iz Ljubljane in Orientalsko društvo NUR - Romska sekcija).

Spremembe ZUJIK so olajšale prijave tudi za vpis v razvid samozaposlenih v kulturi in za priznanje pravice do plačila prispevkov za socialno zavarovanje samozaposlenih v kulturi (po novem minister, pristojen za kulturo, odloči za obe vlogi hkrati in ne več za vsako prijaviteljevo vlogo posebej). V razvid samozaposlenih na področju kulture je bilo do sedaj vpisanih 6 ustvarjalcev, ki delujejo na romskem področju in so pomembni za razvoj romske kulture: Jožek Horvat Sandrelli Muc, Agim Brizani, Damir Mazrek, Mojca Rakipov, Vesna Anđelković in Mira Muršič.

10. in 12. člen ZRomS-1 določata, da Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: SRS) daje predloge in pobude pristojnim organom. MK v vsakoletnem javnem postopku za financiranje kulturnih projektov iz posebnega programa objavi, da se k vsaki vlogi na področju romske skupnosti priloži mnenje SRS. To mnenje lahko prijavitelj pridobi sam, sicer ga pridobi Služba pred obravnavo vlog. Posredovano mnenje SRS pomeni pot k upoštevanju izraženih potreb romske skupnosti. Poleg tega Služba v zadevah, ki se tičejo romske skupnosti, za mnenje povpraša pristojno telo (pisno, telefonsko ali pa s povabilom na sestanek). Od leta 2010 Služba vabi SRS (analogno kot osrednji organizaciji narodnih skupnosti) na usklajevalni sestanek pred izidom javnega razpisa za financiranje sredstev z namenom uskladitve dokumentacije razpisa in svetovanja za prijavo. Sestanka sta bila v Službi izvedena 5. 10. 2010 in 21. 3. 2011.

V letu 2011 je Služba v zvezi z Javnim razpisom za izbor kulturnih projektov na področju romske skupnosti za leto 2011 dne 15. 2. 2011 pridobila mnenje s strani SRS ter ga posredovala strokovni komisiji za kulturne dejavnosti posebnih skupin v Republiki Sloveniji. Strokovna komisija je mnenje predhodno pregledala in ga na seji z dne 16. in 17. 2. 2011 ustrezno upoštevala pri oblikovanju predloga posebnega programa za sofinanciranje projektov.

3.2. Finančni ukrepi

Ministrstvo za kulturo upošteva, da se kultura manifestira na različne načine in vključuje tudi način življenja. Tako so projekti, ki jih financira MK, zelo različni in vključujejo: interne publikacije, zbornike in

časopise, slikanice, knjige v materinem jeziku in dvojezična ali celo večjezična besedila, gostovanja, predavanja, okrogle mize o kulturnih, jezikovnih in zgodovinskih temah, jezikovne delavnice, dejavnosti ljubiteljskih skupin, prireditve, srečanja, festivale, predstavitve radijskih oddaj in dokumentarnih filmov, spletne časopise in strani, različna sodelovanja manjšinskih skupnosti ter romske skupnosti z večinskim prebivalstvom itd.

Financiranje MK se izvaja v okviru treh programov: *posebnega*, ki je namenjen varovanju posebnih pravic romske skupnosti in vključuje tudi pozitivno diskriminacijo; *integracijskega*, ki implicira enakopravno vključevanje najbolj kakovostnih kulturnih projektov v redne kulturno umetniške programe in programe javnih zavodov ter *evropskega*, ki bi naj zapolnil vrzeli na področju usposabljanja in zaposlovanja Romov na kulturnem področju.

3.2.1. Posebni program

V letu 2007 se je na podlagi ZUJIK iz leta 2002 začel izvajati vsakoletni javni poziv za izbor kulturnih projektov ustvarjalcev romske skupnosti v okviru razpoložljivih sredstev v proračunu Republike Slovenije (proračunska postavka 6423), ki se vsako leto objavi konec leta za naslednje proračunsko leto. Ker javni razpis na podlagi ZUJIK iz leta 2007 ni dovoljeval dopolnjevanj vlog, izvajalci projektov na področju romske skupnosti pa večinoma nimajo dobrih pogojev za delovanje (nimajo profesionalnih kadrov, prostorov, rednega financiranja ipd.), je MK izvajalo javni poziv, ki dopolnjevanje vlog omogoča. Od leta 2007 so se lajšali tudi vstopni pogoji. Pogoj triletnega delovanja se je v letu 2008 zmanjšal na enoletno delovanje s pogojem profesionalnosti in izkazanega uspeha, v letu 2009 in 2010 pa je bilo zahtevano samo še enoletno delovanje, profesionalnost in izkazan uspeh sta le priporočena. V letu 2008 so se poleg nevladnih zasebnih organizacij v posebni program MK lahko vključili tudi samostojni ustvarjalci s pridobljenim statusom samozaposlenega v kulturi. Prvič se je samostojni umetnik prijavil šele leta 2009 (Agim Brizani), verjetno zato, ker so bili vključeni v prijavljena romska društva in Zvezo Romov Slovenije. V letih 2010 in 2011 pa so v program vključeni že 4 samostojni ustvarjalci (Agim Brizani, Mojca Rakipov, Damir Mazrek in Vesna Anđelković).

Opažen je bil trend povečevanja obsega posebnega programa v okviru MK skozi preteklih 5 let. V letu 2007 je bilo v proračunu namenjenih 83.363 EUR (od tega realiziranih 97,6 % , 81.363 EUR), v letu 2008 je bilo namenjenih 85.447 EUR (realiziranih 90,10 % ,76.990,87 EUR), v letu 2009 85.583 EUR (realizacija: 94,98 % ,81.283 EUR), v letu 2010 87.583,00 EUR (realiziranih pa 83.463,27 EUR, 95,30%), v letu 2011 pa je bilo namenjenih 100.000 EUR (realiziranih 96.400 EUR, kar znaša 96,4%).

V letu 2010 se je financiralo 18 projektov več kot v letu 2007 (v letu 2007: 66, v letu 2008: 87, v letu 2009: 84, v letu 2010: 83 in v letu 2011 že 91). Še vedno pa ni na razpolago dovolj sredstev, da bi se pokrile vse kulturne potrebe romske skupnosti, saj se iz leta v leto povečujejo. Iz 1,74 krat več zaprosenih sredstev glede na razpoložljiva v letu 2006 so se zaprosena sredstva povečevala na 5,75 krat več glede na razpoložljiva sredstva v letu 2010.

Tudi število prijaviteljev se je povečevalo, iz 7 v letu 2007, 18 v letu 2008, 17 v letu 2009, na 27 v letu 2010. Razlogi so v tem, da se je v posebni program MIZKŠ za romsko skupnost najprej prijavljala Zveza Romov Slovenije, ki je vključevala projekte različnih romskih društev, romska društva so se posamezno sprva le redko prijavljala, ko pa so se usposobila za prijavljanje in izvajanje projektov, pa jih je bilo vedno več prijavljenih samostojno. V tem času je bilo ustanovljenih tudi veliko novih romskih društev.

V posebni program se lahko vključijo vsi izvajalci kulturnih projektov na področju romske skupnosti, ne glede na avtohtonost/priseljenost, kraj delovanja, število let delovanja (minimalni pogoj je le eno leto) in številčnost organizacije (lahko gre za majhno društvo ali za zvezo), vse to še posebej določata kriterija kulturne raznolikosti in integrativnosti. V program se lahko vključijo tudi druge nevladne

organizacije, ki izvajajo kulturne projekte, namenjene Romom, saj tudi te prispevajo k ohranjanju, razvoju, promociji in integraciji romske skupnosti.

V prilogi 1 je priložena preglednica, v kateri je podrobno predstavljen posebni program kulturnih projektov romske skupnosti v letih 2010 in 2011.¹²

3.2.2. Integracijski program (vključenost romske tematike v ostale programe MK)

V integracijskem programu MK je bilo prijavljenih le malo kulturnih projektov. V letu 2010 sta bila financirana projekta izdaja zgoščenke I. T. Brizanija v višini 1.500,00 EUR na glasbenem področju MK ter sofinanciranje rezidenčnega gostovanja v Španiji skupine Amala v višini 1.000,00 EUR na glasbenem področju v okviru MK.

V razvidu medijev MK sta vpisana dva romska medija, katerih izdajateljica je Zveza Romov Slovenije: Radio Romic (radio) ter Romano Them/Romski svet (tiskani medij). V okviru Direktorata za medije poteka redni letni razpis za sofinanciranje programskih vsebin medijev, na katerem se sofinancirajo tudi nekatere romske vsebine. Preko medija TV IDEA KANAL (televizijski medij) so bila v letu 2007 sofinancirana Romska obzorja v višini 55.669,50 EUR. Od decembra 2007 se na nacionalnem radiu predvaja tedenska romska oddaja »Naše poti – Amaredroma«, od 23. 3. 2008 pa na prvem programu nacionalne televizije na vsakih 14 dni poteka 15-minutna oddaja z naslovom »So vakeres? – Kaj govoriš?«, ki jo pripravljajo Romi sami. V letu 2010 je bil sofinanciran projekt tedenskih 60 minutnih radijskih oddaj Zveze Romov Slovenije z naslovom Romski svet- Romano Vilaugo - Biti Rom ne pomeni nič slabega, v vrednosti 10.692,52 EUR.

Slovenski etnografski muzej je v letu 2010 pripravil razstavo *Vidiš me - vidim te: kulturna raznolikost skozi romski pogled*, ki je naslavljala vprašanje javne podobe in družbene vidnosti Romov. Razstava je proučevala vlogo fotografije pri razširjanju negativnih predstav in stereotipov o Romih. Obenem tudi raziskovala možnosti, kako je mogoče prav s pomočjo fotografije spremeniti utečene poglede na romsko identiteto in kulturo ter s pomočjo fotografskega aparata razširiti vizualna polja predstavljanja kulturne raznolikosti in drugačnosti. Slovenski etnografski muzej od leta 2010 gosti prireditve v okviru Romski mesec – Romano čhon.

V letu 2011 je bil preko razpisa Direktorata za umetnost na področju glasbe izbran in sofinanciran projekt Glasbeno založništvo (izdaje na nosilcih zvoka in notne izdaje) izvajalca Romskega društva Amala v višini 1.500,00 EUR. Na razpisu za avdiovizualne medije je bil s strani MIZKŠ podprt igrano-dokumentarni film z romsko vsebino »Merimase« v vrednosti 80.000,00 EUR.

3.2.3. Evropski program

Ministrstvo za kulturo vsako leto objavi Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, 4. Razvojne prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in Prednostne usmeritve 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti« (v nadaljevanju: javni razpis ESS).

Sofinancirani projekti so namenjeni:

- usposabljanju pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture z namenom dviga njihove zaposljivosti ali/in
- usposabljanju posameznikov v podpornih institucijah, ki skrbijo za kulturno dejavnost ranljivih skupin oziroma njihovih pripadnikov ali/in

¹² Posebni program kulturnih projektov romske skupnosti v letih 2007, 2008 in 2009 je bil podrobneje predstavljen že v prvem Poročilu o položaju romske skupnosti v Sloveniji iz leta 2010.

- krepitvi zaposljivosti pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture z ustvarjanjem novih delovnih mest in/ali
- krepitvi zaposljivosti posameznikov v podpornih institucijah, ki skrbijo za kulturno dejavnost ranljivih skupin oziroma njihovih pripadnikov z ustvarjanjem novih delovnih mest.

Namen javnega razpisa je sofinanciranje projektov z namenom spodbujanja, motivacije in proaktivnega delovanja posameznikov iz ranljivih družbenih skupin za njihovo večjo socialno vključenost in zaposljivost. Namen je trajnostna krepitev človeškega kapitala in inovativno vlaganje v razvoj kadra. Zato je treba za doseganje tega cilja med drugim okrepiti administrativno usposobljenost in profesionalnost delovanja zaposlenih v organizacijah, ki delujejo na področju kulture. Projekti so usmerjeni v usposabljanje pripadnikov ranljivih družbenih skupin in v zaposlovanje pripadnikov ranljivih družbenih skupin.

Prvi javni razpis ESS je bil objavljen junija 2008 za obdobje 2008-2009.¹³

Konec maja 2009 je bil na MK objavljen drugi javni razpis ESS za obdobje 2009-2010. Kot ranljiva skupina so bili v javnem razpisu opredeljeni tudi pripadniki romske skupnosti. Septembra 2009 so bile podpisane pogodbe s 5 izbranimi upravičenci v skupni višini 386.282,56 EUR. 3 projekti so vključevali samo pripadnike romske skupnosti, 2 projekta pa poleg romske skupnosti še pripadnike različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev. Izvajanje projektov se je zaključilo 30. 9. 2010. Seznam izbranih upravičencev, projektov, odobrenih in izplačanih zneskov zgoraj navedenega razpisa za leto 2009 je razvidno iz priloge 2.

Aprila 2010 je bil objavljen tretji javni razpis ESS za obdobje 2010-2011. 6 izbranih projektov za financiranje je bilo namenjenih pripadnikom romske skupnosti v višini 518.737,19 EUR. Izvajanje projektov se je zaključilo 30. 9. 2011. Seznam izbranih upravičencev, projektov, odobrenih in izplačanih zneskov zgoraj navedenega razpisa za leto 2010 je razvidno iz priloge 3.

10. junija 2011 pa je MK objavilo že četrty JR ESS za leti 2011–2012 (Ur.l. RS št. 45/2011). Izbranim 6. projektom namenjenih pripadnikom romske skupnosti je bilo odobreno 555.190,01 EUR. Med izbranimi projekti za sofinanciranje sta 2 taka projekta, ki vključujeta kot osnovno ciljno skupino, kateri je projekt namenjen, pripadnike romske skupnosti. 4 projekti pa so namenjeni pripadnikom različnih ciljnih skupin hkrati (vključeni pripadniki romske skupnosti in druge ciljne skupine). Projekti se še izvajajo in se bodo zaključili 30. 9. 2012. Seznam izbranih upravičencev, projektov in odobrenih zneskov zgoraj navedenega razpisa za leto 2011 je razviden iz priloge 4.

3.3. Organizacijski ukrepi

Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice v okviru MK ves čas izvaja strokovno pomoč oziroma svetovanje z namenom realizacije kulturnih dejavnosti posebnega programa MK. Projekt svetovanja temelji na andragoških osnovah in je bil zasnovan leta 2000, od takrat se tudi izvaja in vsako leto izpopolnjuje. Pomoč je do sedaj potekala predvsem pri prijavi, izpolnjevanju obrazcev, oblikovanju projektov, uresničevanju pogodbenih obveznosti, izvedbi dejavnosti ter pri nadzoru. Rezultati so vidni v tem, da je vedno več vlog popolnih, vedno več romskih društev se želi prijaviti samostojno in se naučiti vseh postopkov MK, vsako leto je realizacija visoka, nekateri projekti se razvijajo in izvajajo na višji ravni ipd. Ves čas poteka tudi informiranje (o financiranju, načinu prijave in priprave ter dopolnjevanja, dokumentaciji, dnevu izplačila sredstev ipd.). Informacije so dostopne na spletni strani MK (predvsem o pozivih in postopkih za financiranje ter preglednice s financiranimi projekti), obveščanje pa poteka tudi prek krajših sestankov pri svetovalki, dopisov, elektronske pošte in pojasnjevanj v okviru strokovnega svetovanja. Seznam daljših in bolj podrobnih svetovanj (dajanje kratkih informacij in pojasnil ni beleženo) se vodi pri pristojni svetovalki. V letu 2010 je bilo do 7. 7. 2010 (ko je bil program v fazi izvajanja projektov) opravljenih 10 takih svetovanj, v letu 2011 pa so bila

¹³ Več o tem v prvem Poročilu o položaju romske skupnosti v Sloveniji iz leta 2010 (str. 20-21).

zabeležena svetovanja preko telefonskih pogovorih in elektronske pošte (4 projekti Romskega društva Vešoro, 4 projekti posameznic prijaviteljic Katje Šulc in Vesne Anđelkovič, 2 projekta Romskega društva Amala, itd.).

Služba v okviru javnih razpisov na področju ESS in na področju romske skupnosti vsako leto pripravi vsaj 2 obširni delavnici. Prva je pripravljala delavnica za vse potencialne prijavitelje, takoj po objavi javnega razpisa v uradnem listu, kjer se potencialnim prijaviteljem predstavi besedilo javnega razpisa in navodila za pripravo vloge ter se jih opozori, na katere ključne zadeve morajo biti pri prijavi pozorni. Upravičence oziroma prijavitelje, s katerimi se sklenejo pogodbe o sofinanciranju, MK povabi na drugo delavnico o izvajanju in pripravi poročil. Tako je bilo od leta 2008 dalje skupno izvedenih 10 delavnic.

15. decembra 2011 je bil v Službi organiziran seminar oziroma delavnica za potencialne prijavitelje, katerega teme so bile predvsem morebitne izboljšave na področju javnega razpisa namenjenega posebnim skupinam oziroma pripadnikom romske skupnosti ter praktični primeri izpolnjevanja dokumentacije na podlagi že izvedenih kulturnih projektov prijaviteljev, ki imajo pri tem težave.

V letu 2006 je bil uveden ukrep odprtih vrat vodje Službe enkrat tedensko (sreda dopoldne), namenjen ustvarjalcem, pripadnikom manjšinskih skupnosti. Informacija o tem je objavljena na spletni strani MK in v prostorih Službe, posreduje pa se tudi ustno ob svetovanju in drugih pristojnih svetovalcev Službe. Gre za ukrep, katerega namen je, da zagotovi podporne storitve zelo redkim ustvarjalcem, pripadnikom manjšin, torej tudi romski skupnosti, ki delujejo na manjšinskem področju in tako prispevajo k razvoju manjšinskih kultur, ki je pomemben za enakopravno sodelovanje pripadnikov romske skupnosti in drugih etničnih manjšin v kulturnem življenju. Ustvarjalci imajo tako možnost pogovoriti se o problemih pri svojem ustvarjanju ter izraziti svoja mnenja in predloge v zvezi z ukrepi MK, ki so jim namenjeni. S posebno skrbjo in pozornostjo MK prisluhne njihovim potrebam in išče najbolj optimalne ukrepe v danih pogojih in v okviru možnosti in pristojnosti MK.¹⁴

Tudi v končnih poročilih o realizaciji projektov imajo izvajalci kulturnih projektov možnost izraziti svoje morebitne pripombe, pohvale, mnenja, ideje, ipd. glede razpisne dokumentacije in načina dela v okviru MK (kar je vprašanje v metodologiji za oblikovanje poročila). To je tudi ena izmed oblik sodelovanja med MK in izvajalci kulturne dejavnosti romske skupnosti. Po podatkih, ki jih poseduje MK pretežen del prijaviteljev oziroma izvajalcev nima pripomb, leta za letom pa v Službi beležijo težnje po povečanju razpoložljivih finančnih sredstev iz proračuna v okviru MK, saj bi na tak način izvajalci realizirali več kulturnih projektov kot sicer.

V Službi so bili v letih 2010 in 2011 izvedeni tudi sestanki v smislu mediacije - pristojna pravna Služba je svetovala romskim društvom in ustvarjalcem na področju pravnih aktov (tako je do sedaj aktivno pomagala Zvezi Romov Slovenije, Romskemu kulturnemu društvu Pušča, Romskemu društvu Amala, Romskemu društvu Maj Kočevje), predvsem pri oblikovanju oz. spremembah statuten društev, seznanjanju s pravnimi akti MK ter zakoni in pravilniki, ki zadevajo društva in ustvarjalce ipd. Mediacije so namenjene tudi preventivnemu reševanju problemov romske skupnosti.

Služba na pobudo ustvarjalcev izdaja priporočila za prijavo na druge javne razpise za sofinanciranje projektov. Tako je v letu 2010 izdala dve priporočili in sicer za Studio Vrtinec, ki je na AV razpis objavil dokumentarno – igrani film Merimase, ki obravnava življenje Romov, njihove probleme in prizadevanja posameznikov za učinkovito integracijo v družbo (projekt je bil potrjen v sofinanciranju) ter za Knjižnico Mirana Jarca, ki je na javnem razpisu v okviru čezmejnega sodelovanja Slovenija – Hrvaška kandidirala s projektom postavitve nove montažne knjižnice v romskem naselju ter ureditve večnamenske pravljice sobe in likovne sobe.

¹⁴ Romska ustvarjalca, ki sta v letih 2007-2010 najpogosteje prihajala v prostore Službe v okviru te storitve, sta: mag. Kristjan Borovšak, glasbeni pedagog in ustvarjalec in Imer Brizani, muzikolog, ki je 23. 3. 2010 MIZKŠ poslal tudi posebno pisno zahvalo za cit. "dolgoletno podporo pri študiju muzikologije in njegovem umetniškem ustvarjanju". Tudi s finančno pomočjo MIZKŠ si je pridobil strokovni naslov univerzitetni diplomirani muzikolog.

Poleg tega se v INDOK centru na Metelkovi 4 hranijo in strokovno obdelujejo tudi posredovane publikacije romske skupnosti (časopisi, zborniki in AV z romskimi oddajami) in so dostopne tudi prek sistema COBISS. V letih 2010 in 2011 je bilo v knjižnici 10 naslovov romskih publikacij (gre večinoma za več števil, nekatere izhajajo že dalj časa).

4. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER

4.1. Aktivnosti Ministrstva za okolje in prostor

Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP) je v NPUR 2010-2015, katerega prioritetni cilj je prav ureditev bivanjskih razmer romskega prebivalstva, navedeno med nosilci prostorskih ukrepov, v nadaljevanju pa so podrobneje opisane aktivnosti glede njegove uresničevanja.

4.1.1. Priprava celovitega strateškega okvira kot osnove za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij. Opredelitev območij romskih naselij in njihove sanacije v okviru postopka priprave OPNačrt (Legalizacija romskih naselij)

Skladno s sklepom, ki ga je Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti (v nadaljevanju: Komisija) sprejela na svoji 3. seji, dne 29. 9. 2009, je minister za okolje in prostor dne 15. 3. 2010 s sklepom ponovno imenoval Strokovno skupino za reševanje prostorske problematike romskih naselij (v nadaljevanju: Strokovna skupina). Strokovno skupino poleg zaposlenih na MOP sestavljajo tudi zunanji strokovnjaki, predstavniki občin z romskim prebivalstvom, predstavniki Romov ter zaposleni v UN. Med ključnimi nalogami, ki jih je Strokovna skupina opravila v obravnavanem obdobju, so:

- ureditev elaborata, ki je rezultat dela Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike, ustanovljene 1. 12. 2006, kot celovitega strateškega okvirja za reševanje prostorske problematike romskih naselij,
- dopolnitev analize stanja romskih naselij na območju Republike Slovenije (po aktivnem ukrepanju ministrstev in drugih vladnih služb v preteklih letih) ter
- izvedba izobraževanja za romske svetnike s področja prostorskega urejanja romskih naselij.

Strokovna skupina je na svoji 4. seji, dne 7. 9. 2010 s sklepom potrdila pripravljen elaborat **Prostorski problemi romskih naselij v Sloveniji**, ki je lahko osnova za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij, saj poleg analitičnega dela obsega tudi delovne scenarije razvoja romskih naselij. Elaborat je javno dostopen na spletni strani MOP: http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/prostorski_problemi_romskih_naselij_elaborat.pdf (26. 7. 2012). MOP je vse občine, v katerih živijo Romi, obvestil o javnem dostopu do navedenega elaborata.

Strokovna skupina je v juniju 2010 pripravila vprašalnik o urejenosti romskih naselij za vse občine, kjer živijo Romi. Vprašalnik je bil občinam posredovan po elektronski pošti in priporočeno s povratnico, v vednost pa tudi predstavnikom romske skupnosti v občinskih svetih. Skoraj vse občine so se odzvale in izpolnjene vprašalnike posredovale MOP in UN. Na podlagi izpolnjenih vprašalnikov je bila v mesecu novembru 2010 izdelana dopolnitev analize stanja romskih naselij po aktivnem ukrepanju ministrstev in drugih vladnih služb v preteklih letih. **Dopolnitev analize stanja romskih naselij na območju Republike Slovenije** je javno dostopna na spletni strani MOP: http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostor/pdf/romi_in_romska_naselja.pdf (26. 7. 2012).

Decembra 2011 je bilo na spletni strani MOP objavljeno kratko drugo fazno delovno poročilo dela Strokovne skupine, naslovom **Dobre prakse v romskih naseljih**, dostopno prek:

http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostor/pdf/romska_naselja_dobre_prakse.pdf (26. 7. 2012).

Ministrstvo za okolje in prostor je na pobudo Strokovne skupine dne 8. 10. 2010 organiziralo **seminar** za romske svetnike s področja urejanja romskih naselij. Seminar je zajemal področje prostorskega načrtovanja, področje komunalnega opremljanja zemljišč, področje graditve in področje stanovanj, vse s poudarki iz veljavne zakonodaje, ki velja za urejanje statusa romskih naselij. Udeležba na seminarju je bila porazna, kljub temu da so vse romske svetnice in svetniki vabilo s programom prejeli z vročilnico. Od 20 vabljenih romskih svetnic in svetnikov so se izobraževanja udeležili le romska svetnica in strokovni sodelavec za romsko problematiko iz Mestne občine Novo mesto ter romski svetnik iz občine Trebnje. Zbirko predavanj je MOP prav zaradi slabe udeležbe posredoval vsem romskim svetnikom, ki se izobraževanja niso udeležili. Ministrstvo za okolje in prostor je izobraževanje, namenjeno romskim svetnikom, skladno s sklepom Strokovne skupine ponovilo 1. 3. 2011. Nabor vabljenih je bil razširjen še z zaposlenimi v upravi občin, kjer živi romsko prebivalstvo. Udeležba je bila zadovoljiva, zato bo MOP izobraževanje ponovilo le v primeru spremembe veljavne zakonodaje na obravnavanih področjih.

4.1.2. Implementacija nakazanih rešitev, ciljev in nalog, ki jih je pripravila Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij v okviru priprave OPPN za posamezna romska naselja

Uvodoma je potrebno izpostaviti, da so neposredni nosilec izvajanja prostorskih ukrepov le samoupravne lokalne skupnosti, t.j. občine.

Strokovna skupina je pripravila koncept oziroma načela dobre prakse pri reševanju prostorske problematike romskih naselij in ga v marcu 2011 predstavila Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti. Cilj pri reševanju prostorske problematike je celovita integracija Romov v slovensko družbo, t.j. postopno formalno, infrastrukturno in socialno vključevanje romskih naselij v slovenski naselbinski sistem ob vzporedno potekajoči sanaciji teh območij. Ta proces pa lahko uspešno poteka le ob partnerstvu občin, Romov in državnih institucij, v katerem mora vsak od akterjev izpolniti obveznosti iz svojih pristojnosti. Koncept primerov dobre prakse vključuje:

- prenovo in razvoj romskega naselja ter zagotavljanje infrastrukturne opremljenosti naselja;
- prostorsko in programsko povezanost romskega naselja z okoliškimi naselji;
- participacijo in vključenost Romov pri urejanju naselja;
- ohranitev in razvoj romske kulture.

Na podlagi tega koncepta oziroma načel dobre prakse pri reševanju prostorske problematike romskih naselij je Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, izdelal **projektno nalogo za izvedbo javnega razpisa za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih priprave občinskih podrobnih prostorskih načrtov (v nadaljnjem besedilu: OPPNačrt) za urejanje romskih naselij**. Projektna naloga je bila obravnavana v okviru Strokovne skupine.

Komisija se je na svoji 12. seji z dne 18. 11. 2011 seznanila z rezultati dela Strokovne skupine in predvsem s predlogom koncepta reševanja prostorske problematike romskih naselij, ki temelji na primerih dobrih praks. V nadaljevanju je sprejela sklep, da primeri dobrih praks (koncept dobrih praks) postanejo smernice za nadaljnje delo vseh pristojnih državnih organov, občin in drugih inštitucij ter da Strokovna komisija nadaljuje z delom in operacionalizira zastavljene rešitve.

Komisija se je prav tako na svoji 11. seji z dne 28. 9. 2011 seznanila s potekom priprav občinskih prostorskih načrtov (v nadaljevanju: OPN) za občine, ki imajo v občinskem svetu romskega svetnika ter priporočila MOP, da še naprej aktivno spremlja sprejemanje OPN-jev in opredeljevanje romskih naselij v dokumentaciji za OPN ter da MOP in Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko čim prej objavita razpis za financiranje osnovne infrastrukture v romskih naseljih ter

sofinanciranje priprave dokumentacije občinskih podrobnih prostorskih načrtov (OPPN). Komisija je prav tako predlagala, da MOP združi podatke iz analiz Strokovne skupine z dokumentacijo oz. OPN-jev, ki jih prejema od občin, saj bi tako pridobili celovite informacije o stanju na terenu.

Predstavniki MOP so se skupaj s predstavniki Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, že julija 2011 uskladili glede oblikovanja njihovega javnega razpisa za dodeljevanje regionalnih spodbud - pomoč občinam pri komunalnem urejanju romskih naselij. Objava obeh javnih razpisov je bila predvidena v jeseni 2011, vendar so na MOP zaradi rebalansa proračuna izgubili precej denarja, zato niso imeli sredstev za financiranje občinskih OPPN-jev in posledično niso objavili razpisa v letu 2011. Prav tako je bilo ugotovljeno, da ni smiselno financirati nekaj, za kar občine nimajo izpolnjenih pogojev za prijavo - v danem primeru je imelo samo pet občin, kjer živijo Romi, sprejete OPN-je. V preteklosti se je že dogajalo, da zaradi tovrstnih razlogov niso bila porabljena vsa razpisana sredstva.

4.1.3. Aktivnosti Ministrstva za okolje in prostor v Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti

Ministrstvo za okolje in prostor aktivno sodeluje v medresorskem delovnem telesu pri Vladi Republike Slovenije - Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti. Na podlagi sklepa, ki ga je Komisija sprejela na svoji 7. seji dne 21. 9. 2010, je MOP skupaj s Strokovno skupino dne 30. 11. 2010 zaprosil občine, kjer živi romsko prebivalstvo in imajo romskega svetnika v občinskih svetih, da kot pristojni za izvajanje ukrepov po NPUR 2010-2015 sporočijo, ali so po njegovem sprejetju sprejeli kakšne akcijske načrte ali ukrepe za realizacijo ciljev in ukrepov iz tega dokumenta oziroma da posredujejo informacijo o morebitni realizaciji samih ukrepov. V zahtevanem roku je odgovorilo le 5 od naštetih občin (Občina Metlika, Občina Dobrovnik, Občina Puconci, Mestna občina Murska Sobota in Občina Grosuplje), zato je bila preostalim občinam, ki zaprosenih informacij niso posredovale v roku, dne 23. 12. 2010 posredovana urgenca. Do 25. 2. 2011 je odgovorilo še 10 od zaprosenih občin.

Komisija se je na 9. seji, dne 2. 3. 2011, seznanila, da so občine večinoma že sprejele podrobne akcijske načrte, ki jih morajo sprejeti kot nosilke ukrepov iz NPUR 2010-2015 in ob tem sprejela sklep, da morajo tiste občine, ki tega še niso storile, uresničiti obveznosti, ki izhajajo iz NPUR 2010-2015. Zato je MOP dne 3. 5. 2011 ponovno pozval občine, ki navedenih informacij niso posredovale v roku, da to storijo čim prej oziroma najkasneje do 31. 5. 2011. Na podlagi prejetih informacij je MOP pripravil krajše poročilo (glej prilogo 5).

Vse navedene aktivnosti predstavljajo hkrati tudi izpolnjevanje NPUR 2010-2015. Glede na to, da so neposredni nosilec izvajanja ukrepov NPUR 2010-2015 samoupravne lokalne skupnosti - t.j. občine, pa bo MOP tudi v bodoče nadaljeval vse aktivnosti za pomoč občinam, v katerih živijo Romi, s tem pa posredno tudi za pomoč Romom pri reševanju njihovih bivanjskih težav.

4.2. Aktivnosti Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

Pravna podlaga za financiranje projektov izgradnje osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih je 3. člen Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11 in 57/12).

Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (v nadaljevanju: SVLR) je financirala projekte občin, ki so imele izvoljenega romskega svetnika v občinskem svetu.

Upravičeni stroški financiranja so bili:

- vodovodni sistem za eno ali več posameznih porabnikov (vključuje zajetje, cevovod do hišnega priključka in potrebno čiščenje) v romskih naseljih;

- kanalizacijsko omrežje, kadar je le-to potrebno zaradi zaščite vodnih virov oziroma drugih ekoloških zahtev v romskih naseljih;
- elektrifikacija strnjenih romskih naselij;
- novogradnje ali rekonstrukcije lokalnih cest in poti v romskih naseljih;
- odkup zemljišč za ureditev in zaokrožitev romskih naselij (največ 7,5 evra/m²).

Sredstva dodeljena občinam (2002-2010 v EUR):

Občina	Dodeljena sredstva	Črpana sredstva	Število financiranih projektov
Beltinci	258.263,96	221.409,30	3
Cankova	227.147,75	213.995,17	3
Črenšovci	331.138,76	306.779,76	4
Črnomelj	616.227,61	565.661,10	12
Dobrovnik	239.834,72	238.710,59	4
Kočevje	274.528,57	166.175,04	4
Krško	645.957,76	520.261,89	4
Kuzma	345.835,28	200.834,28	4
Lendava	216.635,91	123.549,14	2
Metlika	134.136,78	59.738,86	3
Murska Sobota	453.371,72	263.170,50	3
Novo mesto	745.549,32	484.551,56	8
Puconci	638.698,21	625.451,58	6
Rogašovci	616.860,27	616.858,93	2
Semič	364.188,25	364.188,25	5
Šentjernej	250.181,80	210.039,19	3
Tišina	473.096,93	455.975,81	4
Trebnje	369.475,05	304.461,28	3
Turnišče	146.350,70	142.151,76	3
SKUPAJ	7.347.479,36	6.083.963,98	80

Vir: Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

Sredstva, dodeljena občinam po letih (v EUR):

Leto	Dodeljena sredstva
2002	247.454,52
2003	215.326,32
2004	130.609,25
2005	685.183,99
2006	1.310.298,78
2007	1.431.313,83
2008	1.460.524,00
2009	1.183.975,20
2010	682.793,47
2011	0
SKUPAJ	7.347.479,36

Vir: Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

V letu 2011 ni bilo dodeljenih sredstev za ta namen.

SVLR je januarja 2012 objavil javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2012 (Uradni list RS, št. 1/12). V ta namen je bilo razpisanih okvirno 3.000.000,00 EUR. Na pobudo Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike

romskih naselij je bil dne 20. 1. 2012 organiziran posvet na katerem je SVLR predstavila razpisne pogoje predstavnikom občin, kjer živijo Romi.

5. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA ROMSKE SKUPNOSTI

5.1. Aktivnosti Ministrstva za zdravje

Ministrstvo za zdravje (v nadaljevanju: MZ) v sodelovanju z institucijami in službami, ki delujejo v okviru zdravstvenega sistema, ter predstavniki Romov nadaljuje z aktivnostmi za izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva romskega prebivalstva.

Institucije in službe, ki delujejo v okviru sistema zdravstvenega varstva (bolnišnice, zdravstveni domovi, patronažna služba), redno skrbijo za zdravstveno varstvo Romov. Romi imajo pri uveljavljanju zdravstvenega varstva enake pravice kot ostali državljani, vendar se jih včasih premalo poslužujejo. Pogoj za uveljavljanje zdravstvenih storitev je urejeno zdravstveno zavarovanje. Romi se vključujejo v obvezno zdravstveno zavarovanje na podlagi različnih statusov, pomemben delež romske populacije, ki ni zaposlen, je zavarovan kot oseba brez prejemkov¹⁵. Posebej velja opozoriti na problem doplačil zaradi (ne)vključenosti v prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Novela Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju iz leta 2008 je za socialno najbolj ogrožene posameznike in po njih zavarovane družinske člane, ki nimajo v celoti zagotovljenih pravic iz zdravstvenega zavarovanja iz drugega naslova, in če izpolnjujejo pogoje za pridobitev denarne socialne pomoči omogočila, da lahko od 1. 1. 2009 uveljavljajo pravico do plačila razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, ki se zagotavlja iz Proračuna RS. Podatkov o tem, koliko Romov je uveljavljalo to pravico, MZ nima, saj se ne vodi evidenca po nacionalni pripadnosti.

MZ je financiralo delavnice, ki so se izvajale v oktobru in novembru 2011 v romskem naselju Dobruška vas (občina Škocjan). Šlo je za tri tematske sklope delavnic, in sicer:

- *Ženske in dekleta ter starejši del populacije*: delavnice so bile namenjene izobraževanju predvsem žensk in deklet od starosti od 13 let naprej s ciljem boljšega gospodarjenja z denarjem, ki je namenjeno gospodinjskim izdatkom, učenju priprave zdravih in hranljivih obrokov, izobraževanju na področju higienskih navad ter osveščanju o pomenu kontrole rojstev;
- *Moški*: športne igre, preventiva v prometu, prva pomoč,
- *Predšolski otroci in mlajši od 12 let*: delavnice so imele poudarek na učenju slovenskega jezika skozi igro in ustvarjalne delavnice. Otroci so skozi timsko delo spoznavali pomen medsebojne komunikacije, potrpežljivosti in vztrajnosti. Osvojeno zavedanje naj bi jim pomagalo pri lažjem vključevanju v delo in v šolo.

Sprva so zaradi lažje komunikacije ter zagotavljanja primerne vsebine razdelili delavnice na posamezne skupine, vendar se je potem izkazalo, da so na delavnice za ženske in dekleta prihajali tudi moški in starostniki, tako da so se izvajalci odločili, da bodo delavnice, namenjene starejšim od 15 let, izvajali istočasno v terminu, ki je bil predviden za izvedbo delavnic za ženske in dekleta. Rezultati celotnih delavnic so se izkazali za pozitivne, saj se je povečal obisk šol, izboljšale so se higienske razmere ter razumevanje slovenskega jezika itd.

MZ je na 12. seji Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti (18.11.2011) poročalo o zdravstvenem stanju Romov v RS. Poročilo je bilo sestavljeno iz posameznih poročil Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto, Ljubljana in Murska Sobota (v nadaljevanju: ZZV NM, ZZV MS in ZZV LJ). Aktivnosti zavodov za zdravstveno varstvo bodo predstavljene v nadaljevanju. Komisija je po predstavitvi poročila sprejela dva sklepa, in sicer, (1) da »se je seznanila z aktivnostmi Ministrstva za

¹⁵ 21. točka 15. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 - uradno prečiščeno besedilo - ZZVZZ-UPB3, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 in 76/2008).

zdravje na področju zdravstvenega stanja Romov in /da/ spodbuja še nadaljnje izvajanje delavnic za Rome« ter (2) da »predlaga usposabljanje zdravstvenega osebja za delo z Romi (na območju, kjer Romi živijo; po programu MNZ-ja¹⁶)«.

5.2. Aktivnosti Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto

5.2.1. Problematika nizke precepljenosti romskih otrok v UE Novo mesto

Precepljenost romskih otrok proti otroškim nalezljivim boleznim, za katere je cepljenje obvezno, je v UE Novo mesto že leta zaskrbljujoče nizka. Zaradi nizkega nivoja precepljenosti v skupnosti namreč lahko pride do izbruha nalezljivih bolezni v teh skupnostih in posledičnega širjenja bolezni med ostale necepljene ali nepopolno cepljene posameznike izven skupnosti.

V iskanju najbolj učinkovitega pristopa so bile v zadnjih letih izvedene številne aktivnosti. Kljub vsem izvedenim aktivnostim je bilo ugotovljeno, da odziva staršev romskih otrok ni in da nizka precepljenost proti otroškim nalezljivim boleznim v tej skupini še vedno ostaja. ZZV NM ocenjuje, da bi se morale v reševanje te problematike aktivneje vključiti tudi institucije izven zdravstva, zato je o problemu seznanil vse deležnike, za katere meni, da bi z ustreznimi ukrepi lahko pripomogli k izboljšanju precepljenosti romskih otrok v UE NM.

5.2.2. III. Nacionalna konferenca o zdravju Romov leta 2010 v Kočevju

V letu 2010 je bil ZZV NM aktivno udeležen na tretji konferenci o zdravju Romov v Kočevju. Brigita Zupančič-Tisovec je vodila delavnico o pasivnem kajenju.

5.1.3. Sodelovanje v projektu Socialna integracija Romov

ZZV NM je v letu 2009 in 2010 sodeloval z Društvom za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto pri pripravi in izvedbi projekta Socialna integracija Romov. Namen dela projekta, ki je podpiral zdravstveno in socialno preventivo, je bil razvoj programa za zmanjšanje tveganih vedenj in neenakosti v zdravju Romov ter povečanje in izboljšanje osveščenosti o pomenu ustreznega življenjskega sloga, s poudarkom na sodelovanju ljudi pri izboljšanju lastnega zdravja. Ciljne skupine so bile: otroci iz romskega naselja Brezje, romski starši, predvsem mame, prostovoljci, partnerji v projektu, strokovna javnost, mediji, širša javnost. Del specialistične naloge, ki je nastala tudi s pomočjo sodelovanja v tem projektu, je bil na željo regionalnega urada Svetovne zdravstvene organizacije za Evropo preveden v angleščino in posredovan v Bruselj kot **primer dobre prakse** iz Slovenije.

5.2.4. Sodelovanje s partnerji

Na področju promocije zdravega življenjskega sloga ves čas poteka sodelovanje z nekaterimi društvi (Društvo za razvijanje prostovoljnega dela, Zveza Romov Slovenije) in institucijami v novomeškem okolju, ki so aktivne na tem področju.

5.2.5. Sodelovanje z Razvojno izobraževalnim centrom Novo mesto (RIC NM)

Sodelovanje z RIC NM v Novem mestu poteka ves čas. Vsako leto se izvede nekaj zdravstveno vzgojnih vsebin za odrasle Rome, ki dokončujejo osnovno šolo, na temo zdravega življenjskega sloga, preprečevanje kajenja, meritve dejavnikov tveganja, cepljenja.

ZZV NM je sodeloval tudi pri mednarodnem projektu SRAP¹⁷ (fokusna skupina), katerega glavni namen je preprečevanje odvisnosti od legalnih in ilegalnih drog med mladimi Romi, v starosti med 11 in 24 let. Izvajalci so bili pripravljene projekt predstaviti na konferenci o zdravju Romov.

¹⁶ Več o programu MNZ v 8. poglavju.

5.2.6. Projekt za reševanje romske tematike v naselju Dobruška vas

Ministrstvo za zdravje je v občini Škocjan financiralo projekt za reševanje romske tematike v naselju Dobruška vas. Projekt je koordinirala Janja Lunka, sodelavka občine Škocjan. ZZV NM je v projektu sodeloval pri vsebinah javnega zdravja od faze načrtovanja (priprave strokovnih izhodišč, vsebin, učnih načrtov, prenos znanja na nekatere strokovno kompetentne predavatelje in izvajalce, pomoč pri oblikovanju nekaterih vsebin, neposredna izvedba nekaterih delavnic, sprotne evalvacija izvedenih delavnic).

5.3. Aktivnosti Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota

- Soorganizacija in aktivna udeležba na 3. Nacionalni konferenci Romi in zdravje – Zdravje romskih otrok: na konferenci je bila obravnavana problematika romske družine, cepljenja v otroški dobi, vplivu cigaretnega dimna na zdravje otrok idr.
- Soorganizacija mednarodne Romijade športne rekreacije v Čakovcu: Romijade so se ob podpori ZZV MS udeležili tudi Romi iz Pomurja. Namen Romijade je spodbujanje telesne aktivnosti in družabnosti prebivalstva romskih skupnosti. V prireditve so bile vključene tudi druge aktivnosti, kot sta kulturni program in razstava.
- Izvedba programa spodbujanja zdravega načina življenja romskega prebivalstva preko medijev: program vsebuje izvedbo tedenskih oddaj o zdravju na romskem radiu Romi z naslovom *Khetaun ži satipe - Skupaj do zdravja*. Strokovnjaki ZZV MS pripravljajo in izvajajo oddaje, kjer so obravnavane različne vsebine s področja zdravega načina življenja.
- Priprava in izdaja publikacije »Dejavniki, ki vplivajo na zdravje Romov v Pomurju«: namen publikacije je širšemu krogu ljudi približati tematiko zdravja v romski populaciji. Publikacija razkriva različne plati zdravja Romov s prikazom njihove zgodovine in položaja v Sloveniji, dejavnikov, ki vplivajo na zdravje, z zdravjem povezanega življenjskega sloga, bivalnega okolja, zdravstvenega zavarovanja, osebnih pogledov Romov na zdravje ter primerov dobre prakse. Napisana je v slovenskem in angleškem jeziku.
- V sodelovanju s Pomurskim društvom za boj proti raku in Območnim združenjem Rdečega križa Murska Sobota (v nadaljevanju: RKS MS) je ZZV MS razvil in pilotno izvedel program »**Inovativni pristop krepitev zdravja v romski skupnosti – Roma**«. Ciljna populacija so bili odrasli pripadniki (lokalne) romske skupnosti v Pomurju, glavni namen programa pa je bil prispevati k zmanjšanju neenakosti v zdravju romske populacije s pomočjo kulturološko prilagojenega programa krepitev zdravja. V okviru programa je bila ustanovljena romska skupina članov ekipe prve pomoči, ki je že na samem začetku kazala visoko stopnjo motiviranosti za sodelovanje. Z velikim prizadevanjem so opravili 70 urni tečaj za bolničarje. Udeleževali so se regijskega tekmovanja v pripravljenosti ekip prve pomoči ter več javno zdravstvenih aktivnosti. Ekipe je zelo povezana, samoiniciativno se vključuje v aktivnosti Območnega združenja RKS MS. Odziva se na vabila za sodelovanje v zdravstveno vzgojnih aktivnostih. V svojem okolju člani ekipe nudijo informacije in svetujejo s področja nujenja prve pomoči ter zdravega življenjskega sloga. V programu so bile med drugim izvedene tudi delavnice za zdravje med pripadniki romske skupnosti.

¹⁷ Projekt SRAP – Preprečevanje zasvojenosti v romskih skupnostih je transnacionalni projekt, ki ga vodi občina Bologna (COBO), Italija. Začel se je 1. 7. 2010 in bo trajal tri leta, poteka pa pod okriljem evropskega programa Zdravje (Health Programme), ki ga sofinancirajo Izvajalska agencija za zdravje in potrošnike pri Evropski komisiji (EAHC – Executive Agency for health and Consumers). Več o projektu dostopno prek: http://www.ric-nm.si/si/projekti/mednarodni/prepre_cevanje-odvisnosti/ (30. 7. 2012).

- V pripravi je **didaktični pripomoček s področja povezovanja glasbe in zdravstveno vzgojnih vsebin**. Namen pripomočka je podajanje zdravstveno vzgojnih vsebin na kulturi primeren način. Inovativnost je v povezovanju strokovnega pristopa h krepitevi zdravja, izboru priljubljene in primerne metode ter vključevanju romskega glasbenika.

V **Zdravstvenem domu Murska Sobota** opažajo nekoliko večjo obolevnost Romov, zato je tudi več obiskov pri zdravniku in več obiskov zdravnika na domu. Včasih je mogoče zaznati določene ovire pri komuniciranju z zdravstvenimi delavci zaradi nižje ravni izobrazbe in strahu pred boleznijo.

Zdravstveni dom Lendava zagotavlja zdravstveno varstvo za cca. 25.000 prebivalcev, ki živijo v sedmih občinah in 41 naseljih. Na celotnem območju živi cca. 472 Romov, od tega 214 v občini Lendava, 157 v občini Črenšovci, 56 v občini Turnišče in 45 v občini Dobrovnik. V obravnavi in komunikaciji ter odzivnosti Romov se stanje, v primerjavi s tistim izpred 15 in več let, izboljšuje, a problemi na določenih področjih so še vedno prisotni. Izpostaviti velja obravnave v **otroško-šolskem dispanzerju**, kjer se Romi ne udeležujejo sistematskih pregledov in posvetovalnic v predšolskem obdobju. Velik problem je tudi neodzivnost na vabila na cepljenje do prvega leta starosti. Kljub tesnemu sodelovanju in obiskih patronažne sestre na domovih Romov ter tudi prijavam na inšpektorat za zdravje, ostaja kar nekaj otrok neprecepljenih. Težave so tudi zaradi neurejenega zdravstvenega zavarovanja. V **dežurni službi** je največkrat problem zaradi klicev na hišne obiske. Po telefonu se resnosti stanja ne da ugotoviti, na kraju samem pa se velikokrat izkaže, da so bile intervencije nepotrebne. Tudi tu so problem neurejena zdravstvena zavarovanja. Neupravičeno koriščenje uslug **nujne medicinske pomoči** ali hišnega obiska se mora pacientu zaračunati, pri tem pa so velikokrat težave, saj Romi storitev ne želijo plačati, takrat so tudi verbalno agresivni. Kakor za klice na hišne obiske kot tudi v času dežurstva in v nočnem času Romi koristijo usluge, ki bi jih morali koristiti pri izbranem zdravniku v okviru njegovega delovnega časa. **Patronažna služba** pri obravnavi nima večjih težav, saj je njeno osebje na domovih Romov dobro sprejeto in dobrodošlo. Posebnih skupinskih zdravstveno vzgojnih predavanj se na območju, kjer živijo Romi, ni izvajalo, ob vsakem obisku na domu pa se izvaja individualna zdravstvena vzgoja posameznika in družinskih članov. Tudi nega novorojenčkov se opravlja v polnem obsegu.

5.4. Aktivnosti Zavoda za zdravstveno varstvo Ljubljana

Sodelavci Zavoda za zdravstveno varstvo Ljubljana (v nadaljevanju: ZZV LJ) v zadnjih letih niso imeli neposrednega stika s predstavniki romske skupnosti, je pa ZZV LJ sodeloval pri organizaciji 3. nacionalne konference »Zdravje romskih otrok«, ki je bila 24. 9. 2010 v Kočevju. Irena Veninšek Perpar je predstavila prispevek Cepljenje v otroški dobi - zaščita pred nalezljivimi boleznimi; Nives Letnar Žbogar pa je v nadaljevanju vodila delo ene skupine na temo zmanjševanja izpostavljenosti otrok vplivu cigaretnega dima.

ZZV LJ je za informacije zaprosil vse znane lokacije, kjer prebiva večje število Romov: Upravno enoto Kočevje, Upravno enoto Ribnica, Upravno enoto Grosuplje, Zdravstveni dom Kočevje, Zdravstveni dom Ribnica, Zdravstveni dom Grosuplje, vse tri zastopnice pacientovih pravic.

5.4.1. Zastopnice pacientovih pravic

Vse tri zastopnice pacientovih pravic, ki delujejo na območju ZZV LJ so sporočile, da pri svojem delu niso imele primera, v katerega bi bili vključeni Romi.

5.4.2. Zdravstveni dom Kočevje

Obravnavna Romov s strani patronažne sestre

Obiski Romov se opravljajo v skladu s Pravili zdravstvenega zavarovanja in navodili stroke - enako kot pri ostali populaciji. Prednostne obravnave ne zahtevajo. Zaradi okoliščin, v katerih živijo, si patronažne sestre pogosto za obravnavo družine vzamejo več časa. Obsežnejše je delo na področju vzgoje in osveščanja (slab življenjski slog). Osnovno zdravstveno zavarovanje imajo Romi večinoma urejeno. Na sistematske preglede nekateri Romi hodijo redno, kar nekaj družin pa za to potrebuje dodatno vzpodbudo. Do patronažnih sester imajo Romi dober, spoštljiv odnos in ne prihaja do konfliktov. Aktualna problematika, ki je še pretežno prisotna so slabi bivalni pogoji, zelo slabe higienske razmere, neprosvetljenost, nezaposlenost, zasvojenosti.

Poleg redne obravnave s strani patronažnega varstva, bi bilo potrebno še dodatno delat z Romi v domačem okolju, mogoče v obliki raznih zdravstveno vzgojnih delavnic, ter Romom hkrati zagotavljati osnovne pogoje za dostojno življenje (tekoča voda, pomoč pri popravilu barak...).

Obravnavna Romov s strani šolskega dispanzerja in nujne medicinske pomoči

V šolskem dispanzerju in v ambulanti nujne medicinske pomoči (v nadaljevanju: NMP) Romi želijo, da se jih obravnava prednostno, tako v akutnih kot v neakutnih stanjih. Obravnava se jih enako kot ostalo populacijo, zaradi nerazumevanja stanja z njihove strani pa se porabi več časa za obravnavo kot pri ostalih (zaradi pojasnil). Zdravstveno zavarovanje, za katero morajo sami poskrbeti, v večini primerov nimajo urejeno, predvsem velja to za dojenčke do enega leta. V večini Romi ne upoštevajo delovnega časa, tudi ne delovnega časa izbranega zdravnika. Na sistematske preglede se odzivajo zelo slabo (udeležba je manj kot 20%), kljub večkratnim pisnim vabilom. Do zdravstvenega osebja nimajo spoštljivega odnosa, precej je groženj, izsiljevanj in tudi do fizičnega konflikta je že prišlo. Konfliktne situacije se rešujejo sproti s pogovori, nemalokrat pa je potrebno tudi posredovanje policije. Njihovi obiski na NMP so povsem neupravičeni.

Na NMP se v času dežurstva (vikendi, noči) obravnava veliko število Romov, čeprav njihovo zdravstveno stanje ne zahteva takojšnjega pregleda. Romi tako izkoriščajo hitrejši pregled kot tudi neurejeno zdravstveno dokumentacijo. Predvsem je potrebno poudariti, da na preglede vedno prihaja večje število Romov kot spremljevalcev. V primeru res nujnega stanja enega izmed svojcev, se pred NMP in v prostorih NMP zbere vsa družina in je potrebno veliko energije, da se jih odstrani, da se lahko nato ukrepa oziroma pomaga svojcu. V romskih naseljih se ne izvaja nobenih aktivnosti.

Obravnavna Romov s strani otroškega dispanzerja

Izkušnje pri delu z Romi v dispanzerju so zelo dobre. Dispanzer skrbi za približno 4/5 vseh romskih otrok na območju kočevske občine. Tu so vodeni od prvega obiska ob 1. mesecu starosti, pa v veliki večini vse do odrasle dobe, ko tudi sami postanejo starši. Zelo dobro so sprejeli telefonsko naročanje na preglede, v večini upoštevajo predpisano uro, obenem pa tudi razumejo, da ob zamudi dobijo nov termin. Upoštevajo navodila glede zdravljenja in tudi redno pridejo na kontrolne preglede. Opravljene imajo v večini predpisane sistematske preglede in obvezna cepljenja. So tudi izjeme, vendar jih ob nekajkratnih opozorilih in obvestilih uspejo pregledati in cepiti.

Pri opravljanju Denverskega testiranja ugotavljajo, da so otroci zelo bistri, imajo dobro razvito fino motoriko, vendar pa je nekoliko slabše področje razumevanja in socializacije: prepoznavanje barv, razumevanje besed in pojmov. Večinoma se pogovarjajo v romskem jeziku in šele po četrtem letu je slovenski jezik tudi njim bolj razumljiv. Zelo malo otrok je vključenih v vzgojno varstvene organizacije. Pri sistematskih pregledih šolarjev so pri romskih in drugih otrocih odkriti podobni problemi: kariozno zobovje, slabši vid, večinoma tudi debelost. Romski otroci obiskujejo večinoma normalno osnovno šolo. Pogost problem je motnja koncentracije, zaradi česar je potrebna dodatna učna pomoč. Obiski romskih otrok zaradi zdravstvenih težav so zelo pogosti. Najpogostejša so prehladna obolenja, vnetja dihal in srednjega ušesa, angine ter prebavne težave. V poletnem času so pogostejše alergije kože,

poškodbe, opekline z ognjem, padci, udeležbe v prometnih nesrečah. Manj pa je zaznani nalezljivih bolezni, kot so uši in garje.

Odnos otroškega dispanzerja z Romi na Kočevskem je najverjetneje dober iz več razlogov. Romi potrebujejo stalnost - tako glede osebja kot tudi glede prostorov. Nives Prelesnik iz ZD Kočevje pojasnjuje, da dela v otroškem dispanzerju že 10 let, pred tem pa je 10 let delala v šolskem dispanzerju, tako da je poznana kot romska zdravnica. Pozna vse Rome - ko so bili še otroci, ko so začeli hoditi v otroški dispanzer, in sedaj ko so že sami starši. Pozna njihove razmere, v katerih živijo, kaj vse so dosegli in kakšne so njihove zdravstvene težave. V tem času je z Romi vzpostavila lep odnos, ki temelji na zaupanju in spoštovanju. Počasi spoznava tudi njihove navade, njihov način razmišljanja, čustvovanja in reagiranja. Zato, pojasnjuje, je potrebno tudi način obravnavanja in zdravljenja prilagoditi njihovemu znanju, razmeram, sposobnostim. Zelo so dovzetni za navodila glede zdravljenja in tako se že pozna napredek, da ne hodijo za vsako malenkost v ambulanto, da se njihovo zdravstveno stanje izboljšuje. Z Romi se je treba pošaliti, jih poslušati in jim izkazati spoštovanje, da potem lažje sprejmejo kritiko, saj vedo, da je dobronamerna. Vedno se je treba ravnati po načelu: z drugimi ljudmi ravnaj tako, kot bi si želel, da bi drugi ravnali s tabo. Samo na ta način se bo lahko vzpostavil dober odnos z Romi, ki bo obrodil sadove v izboljšanju njihovega življenjskega sloga, zdravstvenega stanja in spoznanja, da so sprejeti v družbo.

Na področju promocije in skrbi za zdravje Romov je treba narediti še veliko. Potrebna bi bila dodatna izobraževanja o osnovnih zdravstvenih stanjih, ukrepih in učinkoviti skrbi za svoje zdravje. Predvsem pa bi bilo potrebno osveščati Rome o škodljivem življenjskem slogu, ki ga seboj nosijo kajenje, alkoholizem in droge.

Obravnava Romov s strani splošnih ambulant

V splošnih ambulantah poteka obravnava večinoma tako kot za druge paciente. Zdravstveno osebje je s strani določenih Romov podvrženo izsiljevanjem, občasno pa Romi nadlegujejo tudi druge paciente. Romi zahtevajo takojšna obravnavo za nenujne primere, izsiljevanju zdravnike za recepte za pomirjevala in uspavala. Velikokrat obravnava poteka dlje časa, ker pri zapletenejših zdravstvenih stanjih sodeluje vsa družina, včasih pa je potrebno stanje razlagati vsakemu posebej. Navodila za zdravljenje se večkrat ponavljajo, ob vsakem pričakovanem poslabšanju je vključena obvezna urgentna služba. Velik problem predstavlja tudi slaba higiena Romov. Beleži se poslabšanje glede urejenosti zdravstvenih zavarovanj. Romi dostikrat želijo usluge ob koncu delovnega časa ordinacije, ne da bi bili naročeni. Preventivnih pregledov odraslih se Romi radi udeležijo, radi opravljajo tudi krvne preiskave. Do zdravstvenega osebja so dostikrat žaljivi, grozijo, izsiljujejo, pojavljajo se tudi kraje. Konfliktna situacije se rešujejo s pogovorom, velikokrat je potrebno posredovanje policije, včasih tudi centra za socialno delo. V romskih naseljih se s strani ZD Kočevje ne izvajajo nobene aktivnosti.

5.4.3. Zdravstveni dom Ribnica

Zdravstveni dom Ribnica (v nadaljevanju: ZD Ribnica) opravlja dejavnost preventivnega in kurativnega zdravstvenega varstva na območju občin: Ribnica, Sodražica, Loški Potok in Velike Lašče. Tri romska naselja se nahajajo na območju občine Ribnica, ostale tri občine teh prebivalcev nimajo. V naseljih Lepovče, Otavice in Gorica vas biva približno 150 Romov. To pomeni, da so ti prebivalci tudi pacienti ZD Ribnica. V letu 2011 je bila v ZD Ribnica opravljena specialistična naloga specializanta družinske medicine, sedaj že specialista Štefana Čampe z naslovom Romi v ambulanti NMP, v kateri je podrobno predstavil problematiko in možnosti reševanja z zornega kota zdravnika. V nadaljevanju je povzetih nekaj njegovih ugotovitev.

Splošna opažanja glede odnosa Romov do bolezni so, da so Romi zelo zaskrbljeni za zdravje svojih majhnih otrok (dojenčkov, predšolskih do dveh let) ob akutni bolezni. Bojijo se, da bodo umrli, prenehali dihati ... Vztrajajo pri prednostni obravnavi. Romski očitvidci so zelo prizadeti ob resnem akutnem poslabšanju zdravstvenega stanja pripadnika. Burno reagirajo, ne znajo oceniti resnosti

situacije, bojijo se smrti, sami v naprej določijo vrsto obravnave, poznajo določene vrste zdravil, ki so že pomagale sosedom in jih hočejo v naprej tudi zase. So zelo panični in posledično izražajo strah z grožnjo.

Primer težke obravnave ekipe **NMP** v romskem naselju izgleda približno takole: Hkrati pridrvi vsaj petnajst Romov. Eden ali dva sta prisebna, da podata heteroanamnezo. Ob podajanju le-te se vsaj trem zdi, da ekipa NMP dela prepočasi, zato skušajo z grožnjami in fizičnim kontaktom pospešiti obravnavo. Vsi vpijejo. Za njimi je pas ljudi, ki opazujejo, negodujejo in občasno zavpijejo. Zadnji pas, ki nikoli ne izostane, sestavljajo Romi, ki kažejo očitne znake vinjenosti. Na robu množice se krohotajo, razbijajo in hujskajo Rome v ospredju k različnim kaznivim dejanjem proti dežurni ekipi. Velikokrat se, če naletijo na zaklenjena vrata ZD (zlasti v nočnem času), obravnava namesto z anamnezo začne z grožnjo, tudi s smrtjo in materialno škodo (razbitje stekla vhodnih vrat). Tudi po končani obravnavi, ko je zdravstveno stanje pacienta že stabilno, napetost ne mine, dokler oboleli ne zapusti ZD z reševalnim vozilom. Ker je urgentna ekipa pred vsako obravnavo dolžna poskrbeti za lastno varnost, je prisiljena klicati na pomoč policijo.

Medicinske sestre na sprejemu in triaži se srečujejo s problemom vstopanja Romov v zdravstveni sistem. Nimajo kartice zdravstvenega zavarovanja. Če jo pridobijo, jo kmalu izgubijo ali poškodujejo. Nimajo urejenega osnovnega niti dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Obstaja problem plačila in doplačila opravljenih storitev. Veliko storitev ostaja neplačanih. Velikokrat se storitev le zavede v zdravstveni karton, obračuna pa se ne naredi, ker ne bo nikoli plačan, saj izterjava ni možna. Romi ne upoštevajo delavnega časa. Prihajajo s spremljevalci, ki se razkropijo po celi hiši, delajo nered v sanitarijah, kradejo in uničujejo inventar.

V otroškem in šolskem dispanzerju povedo, da matere z dojenčki v začetku še kar prihajajo v posvetovalnico za otroke. Medtem ko imajo v predšolskem in šolskem obdobju veliko težav pri udeležbi na sistematskih pregledih (izostajajo od pouka). Otroke cepijo kampanjsko. Tudi tu se srečujejo z burnimi reakcijami, grožnjami, agresivnostjo, izsiljevanjem po prednostni obravnavi.

Patronažne medicinske sestre ob svojih obiskih pri otročnicah in novorojenčkih velikokrat ugotavljajo, da le-teh ni doma, čeprav vedo, da bodo prišle. Včasih mamica pusti novorojenčka drugi ženski, ona pa odide neznano kam (vsaj tako informacijo dobi patronažna sestra v taboru). Romkinje ne dojijo novorojenčka, niti ga ne želijo pristaviti k prsim. Dojenčke hranijo z adaptiranim mlekom, dojijo pa svoje starejše otroke (3 in 4 letnike) z obrazložitvijo, da tem njihovo mleko ne škodi, medtem ko se bojijo dojit dojenčka, ker se ne želijo prilagajati s prehrano in ustreznim režimom življenja otročnice. Patronažno medinsko sestro spoštujejo, ker jo potrebujejo (pogosteje rojevajo, bojijo se oskrbovati popek pri dojenčku, strah jih je, da novorojenček ne zbolí...). V romskem naselju se patronažne medicinske sestre srečujejo s problemi alkoholizma, kajenja, zlorabe drog, z neustreznim življenjem vseh skupin prebivalcev (zgodnje, pogoste nosečnosti, kronične bolezni, neustrezni higieniški režim, problem pitne vode, bivalni pogoji...). Včasih zaradi nepoznavanja, nekritičnosti in posledično panike in strahu Romi reagirajo z grožnjo in fizičnim nasiljem. Patronažne medicinske sestre se redko poslužujejo zaščite policije. Večinoma rešujejo konflikte same z umiranjem in zaupanjem. Veliko delajo na individualni zdravstveni vzgoji, ki pa žal ne kaže zelenih rezultatov.

5.4.4. Zdravstveni dom Grosuplje

V občini Grosuplje po podatkih Zdravstvenega doma Grosuplje (v nadaljevanju: ZD Grosuplje) živi med 230 in 280 Romov, ki živijo v petih naseljih. V ZD Grosuplje Romi redno koristijo zdravstvene storitve, vendar se na določenih področjih pojavljajo težave. Na področju **otroškega dispanzerja** se pojavljajo težave z obveznim cepljenjem otrok, ker starši ne upoštevajo predpisov.

Zlasti **patronažna služba** se srečuje z različnimi zapleti pri svojem delu. Problem se pojavi, ko so otročnice odpuščene iz porodnišnice že isti dan po porodu, porodnišnica pa patronažne službe ZD

Grosuplje ne obvesti o odpustu. To pomeni, da otrok ne dobi oskrbe s strani patronažne službe in prav zaradi tega prihaja do zdravstvenih zapletov pri novorojenčkih. Patronažna služba se na terenu srečuje še z naslednjimi negovalnimi problemi: slabe bivanjske in higienske razmere, kajenje in z njim povezana obolenja, kajenje nosečnic in otrok, pasivno kajenje, uživost, garje, alkoholizem, depresivna stanja, rizične nosečnosti (1/3 brez zdravniškega nadzora), rizično okolje za novorojenčka (slabe higienske razmere, podhladitev, pregrevanje, infekcije,...), odsotnost dojenja, nepoučenost o potrebah in o razvoju otroka, zavračanje kontracepcije, neredno obiskovanje zdravnikov različnih specialnosti, neprimerni pogoji za negovanje ostarelih in bolnih ljudi, odsotnost osebnega zdravnika (preseljevanje), nezadostna finančna sredstva za osnovne dobrine, slabo razpolaganje z obstoječimi sredstvi, nezainteresiranost za sodelovanje, sobivanje z raznimi vrstami živali, ki niso veterinarsko nadzorovane in oskrbljene (psi, ovce, koze, gosi...), neprosvetljenost o osnovnih telesnih funkcijah (npr. mesečni ciklus ženske, prebava...), komunikacijske ovire, slabše razumevanje (romski jezik) in nezaupanje do tujcev (tudi do zdravstvenega osebja).

Obiski pri **zobozdravniku** so redki, večinoma storitve koristi mlajša populacija. V **splošnih ambulantah** posebnih problemov niso zaznali. Romi imajo ustrezno zavarovanje, dodatno zavarovanje pa jim krije občina. Za Rome veljajo isti pogoji glede zdravniške obravnave kot za vse ostale prebivalce občine Grosuplje. Nekateri Romi imajo izbranega osebnega zdravnika in se načeloma držijo delovnega časa. Zlasti **pri nujnih intervencijah** opažajo, da prihaja do klicev zaradi nepoznavanja situacij. Nekateri zdravniki opažajo, da se je število lažnih klicev v zadnjem letu zelo zmanjšalo. Obiski Romov na **fizioterapiji** so redki, potekajo pa brez zapletov. V **ginekološko ambulanto** prihajajo ženske in nosečnice večinoma nenaročene in ne prihajajo na redne preglede. Zdravstveno osebje podarja, da je velika možnost zlorab zdravstvenih kartic, saj na zdravstvenih karticah ni slike. Dopušča se možnost, da več oseb uporablja enako zdravstveno kartico.

6. POLITIČNA PARTICIPACIJA ROMSKE SKUPNOSTI NA LOKALNI RAVNI

Politična participacija Romov na lokalni ravni v Sloveniji ima svoje pravne temelje v leta 1993 sprejetem Zakonu o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07-UPB2, 27/08 Odl.US: Up-2925/07-15, U-I-21/07-18, 76/08, 100/08 Odl.US: U-I-427/06-9, 79/09, 14/10 Odl.US: U-I-267/09-19, 51/10, 84/10 Odl.US: U-I-176/08-10, 40/12-ZUJF). Ta določa, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj po enega predstavnika. Zakon kot takšna območja določa 20 občin. Zakon o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/2007-UPB3 in 45/08) in Zakon o evidenci volilne pravice (Uradni list RS, št. 1/07-UPB1) podrobneje opredeljujeta način izvolitve predstavnikov romske skupnosti v občinske svete. Z izvolitvijo predstavnika romske skupnosti v občinski svet Občine Grosuplje v mesecu januarju 2010 je bila pravica Romov do predstavnštva v občinskih svetih občin, končno uresničena v vseh občinah, naštetih v zakonu o lokalni samoupravi.

Tudi ZRomS-1 vsebuje določbe, s katerimi Republika Slovenija zagotavlja uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti na področju soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti. Tako določa, da se v občinskem svetu občine, v kateri se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, voli predstavnika romske skupnosti v občinski svet, ustanovi posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti in okvirno našteva naloge takšnega delovnega telesa. ZRomS-1 hkrati dopušča možnost, da posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti lahko ustanovijo tudi druge občine, ki niso izrecno navedene v zakonu o lokalni samoupravi. To so nekatere občine kot npr. Mestne občine Maribor, Ljubljana in Velenje, že storile.

Uresničevanje pravice romske skupnosti do zastopstva v predstavniških organih lokalne samouprave se je v praksi izkazalo **kot zelo pomembno** za uspešno reševanje nastalih težav v lokalnih okoljih, za spodbujanje aktivnosti občin pri naporih za izboljšanje položaja romske skupnosti kot tudi za zmanjševanje nestrpnosti in nerazumevanja med romskim in neromskim prebivalstvom. Romski svetniki namreč predstavljajo pomemben most med Romi in občino, hkrati pa so tudi

pomemben sogovornik državnim organom pri oblikovanju ukrepov za izboljšanje položaja Romov, saj lahko s svojimi izkušnjami pripomorejo k uspešnejšemu in hitrejšemu iskanju rešitev.

7. AKTIVNOSTI NA PODROČJU OSVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI

7.1. Kampanja »Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!« (»Dosta! Go beyond prejudice, discover the Roma«)

Republika Slovenija je jeseni 2008 kot prva država članica Evropske unije začela izvajati kampanjo »Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!« (»Dosta! Go beyond prejudice, discover the Roma«), ki je ozaveščevalna kampanja v okviru skupnega programa Sveta Evrope in Evropske komisije. Gre za kampanjo osveščanja javnosti, ki se osredotoča na odpravljanje predsodkov in stereotipov do Romov.

V Sloveniji je nosilec kampanje in tisti, ki skrbi za organizacijo in izvedbo kampanje, UN. K sodelovanju v kampanji je bila povabljena vsa zainteresirana javnost, kar vključuje številne nevladne organizacije, društva, strokovno javnost, pristojne institucije (ministrstva, vladne službe, občine ipd.) in seveda romsko skupnost. UN zagotavlja tudi denarna sredstva za izvedbo kampanje.

Od uradnega začetka kampanje konec leta 2008 do danes so se v njenem okviru odvijale številne aktivnosti, in sicer: prisotnost kampanje v medijih (npr. TV Vaš kanal), obveščanje medijev o kampanji, udeležba kampanje na posameznih pomembnih dogodkih (Svetovni dan Romov, Festival romske kulture Romano čhon/Romski mesec, Dan za prostovoljstvo, Kulturni bazar, PUMstival, Teden kultur v Novem mestu), snemanje mladinskega dokumentarnega filma Sanje črno bele mavrice in njegova premiera v Slovenskem etnografskem muzeju (22. 4. 2010); sodelovanje z Društvom zaveznikov mehkega pristanka iz Krškega – izvedba ustvarjalnih delavnic za otroke in mladino v romskih naseljih v občini Krško; poletni tabor v Grosupljem, namenjen srečevanju romskih in neromskih otrok; srečanje otrok iz Bele Krajine in Prekmurja na Pušči v Murski Soboti – predstavitev romske kulture in društva; poletni tabor v Metliki (predstavitev dejavnosti otroškega kluba Veselo srce v sodelovanju s kampanjo Dosta!), itd.

Zaradi gospodarske krize in rebalansa državnega proračuna ter tudi kadrovske podhranjenosti na UN, se je v letu 2011 število ozaveščevalnih aktivnosti zelo zmanjšalo, kljub temu pa UN deli gradivo kampanje: letake, zgoščenke (*Glasba onkraj predsodkov* – romske variacije evropske himne), DVD s posnetkom filma Sanje črno bele mavrice idr.

7.2. Aktivnosti za boj proti diskriminaciji v NPUR 2010 – 2015

V sprejetem NPUR 2010-2015 se poleg izvajanja kampanje Dosta! v naslednjih letih predvidevajo tudi druge posamezne aktivnosti na tem področju, kot so delavnice s ciljem osveščanja in odpravljanja predsodkov in stereotipov do Romov oziroma na temo boja proti diskriminaciji do Romov; okrogle mize, posveti, manjše ozaveščevalne akcije, itd.

Poleg omenjenih aktivnosti na področju osveščanja in boja proti diskriminaciji pa UN kot nosilec tovrstnih aktivnosti skrbi tudi za izobraževanja javnih uslužbencev v javni upravi in pravosodnih organih, ki se pri svojem delu srečujejo s pripadniki romske skupnosti.

Zaradi vzpostavitve partnerskega odnosa z romsko skupnostjo in s ciljem vzpostavitve konstruktivnega dialoga med obema partnerjema, ki v določenem okolju prebivata, je potrebno premostiti tudi določene stereotipe in predsodke večinskega prebivalstva, predvsem predsodke javnih uslužbencev v javni upravi in pravosodnih organih, ki se pri svojem delu (vsakodnevnem ali občasnem) srečujejo s pripadniki romske skupnosti. Namen izobraževanj je ozavestiti javne

uslužbenke v javni upravi in pravosodnih organih o lastnih stereotipih in predsodkih ter pravilnem pristopu do romske populacije oziroma jih usposobiti za prepoznavanje in obvladovanje različnih stereotipov in prepričanj ter jih naučiti obvladovati konfliktno okolje, v katerih se znajdejo pri svojem delu. V okviru izobraževanj se javni uslužbenci v javni upravi in pravosodnih organih seznanjajo z različnimi vsebinami s področja boja proti diskriminaciji, človekovimi pravicami, zgodovino in kulturno raznolikostjo pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji ter z osnovami romskega jezika (ter različnimi romskimi narečji). Tovrstna usposabljanja, pri katerih poleg policistov sodelujejo tudi predstavniki romske skupnosti, že več let uspešno izvaja MNZ – Policija.

V letu 2011 je bilo izvedenih 15 dvodnevni usposabljanj (255 udeležencev) v programu »Usposabljanje za prepoznavanje in obvladovanje stereotipov v večetnični družbi« za policiste in dve izvedbi za slušatelje izven policije. Poleg tega je MNZ izvedel tri tečaje romskega jezika – dvakrat dolenski dialekt in enkrat pomurski dialekt (41 udeležencev) in en tečaj albanskega jezika (17 udeležencev). V letu 2010 je bilo izvedenih 16 dvodnevni usposabljanj, ki se jih je udeležilo 242 policistov Policijskih uprav Novo mesto, Krško in Murska Sobota. Izvedena sta bila tudi dva 40 urna tečaja romščine za 22 policistov Policijskih uprav Krško in Novo mesto. Policijska akademija je sodelovala pri izvedbi preventivne aktivnosti na območju romskih naselij na območju nekdanje Policijske uprave Krško in sicer na področju seznanjanja romske skupnosti z vsebinami o varnosti v cestnem prometu.

7.3. Razpisi Urada Vlade RS za narodnosti

UN je v letu 2011 prek razpisa za podporo delovanju romskih organizacij (JR-ORS2011) in za lokalne radijske oddaje (JR-LROR2011) financiral aktivnosti romskih zvez:

- na področju ohranjanja in krepite identitete pripadnikov skupnosti,
- na področju medsebojnega povezovanja in sodelovanja različnih delov skupnosti,
- na področju osveščanja in boja proti diskriminaciji in nestrpnosti in
- na področju informativne dejavnosti

ter aktivnosti lokalnih radijskih oddaj z namenom spodbujanja priprave in predvajanja romskih oddaj v smeri:

- uravnoveženega prikazovanja romske tematike iz različnih zornih kotov (z vidika Romov, večinskega prebivalstva, državnih organizacij, države, lokalne skupnosti, mednarodne javnosti, strokovne javnosti);
- utrjevanja in ohranjanja narodne, jezikovne ter kulturne identitete Romov;
- vključevanja Romov v pripravo in predvajanje oddaj;
- vplivanja na večinsko prebivalstvo v smislu (večje) tolerantnosti do Romov in njihovih vrednot ter spodbujanje Romov k spoštovanju vrednosti večinskega prebivalstva.

V okviru razpisa JR-ORS2011 je bilo porabljenih 244.868,15 EUR ter v okviru razpisa JR-LROR2011 36.177,60 EUR.

8. AKTIVNOSTI MINISTRSTVA ZA NOTRANJE ZADEVE – POLICIJE

Tudi minister za notranje zadeve je zavedajoč se pomembnosti navedenega področja dela z Usmeritvami in obveznimi navodili za pripravo letnega načrta dela policije v letu 2011 policiji med drugim kot prednostno nalogo naložil izvajanje ukrepov, ki so določeni z Nacionalnim programom ukrepov za Rome in v ta namen policiji naložil tudi pripravo posebnega poročila.

Policija že nekaj let intenzivira delo na področju zmanjševanja varnostnih dogodkov in pojavov, ki jih je mogoče povezati s pripadniki romske skupnosti. Tudi v letu 2011 je nadaljevala z izvajanjem različnih nalog in ukrepov, pri tem pa v ospredje postavlja aktivnosti, ki so usmerjene k preprečevanju določenih varnostnih pojavov ter ustrezno reagiranje ob njihovem pojavu. Organiziran je bil sestanek

med policijo in Regijsko civilno iniciativo za Dolenjsko in Belo krajino, poleg tega se je 24. 9. 2010 predstavnik Uprave uniformirane policije Generalne policijske uprave udeležil 3. konference o zdravju romskih otrok, ki je bila v Kočevju. V mesecu januarju 2010 je bilo pripravljeno obširno poročilo o odmevnejših postopkih policije z Romi in delu policije na območjih z večetničnimi skupnostmi. V mesecu marcu 2010 je bilo pripravljeno poročilo o zaznanih primerih nestrpnosti na območjih z večetničnimi skupnostmi, ki je bilo posredovano vladni Komisiji za zaščito romske skupnosti.

Predstavnik policije se je v mesecu januarju 2011 udeležil sestanka, ki ga je v zvezi z reševanjem t.i. romske problematike organiziral župan občine Škocjan. Ob tem je bilo s predstavniki Policijske uprave Novo mesto in nekdanje Policijske uprave Krško dogovorjeno, da bo policija občini nudila potrebno pomoč.

Glede na to, da se varnostna problematika v zvezi z romskimi naselji¹⁸ bistveno ne spreminja, ostajajo tudi aktivnosti policije prilagojene tem razmeram. Izrazita je aktivnost na preventivnem področju in področjih, ki ne spadajo v izvirno pristojnost policije, so pa izjemnega pomena za romsko integracijo. Navedene aktivnosti se izvajajo z obveščanjem, podajanjem predlogov drugim prekrškovnim organom, svetovanjem, sodelovanjem z občani, lokalnimi skupnostmi, organizacijami, društvi, mediji, državnimi in drugimi organi itd.

Poudariti je potrebno tudi nekatere druge oblike dela:

- predlaganje ustanovitve varnostnih sosvetov,
- skrb za zagotavljanje rednih stikov z romskimi svetniki (npr. sestanek med policijo in romskimi svetniki na območju policijske uprave Novo mesto je bil izveden 31. 3. 2011),
- delovna srečanja z župani,
- udeležba na mednarodni konferenci Romi v Evropski uniji,
- udeležba na mednarodnih Romskih športnih igrah na Hrvaškem,
- sodelovanje na Dnevu druženja in gibanja vseh generacij,
- udeležba na okrogli mizi Mediji o Romih in romski mediji v Sloveniji,
- dogovori o sodelovanju z Ljudsko univerzo Murska Sobota o izvajanju določenih projektov v romskih naseljih v Pomurju (problematika družinskega nasilja, predstavitev igrice 113, sodelovanje na Romskih taborih...),
- policisti policijske uprave Murska Sobota v okviru svojih preventivnih dejavnosti redno sodelujejo z radiom »Romic« in tam predstavljajo delo in naloge policije,
- policisti vlagajo velike napore za izboljšanje bivalnega okolja v romskih naseljih, kjer se nahajajo deponije odpadkov in odpadnih surovin,
- prizadevanja za vzpostavitev čim boljših razmer sobivanja Romov z večinskim prebivalstvom,
- seznanjanje Romov s pomenom izvajanja ukrepov za dvig kvalitete življenjske ravni v romskih naseljih,
- izvajanje preventivnih aktivnosti predvsem z mladimi Romi, ki so bili že obravnavani zaradi kaznivih dejanj,
- sodelovanje s šolsko inšpekcijo in seznanjanje Romov z obveznostjo in pomenom rednega obiskovanja pouka v osnovnih šolah,
- aktivno sodelovanje z neformalnimi vodji v romskih naseljih,
- ugotavljanje črnih gradenj in obveščanje pristojnih služb.

Poleg navedenega policija zagotavlja dnevno prisotnost policistov v romskih naseljih in v okoliških naseljih in s tem krepi občutek varnosti pri Romih in okoliških prebivalcih.

¹⁸ Deviantna ravnanja kot so streljanje s strelnim orožjem, kurjenje različnih odpadkov, slabe higienske razmere, uzurpacija zemljišč, kopičenje različnih nevarnih odpadkov, kopičenje različnih kovin, tatvine lesa, živali in poljskih pridelkov, hujše kršitve na področju varnosti cestnega prometa, nasilno vedenje ipd., na nekaterih območjih še vedno povzročajo med prebivalci zaskrbljenost in vzbujajo tudi vtis o neučinkovitosti policije in drugih državnih organov pri reševanju navedene problematike.

8.1. Uresničevanje NPUR 2010-2015

Osnutek NPUR 2010-2015 je bil 17. 2. 2010 predstavljen policijskim upravam, na območjih, kjer živijo tudi Romi. Na podlagi sklepa generalnega direktorja policije je bil na Policijski upravi Novo mesto izveden delovni posvet o vlogi in nalogah policije na območju z večetničnimi skupnostmi. Na posvetu je bilo ugotovljeno, da je delo policije na tem področju dobro, da je potrebno nadaljevati z izvajanjem programov usposabljanja in delom v skladu z obstoječimi usmeritvami. Prav tako je bila poudarjena potreba po sodelovanju z lokalnimi skupnostmi in pristojnimi državnimi organi ter institucijami, ki lahko prispevajo k zagotavljanju večje varnosti vseh državljanov na teh območjih. V okviru policije je bilo tudi zagotovljeno, da so s programom ukrepov seznanjeni vsi policisti.

Glede na to, da NPUR 2010-2015 ne vključuje konkretnih nalog policije, se je Ministrstvo za notranje zadeve, Policija posvetovala s UN. Pri tem je bilo potrjeno stališče, da je potrebno NPUR 2010-2015 izvajati smiselno v skladu s 5. poglavjem tega programa (Spremljanje uresničevanja programa ukrepov – Monitoring), MNZ – Policija pa aktivno sodeluje tudi pri uresničevanju usposabljanju javnih uslužbencev o predsodkih in stereotipih do Romov.

9. OPERATIVNO-MEDRESORSKA SKUPINA ZA DELOVANJE NA TERENU

Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti je na svoji 11. seji z dne 28. 9. 2011, sprejela sklep, ki se glasi:

»Na podlagi izkušenj Ministrstva za notranje zadeve pri mediaciji z Romi, Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti predlaga ustanovitev operativno-medresorske skupine, ki bo delovala na terenu. Njeno sestavo bo določal direktor Urada Vlade RS za narodnosti, glede na vrsto romske problematike. Pristojni resorji, vladne službe in občine naj v okviru svojih finančnih načrtov zagotovijo financiranje ad hoc rešitev omenjene skupine. Na ta način bo zagotovljena dodana vrednost njenega delovanja.«

Na 12. seji Komisije VRS je predstavnik MNZ-ja predstavil svoja videnja glede dela medresorsko-operativne skupine, in sicer:

- Izkušnje MNZ pri reševanju romske problematike so pokazale, da je potrebna direktna komunikacija na terenu, tako z Romi kot tudi s predstavniki občin. Vsem akterjem je potrebno pojasniti, na kakšen način je zadevo možno rešiti in jim ponuditi potrebno pomoč, končno odločitev pa morajo sprejeti sami.
- Skupen sestanek s prebivalci romskega naselja Dobruška vas, kjer so bili prisotni predstavniki občine, komunalnega podjetja, centra za socialno delo, UN, Ministrstva za zunanje zadeve, Amnesty Internationala Slovenije in ostalih, glede napeljave javnega vodovodnega priključka v Dobruško vas, se je izkazal kot **dobra praksa** ter primer, kako bi lahko delovala medresorsko-operativna skupina.

Na podlagi zaključkov z 12. seje je Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti sprejela naslednje sklepe:

»Komisija Vlade RS se je seznanila z izkušnjami predstavnikov MNZ (predvsem g. B. Novaka), ki rešujejo romsko problematiko na terenu.«

»Komisija Vlade RS priporoča, da se nova ad hoc operativno-medresorska skupina pri svojem delovanju posvetuje s predstavniki MNZ oziroma da sodeluje s predstavniki MNZ, kjer bo to potrebno.«

»Urad za narodnosti pripravi vladno gradivo za formalno ustanovitev operativno-medresorske skupine, katere člani naj bodo člani Komisije za zaščito romske skupnosti ali njihovi namestniki ter predstavnik MNZ, g. Branko Novak in predsednik Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij, dr. Jernej Zupančič. Ad hoc sestavo določa direktor UVN (sklep Komisije št. 9 z dne 28. 09. 2011).«

Operativno-medresorska skupina bo ustanovljena potem, ko bo nova Vlada RS pričela z delovanjem in posledično Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti v novi sestavi. Bistvo obstoja skupine je hitro delovanje ter iskanje rešitev. Sestava skupine bo odvisna od narave problematike, v skladu s tem bodo predstavniki pristojnih resorjev nudili svojo strokovno pomoč oz. nasvete, skladno s priporočilom Komisije o zagotovitvi financiranja ad hoc rešitev skupine pa naj bi bilo mogoče tudi reševanje manjših problemov. Izvajalci pri odpravi problemov bi bile v prvi vrsti občine oz. lokalne samouprave.

10. AKTIVNOSTI OBČIN, KJER PREBIVAJO ROMI¹⁹

S sprejetjem NPUR 2010-2015 so bili nosilci ukrepov zadolženi, da pripravijo podrobne področne programe v roku šestih mesecev po njegovem sprejetju oz. do 11. 9. 2010. UN v letu 2011 ni prejel informacij o sprejetju akcijskih načrtov nekaterih občin, ki imajo romskega svetnika in so nosilke aktivnosti NPUR 2010 - 2015, in sicer: Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Grosuplje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče. V nadaljevanju so podane aktivnosti občin, kjer prebivajo Romi, kljub temu da vse občine nimajo sprejetih akcijskih načrtov.

Predpogoj za ureditev bivanjske problematike v romskih naseljih ter njihovo legalizacijo je priprava OPN-jev oz. OPPN-jev. Slednje sodi predvsem v pristojnost občin, zato se je Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti na svoji 11. seji septembra 2011 seznanila s potekom priprav OPN-jev za občine, ki imajo v občinskem svetu romskega svetnika ter priporočila MOP, da še naprej aktivno spremlja sprejemanje OPN-jev in občinsko opredeljevanje romskih naselij v dokumentaciji za OPN.

Komisija je prav tako v svojem sklepu predlagala občinam z zgodovinsko naseljenim romskim prebivalstvom, da čim prej pripravijo OPN-je, ki vključujejo romska naselja. Po predstavitvi elaborata Strokovne skupine na 12. seji Komisije, je slednja sprejela sklep, da občine prioritetno obravnavajo romska naselja na svojem območju pri postopkih priprave OPN-jev. Občine, ki romskih naselij še niso vključile v svoje prostorske akte, pa naj to nemudoma storijo.

10.1. Aktivnosti občin, ki imajo v občinskih oz. mestnih svetih romskega svetnika

10.1.1. Občina DOBROVNIK

Občina Dobrovnik je v predlogu OPN opredelila romski naselji Tüskeszter in Šarkezi in po njegovem sprejetju načrtuje ureditev lastništva, legalizacijo objektov in dokončanje opreme naselij. Poleg tega je Občina Dobrovnik v letih 2010 in 2011 v romskih naseljih izvedla naslednje aktivnosti, ki so oz. bodo pripomogle k izboljšanju položaja romske skupnosti v občini:

- izdelava projektne dokumentacije za posege v cestno in komunalno infrastrukturo ter ulično razsvetljavo,
- izdelava projektne dokumentacije za legalizacijo objekta in pridobivanje soglasij,
- priprava prijave na razpis za ureditev ulične razsvetljave, cest in komunalne opremljenosti,
- sanacija in odvoz kosovnih odpadkov,
- izvedba deratizacije,

¹⁹ Občine so izbrane na podlagi elaborata Strokovne skupine, »Prostorski problemi romskih naselij v Sloveniji«, ki je dostopen prek: http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/prostorski_problemi_romskih_naselij_elaborat.pdf (30. 7. 2012).

- pomoč v obliki gradbenega materiala,
- s pomočjo Društva za zaščito živali Pomurja izvedba kastracije in sterilizacije živali ter iskanje novih lastnikov zapuščenih živali,
- sofinanciranje dejavnosti romskega društva,
- sodelovanje s Komisijo za romske zadeve pri reševanju problematike romskih družin.

10.1.2. Občina ČRNOMELJ

Občina je pripravila podroben področni Program ukrepov za Rome v občini Črnomelj za obdobje 2010-2015 (akcijski načrt), ki je v fazi usklajevanja oz. sprejemanja na občinskem svetu. Program obsega tako pregled dosedanjih aktivnosti na področju romske skupnosti, kakor tudi načrte na tem področju za naprej. V skladu z Zakonom o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07) in v skladu s Pravilnikom o vsebini, obliki in načinu gradnje in območjih za razvoj in širitev naselij (Uradni list RS, št. 99/07) je občina Črnomelj pripravila OPN, ki je v zaključni fazi sprejema in zajema tudi ureditev romskih naselij. S sprejetjem OPN bo vzpostavljen temelj za vse ostale konkretne aktivnosti za izboljšanje položaja romske skupnosti, kot so prostorske in okoljske ureditve, sanacije in legalizacije romskih naselij (komunalna infrastruktura, urejanje lastniških odnosov, pridobitev dovoljenj za posege v prostor...). Program predvideva tudi odkupe zemljišč potrebnih za ureditev komunalne infrastrukture in cest v romskih naseljih, kakor tudi ureditev lastninskih razmerij Romov.

10.1.3. Občina GROSUPLJE

Občina Grosuplje je v novem OPN-ju, ki je v fazi predloga, na območju romskih naselij »Oaza« in »Pri Nikotu«, spremenila namensko rabo zemljišč v zazidljivo.

V letu 2010 je občina financirala elektrifikacijo romskih naselji »Oaza« in »Pri Nikotu«. V letu 2011 je bilo v občinskem proračunu predvidenih 15.000 EUR za urejanje bivalnih prostorov za Rome ter 4.200 EUR za program socializacije romskih otrok, ki ga izvaja grosupeljski center za socialno delo.

Septembra 2011 so v grosupeljski občini v skladu z ZRomS-1 imenovali posebno 11-člansko komisijo za spremljanje položaja romske skupnosti. Za predsednico so izvolili Zdenko Cerar, za podpredsednika pa romskega občinskega svetnika Elka Hudorovca. V komisijo so imenovali tudi 5 članov, predstavnikov tam živeče romske skupnosti.

10.1.4. Občina KOČEVJE

V letu 2010 (od julija 2010 dalje) je Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti Občine Kočevje v stari sestavi zasedala 1 krat in sicer 19. 10. 2010 in obravnavala predvsem razdelitev sredstev na podlagi javnega razpisa »Pomoč Romom 2010« in poročilo o izvedeni 3. nacionalni konferenci »Zdravje romskih otrok«, ki je potekala 24. 9. 2010 v Kočevju.

Komisija (v novi sestavi) se je letu 2011 sestala 3x in obravnavala sledečo problematiko:

- obravnava nesoglasja za stalno ureditev bivalnih razmer v Mestnem Logu za družino Brajdič Liljane (gre za pritožbo glede dodelitve hišne številke na »črno« zgrajeno leseno barako);
- akcija Očistimo Kočevsko v sklopu akcije očistimo Slovenijo (gre za čistilno akcijo v romskih naseljih), obravnava poročila po uspešno izvedeni akciji,
- izdelava akcijskega načrta ukrepov za Rome v Kočevju na podlagi NPUR 2010-2015,
- gradnja oz. širitev romskega naselja Griček pri Željnah,
- obravnava ponudbe za najem WC kabin za prijavitelne interesente v naselju Trata in Mestni Log,
- uporaba zvočnih naprav na prireditvah in problematika zapuščenih živali,
- dezinfekcija v romskem naselju Željne in podružnici OS Stara Cerkev,
- obravnava posameznih vlog Romov glede ureditve individualnih bivalnih razmer,

- priprava na javni razpis »pomoč Romom 2011« - gre za sofinanciranje individualnih projektov legalizacije stanovanjskih objektov in trajne ureditve bivalnih razmer,
- predlog rebalansa proračuna v letu 2011 za sledeče investicije:
 - o Komunalna ureditev romskega naselja Griček pri Željnah (pridobitev vsaj 10 novih gradbenih parcel),
 - o Trata VII - komunalna ureditev do romskega naselja (izgradnja kanalizacije, javne razsvetljave in asfaltiranje ceste),
 - o Romsko naselje Marof - izgradnja fekalne kanalizacije in obnova vodovoda.

10.1.5. Občina KRŠKO

Občina Krško meri 345 m² in šteje cca. 25.500 prebivalcev. Od tega je število Romov cca. 360 ali 1,38 %. Romi v občini Krško živijo na naslednjih lokacijah: Kerinov Grm, prej Gorica 40 -175 prebivalcev, Drnovo - 38 prebivalcev, Loke - 64 prebivalcev in Rimš - 51 prebivalcev. Podatki so iz aprila 2011. Nekaj Romov živi v že urejenih naseljih. Zaradi nelegalnega statusa romskih lokacij Rimš in Loke in še nekaterih situacij na terenu (vrnitev naših državljanov Romov s Hrvaške) ter nove zakonodaje s področja urejanja prebivališč občanov (Zakon o prijavi prebivališča (Ur. list RS, št. 59/06 in 111/07)), se hitro povečuje število prijavljenih Romov na naslov Centra za socialno delo Krško, CKŽ 7, 8270 Krško.

KERINOV GRM

Bivalne razmere

Legalizacija naselja poteka že od leta 2003. V naselju je na razpolago 57 gradbenih parcel, ki jih lahko Romi odkupijo, skladno s pravili, ki jih je določil občinski svet občine Krško. Tako se je že 27 Romov odločilo za nakup parcel, na katerih so že stali njihovi objekti ali na katerih imajo namen graditi objekte. Devet lastnikov je že vpisanih v zemljiško knjigo, kar pomeni, da so v celoti legalizirali svoje črnogradnje, pridobili gradbena dovoljenja in vse komunalne priključke. V pripravi je trenutno še 6 pogodb za odkup zemljišča. V letu 2011 je Geodetska uprava republike Slovenije, na podlagi Odloka o določitvi območja in imena naselja Kerinov Grm, določila postopke za pridobitev novih hišnih števil. To možnost je izkoristilo že več kot 15 gospodinjstev. Konec leta 2010 in v začetku leta 2011 so bile v naselju urejene ceste (ceste – ulice v naselju in zunanja obodna cesta) in postavljeno avtobusno postajališče. Aprila 2011 je naselje Kerinov Grm pridobilo večnamenski dom, v katerem so umeščeni: enota pripravljalnega vrtca osnovne šole Leskovec, prostor za delovanje romskega svetnika ter prostor za delovanje nevladnih organizacij. Investicija je bila vredna cca. 120.000 € in je v celoti financirana iz občinskega proračuna. Avgusta 2011 je ob večnamenskem domu postavljeno otroško igrišče. Postavitev je organizirala OŠ Leskovec v sklopu programa, ki ga financira MŠŠ.

Vzgoja in izobraževanja

Z otvoritvijo večnamenskega doma so bili izpolnjeni pogoji za delovanje enote pripravljalnega vrtca. Vrtec deluje v okviru OŠ Leskovec, ki se je uspešno prijavila na razpis MŠŠ, program »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih kjer živijo predstavniki romske skupnosti«. Projekt je triletni in se delno sofinancira iz evropskih sredstev. Specifičnost pripravljalnega vrtca je, da poleg otrok v vrtcu bivajo tudi starši. Povprečni dnevni obisk je 12 otrok. V šolskem letu 2011/2012 so v redni oddelek vrtca pri OŠ Leskovec vpisani 4 otroci iz Kerinovega grma, kar je velik napredek in posledica delovanja pripravljalnega vrtca v prvem delu leta 2011. Kerinov grm sodi v šolski okoliš OŠ Leskovec. V šolskem letu 2011/2012 so z osnovnošolskim izobraževanjem zajeti vsi romski otroci. Vpisanih je 77 romskih otrok, večina je iz Kerinovega Grma. Obisk pouka se je izredno povečal, kar je posledica delovanja Inšpektorata za šolstvo, ki je nekajkrat ukrepal na predlog šole. Finančno so bili kaznovani starši otrok, ki svoje otroke niso pošiljali v šolo. Za učence iz Kerinovega Grma je organiziran prevoz v šolo s šolskim kombijem. Trenutno se iščejo ustrezne rešitve, en kombi ne zadostuje za pravočasen prevoz vseh otrok v šolo.

Zdravstveno varstvo

Toplo poletje 2011 je omogočilo nenadzorovan pojav ščurkov v naselju. Na pobudo prebivalcev je Občina Krško naročila, Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto pa izvedel dezinfekcijo naselja. Redno se izvaja tudi deratizacija naselja.

Sociala, zaposlovanje

Na teh področjih romska populacija deli usodo večinskega prebivalstva.

DRNOVO

Bivalne razmere

Naselje Drnovo se nahaja v okviru obstoječega naselja Drnovo. Nekaj objektov ima urejen status (lastništvo, elektrika, voda). Omenjeni objekti so že pridobili hišno številko. Pri nekaterih objektih postopki še tečejo.

Vzgoja in izobraževanja

Otroci iz romskega dela naselja Drnovo redno obiskujejo OŠ Leskovec. Za prevoz v šolo koristijo redno linijo šolskega prevoza.

Zdravstvo, sociala, zaposlovanje

Na teh področjih romska populacija deli usodo večinskega prebivalstva.

LOKE

Bivalne razmere

Območje Loke 20 kjer stoji 5-6 romskih hiš se nahaja na privatnem zemljišču. Vse hiše so črnogradnja. Naselje ima vodo, nima pa elektrike. Trenutno potekajo pogajanja med lastniki zemljišča in Romi o preselitvi. V iskanje rešitev so vključeni vsi, ki se ukvarjajo z romsko problematiko. Ena romska družina je že našla novo lokacijo za bivanje, druga je pridobila občinsko socialno stanovanje (zdravstveni razlogi). Problem predstavlja podaljševanje veljavnosti osebnih in drugih dokumentov, zaradi nelegalnega statusa naselja.

Vzgoja in izobraževanja

Romsko naselje Loke se nahaja v bližini OŠ Leskovec. Vsi šoloobvezni otroci so vključeni v redni pouk. Na Lokah je zabeležen tudi vpis romskega dečka v Srednjo poklicno šolo v Krškem.

Zdravstvo, sociala, zaposlovanje

Na teh področjih romska populacija deli usodo večinskega prebivalstva.

RIMŠ

Bivalne razmere

Lokacija Straža pri Raki ali Rimš je s prostorskega stališča še najbolj sporna. Lokacija ni predvidena za legalizacijo, zemljišče je v lasti novomeške župnije. Lokacija je komunalno neurejena, nima elektrike, nima vode, ni odvoza smeti, leži ob državni cesti, obstaja povečana nevarnost prometnih nesreč (ni prometne signalizacije). Ena parcela ob naselju je v lasti Romov. V poletnem času je opaziti dvig števila tam bivajočih Romov, v zimskem času pa to število pada. Problem nastaja pri urejanju osebnih in ostalih dokumentov. Kot stalno bivališče, v zadnjem času, se za Rome z Rimša pojavlja naslov krškega Centra za socialno delo. Za prebivalce naselja Rimš Občina Krško zagotavlja pitno vodo z gasilskimi cisternami.

Vzgoja in izobraževanja

Prevoz v OŠ Leskovec je organiziran, vendar je obisk pod povprečjem.

Zdravstvo, sociala, zaposlovanje

Na teh področjih romska populacija deli usodo večinskega prebivalstva.

10.1.6. Občina KUZMA

Splošno stanje romske skupnosti v občini Kuzma ni pretirano problematično, kljub temu pa prihaja do občasnih neljubih dogodkov, ki niso primerni niti za same Rome, kakor tudi ne za celotno občino. Največkrat prihaja do nesoglasij oz. celo do groženj med posameznimi Romi ali romskimi družinami. Vsi skupaj, člani občinskega sveta, občinska uprava, župan in romski svetnik bodo preventivno delovali v smislu ozaveščanja posameznih Romov oz. informiranja Romov o vseh aktualnih zadevah, ki zadevajo lokalno skupnost in tudi širše območje.

Izhajajoč iz zgoraj navedenega občina ocenjuje, da je stanje romske skupnosti sledeče:

- Zelo pereč problem predstavljajo tako imenovane »črne« gradnje; s tem so povezane (predvsem v zaselku Dolič) izredno neprimerne bivalne razmere in posledično s tem povezane slabe higienske razmere posameznih družin.
- Zaskrbljujoča je zelo nizka izobrazba Romov (veliko jih je brez dokončane osnovne šole); posledično je s tem povezana tudi velika nepismenost Romov.
- Socialno ekonomski položaj družin je slab; veliko jih je brezposelnih, edini vir prihodka predstavljata denarna socialna pomoč in otroški dodatek.
- Neurejene družinske razmere se odražajo kot čustveni primanjkljaj in vzgojna zanemarjenost pri romskih otrocih.
- Težave z vključevanjem v javna dela - neredno prihajanje na delo, predčasen izstop iz te oblike dela, neodgovornost do dela, kršenja pogodbenih obveznosti, itd.

Ker občina nima pripravljene projektne dokumentacije v zvezi s prijavo na razpis za izboljšanje bivalnih razmer Romov, v bližnji prihodnosti ne načrtuje prijave na predmetni razpis. Prioriteta občine so trenutno druge investicije.

Občinska uprava se dnevno sooča s številnimi problemi Romov, ki se nenehno obračajo na upravo za njihove različne »probleme«. Vse to upravo močno bremeni. Občina Kuzma in občinska uprava jim v skladu z omejenimi proračunskimi zmožnostmi skušata pomagati. Otroci staršev Romov, ki obiskujejo vrtec, so oproščeni plačila. Za vsakega Roma, ki je občan brez lastnih virov, občina mesečno plačuje obvezno zdravstveno zavarovanje. Poleti 2011 je občina za Romkinjo nabavila gradbeni material za gradnjo nove hiše in s tem povzročila ogromno negotovanja s strani drugih Romov, saj so med sabo večinoma skregani (zaselek Dolič) oz. obstaja nevoščljivost oz. celo grožnje. Skratka, občina se srečuje s številnimi težavami, ki jih bo sama težko rešila.

Kljub temu, da je občina poziv za pripravo poročila o položaju Romov v občini naslovila na romskega svetnika, ki je sicer sklical odbor za spremljanje položaja romske skupnosti v občini, le-ta tega sploh ni obravnaval oz. ni zavzel nobenega stališča do te zadeve.

V nadaljevanju so nakazane rešitve oziroma naloge, ki bi jih naj vključeval **celovit program občine za reševanje romske problematike** (akcijski načrt). Nekatere aktivnosti občina že izvaja, nekatere pa še namerava, in sicer:

Vzgoja in izobraževanje

- sofinanciranje projekta Romski mentor,
- vključevanje romskih otrok v projekt Socializacija romskih otrok, ki poteka v okviru Centra za socialno delo,
- vključevanje otrok v predšolsko vzgojo,
- omogočiti otrokom uspešno dokončanje osnovne šole in vključitev v programe srednjih šol.

Lokalna skupnost v celoti

- idejna zasnova razvoja romske vasi,
- sprememba obstoječih prostorskih planov in ureditev ter legalizacija gradenj v zaselkih v smislu ureditve in izboljšanja bivalnih razmer družin,
- zaokrožitev romskih zaselkov in odkup zemljišč za širitev posameznih romskih zaselkov v Doliču, Gornjih Slavečih in Kuzmi,
- izgradnja kanalizacije s čistilnimi napravami,
- elektrifikacija romskih zaselkov,
- odraslim omogočiti alternativne oblike izobraževanja v smislu pridobitve osnovne izobrazbe (dokončanje osnovne šole),
- vključevanje Romov v javna dela in v druge oblike del (pogoste težave: težave z vključevanjem v javna dela - neredno prihajanje na delo, predčasen izstop iz te oblike dela, neodgovornost do dela, kršenja pogodbenih obveznosti, itd.)
- sredstva v občinskem proračunu v nobenem primeru ne zadoščajo za pokrivanje vseh potreb Romov, zato bi bilo nujno potrebno zagotoviti dodatna sredstva, predvsem za nabavo gradbenega materiala za izboljšanje bivalnih razmer posameznih romskih družin.

Primeri dobre prakse že obstoječih programov

Vključitev romskega mentorja v šole

Zelo pomembna je vključitev v proces vzgojno izobraževalnega dela romskega mentorja, ki se vključuje v vse oblike vzgojno izobraževalnega dela. Prisoten je pri oblikah dela, vezanih na socializacijo učencev, pri demonstraciji in dojetanju higienskih navad učencev, pri prehranjevanju, pri reševanju konfliktnih situacij ter v razredu pri vseh oblikah vzgojno izobraževalnega dela. Učencem pomaga pri predmetnih področjih, posebej pri vsebinah, ki so jih učenci Romi težje dojemali. Redno se vključuje tudi v pridobivanje stikov s starši romskih otrok.

Pri delu romskega mentorja je opaziti, da pa potrebuje zaradi specifik in narave dela še dodatna znanja, predvsem v smislu pridobivanja pedagoškega znanja in ustreznega pristopa do teh otrok.

Vključitev v projekt Socializacija romskih otrok

Zelo dobrodošla pri delu z romskimi otroki, predvsem v smislu socializacije teh otrok je tudi vključitev le-teh v omenjeni projekt. Tudi tukaj je opaziti, da je potrebno izvajalce omenjenega projekta predhodno zelo dobro pripraviti na delo s tako populacijo, za kar je potrebno pridobiti tudi ustrezno znanje s tega področja, prav tako v smislu pridobitve pedagoške dokvalifikacije.

10.1.7. Občina LENDAVA

V obdobju julij 2010 do julij 2011 je občina Lendava izvedla sledeče ukrepe in aktivnosti:

Ureditev igrišča za mali nogomet

Občina Lendava je z namenom razvoja območja, kjer živijo pripadniki romske skupnosti, v romskem naselju v Dolgi vasi uredila travnato igrišče za mali nogomet. Igrišče, ki se nahaja na parceli št. 1597 in 1598 oboje k.o. Dolga vas in meri 20 x 50 metrov, je bilo dokončano v aprilu 2011. Stroški ureditve igrišča so znašali skupaj 10.640,88 EUR, od tega so bila za gradbena dela namenjena sredstva v višini 8.485,68 EUR ter za izdelavo, dobavo in montažo fiksnih golov sredstva v višini 2.155,20 EUR.

Sofinanciranje kulturnih programov v letu 2010

Občina Lendava je v letu 2010 objavila Javni razpis za sofinanciranje javnih kulturnih programov. Na podlagi razpisa so bila sredstva za sofinanciranje dodeljena z namenom spodbujanja, ustvarjanja in poustvarjanja ter posredovanja javnih kulturnih dobrin in programov. Cilji, ki so bili realizirani z izvedbo programa v letu 2010, za katera so bila dodeljena sredstva občine so v skladu s cilji razvojnega programa Občine Lendava za obdobje 2007-2013. Na razpis sta ste prijavi tudi dve romski društvi, ki

delujeta na področju kulture in sicer Romsko društvo Ređina²⁰ in Romsko društvo Romano Jilo²¹ Občine Lendava.

Z namenom spodbujanja ohranjanja in razvoja romskega jezika in kulture so bila za izvedbo letnega programa obema društvoma dodeljena sredstva v višini 642,86 EUR. Romsko društvo Ređina je v okviru letnega programa med drugim gostovalo v Trebnjem, na prireditvi Dan Romov v Lendavi, na reviji JSKD Lendava, na predstavitvi društev ZKD Lendava, na Pušči, v Dobrovniku. Organizirali so 7-dnevni tabor, kjer so se odvijale razne delavnice za otroke pod vodstvom misijonarke iz Murske Sobote. Likovno delavnico je vodil Horvat Sandor iz Madžarske. Tabora se je udeležilo 30 otrok. Za velikonočne in božične praznike so pripravili kratek kulturni program z obdarovanjem otrok. Romsko društvo Romano Jilo Občine Lendava je s prejetimi sredstvi uresničilo celotni zastavljeni cilj v letu 2010. Folklorna skupina, ki je aktivna predvsem na področju tradicionalnih plesov, se je udeležila raznih prireditev doma in v tujini.

Sofinanciranje kulturnih programov v letu 2011

Občina Lendava je junija 2011 objavila Javni razpis za sofinanciranje javnih kulturnih programov. Sredstva so se v letu 2011 dodelila z namenom spodbujanje ustvarjanja in poustvarjanja ter posredovanja javnih kulturnih dobrin in programov. Cilji, ki naj bi bili realizirani z izvedbo programa v letu 2011, za katera so bila dodeljena sredstva občine so v skladu s cilji razvojnega programa Občine Lendava za obdobje 2007- 2013. Na razpis sta se prijavili obe romski društvi, Romsko društvo Ređina in Romsko društvo Romano Jilo Občine Lendava. Občina Lendava je za namen izvedbe letnega programa v letu 2011 Romskemu društvu Ređina namenilo sredstva v višini 581,90 EUR, medtem ko je Romskemu društvu Romano Jilo Občina Lendava namenila 840,52 EUR.

Občina Lendava si bo tudi v bodoče z raznimi oblikami spodbujanja prizadevala k ustvarjanju kakovostnega življenja predstavnikov romske skupnosti in k doseganju življenje v sožitju v celotni občini.

10.1.8. Občina METLIKA

Romi v občini Metlika živijo v petih romskih naseljih in sicer: Boriha (Rosalnice), Svržaki, »Kamnolom Gradac«, Križevska vas - »Gaugen hrib« in Dolnje Dobravice. Število prebivalcev v teh naseljih, po neuradnih podatkih okrog 300, se zaradi nenehnih preseljevanj, ki so posledica medregijskih porok in iskanja boljših življenjskih pogojev, ves čas spreminja. Večina odraslega prebivalstva je neizobraženega, kar jim onemogoča pridobitev redne zaposlitve. Tako so odvisni od priložnostnih del in socialne pomoči, pa tudi od lastne iznajdljivosti. V nadaljevanju so podane aktivnosti, ki se izvajajo v Občini Metlika. Glede na izkušnje pri delu z Romi, pa so podani tudi predlogi oziroma mnenja, kako bi lahko država še dodatno pomagala pri reševanju tovrstne problematike.

Otroški vrtec Metlika

Občina Metlika zagotavlja pogoje za zgodnje vključevanje predšolskih romskih otrok v organizirano predšolsko vzgojo, zato je Otroškemu vrtcu Metlika odobrila sredstva za izvajanje poldnevnega programa, v obsegu 12 ur tedensko.

²⁰ Romsko društvo Ređina deluje v Dolgi vasi od leta 2008. Društvo ima 14 aktivnih članov, ki delujejo pri izvedbi programov, ki si jih društvo zastavi. Plesno folklorna skupina pleše tako romske kot madžarske, slovenske ter hrvaške plesne. Člani društva se čez celo leto udeležujejo raznih nastopov v Lendavi ter na podlagi povabil tudi v drugih krajih Slovenije in na Hrvaškem ter Madžarskem.

²¹ Romsko društvo Romano Jilo Občine Lendava je bilo ustanovljeno leta 2003 z namenom uresničevanja svojih skupnih interesov na področju kulture, športa in drugih področjih, ohranitve romske kulturne identitete, medsebojne pomoči in ureditve položaja Romov v Občini Lendava in s tem prispevati k bogatjenju kulturnega življenja v svojem in širšem okolju. Društvo šteje 32 članov in se ukvarja s kulturno dejavnostjo (folkloro), v sklopu društva deluje glasbena skupina (pevec, bobnar, kitarist in klaviaturist), navezuje stike in sodeluje z različnimi institucijami v Republiki Sloveniji, na nek način rešuje problematiko ohranjanja kulturne zapuščine Romov ter skrbi za ohranitev posebnosti in identitete pripadnikov romske skupnosti Občine Lendava, predvsem pa se trudi za izboljšanje položaja romskih prebivalcev Občine Lendava.

Oddelek za romske otroke deluje letno 9 mesecev, od oktobra 2010 do junija 2011. redno je program obiskovalo 6 romskih otrok iz treh romskih naselij. Pred pričetkom programa je osebje vrtca stopilo v kontakt s Centrom za socialno delo Metlika, ki jim je posredoval podatke o družinah, v katerih so predšolski otroci. V mesecu septembru 2010 so obiskali vse romske družine v naseljih ter jih povabili, da si ogledajo prostore vrtca, kjer bodo bivali njihovi otroci. Starši se povabili, kljub prvotnim zagotovitvam, da pridejo, niso odzvali. Program predšolske vzgoje je bil namenjen otrokom, rojenim v letih 2005 in 2006, to je 13 otrok.

Skupina je sprva štela 7 otrok. Dva najmlajša sta program prenehala obiskovati že prvi mesec, meseca februarja pa se je skupini pridružil še en otrok. Za vse otroke je bil organiziran prevoz, in sicer sta voznik in pomočnik vzgojitelja, po urniku, prihajala v naselja in poskrbela za prevoz otrok domov. Pri prevozu otrok je bilo vedno poskrbljeno tudi za dodatno spremstvo. Otroci so se zbrali v knjižnici, kjer je bil začasno preurejen prostor za njihovo delo in igro. Vzgojitelj je poskrbel, da so se romski otroci vključevali v igro ostalih otrok njihove starosti. Skupina se je prav tako udeležila vseh predstav in prireditev, ki so bile organizirane za otroke vrtca.

Izvajanje programa je sledilo smernicam Kurikula in je bilo prilagojeno možnostim otrok. Program se v celoti financira iz občinskega proračuna in je za starše brezplačen. Stroški za financiranje programa so v letu 2010 znašali 2.459,00 EUR, v letu 2011 pa je bilo v ta namen namenjenih 5.100,00 EUR.

Otroški vrtec Metlika uresničuje potrebe po specifičnih znanjih z dodatnimi izobraževanji, izmenjavo izkušenj ter na sestankih. Vključen pa je tudi v projekt »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti«. V projekt so vključeni 3 zaposleni strokovni delavci vrtca.

Pri delu si je vrtec Metlika zastavil naslednje cilje:

- poskrbeti za zadovoljevanje potreb otrok po uveljavljanju, priznanju in sprejetosti,
- pomagati otrokom premoščati težave v socialni integraciji,
- aktivno sodelovati z vzgojitelji, pomočnicami, svetovalno službo in vodstvom,
- pridobivati zaupanje staršev in otrok,
- kulturno različnost razumeti kot prednost.

Ljudska knjižnica Metlika

Intenzivneje pa se z Romi ukvarja tudi Ljudska knjižnica Metlika, ki razvija, v sodelovanju s Centrom za socialno delo Metlika, projekt »Romi, povabljeni v knjižnico«. Cilj projekta je romski populaciji približati knjigo in knjižnico ter jih pridobiti kot redne bralce in uporabnike knjižnice. Za projekt »Romi, povabljeni v knjižnico« je direktorica Ljudske knjižnice Metlika ga. Marta Strahinič letos prejela tudi evropsko nagrado, ki jo podeljuje Mednarodna bralna zveza za evropske projekte, ki promovirajo branje.

Da je projekt približevanja knjižnice Romom zares uspešen kaže podatek, da je v letu 2011 v knjižnico včlanjenih 60 Romov, ki knjižnico obiskujejo redno, od tega je 40 osnovnošolcev, 7 srednješolcev in 13 odraslih. Nekateri Romi obiskujejo knjižnico občasno in niso njeni člani, uporabljajo pa predvsem internet. Pred začetkom projekta »Romi, povabljeni v knjižnico« so le redki Romi obiskovali knjižnico, pa še to le občasno.

V okviru projekta »Romi, povabljeni v knjižnico« so bile izvedene tudi ure pravljic, ustvarjalne delavnice, lutkovne predstave ter računalniško opismenjevanje. Z urami pravljic, ustvarjalnimi delavnicami in lutkovnimi predstavami se Romi največkrat srečujejo v svojih naseljih. V največjem romskem naselju v občini Metlika imajo Romi tudi večnamenski prostor, kjer si lahko, predvsem med počitnicami, izposojajo knjižnično gradivo.

Cilj približati knjigo in knjižnico Romom, predvsem otrokom, je po mnenju direktorice dosežen, v nekaterih pogledih celo presežen, saj je projekt rasel sproti. Ideje so se porajale kot odziv na potrebe uporabnikov, ki so jim prisluhnili ter gradili program v okviru svojih finančnih in kadrovskih zmogljivosti.

Organizirane pa so bile tudi poletne delavnice v Romskem izobraževalnem inkubatorju Bela Krajina-Rosalnice.

Osnovna šola Podzemelj

OŠ Podzemelj je v šolskem letu 2010/2011 redno obiskovalo 20 romskih učencev, ki prihajajo iz treh ločenih romskih naselij: Križevske vasi, Dolnjih Dobravic in Gradca. En romski učenec ni obiskoval pouka, čeprav zanj še ni prenehala osnovnošolska obveznost. Na OŠ Podzemelj je 20% celotne populacije, ki se vključuje v šolo, Romov.

Učno pomoč je OŠ Podzemelj nudila 14 romskim otrokom.²² Ob koncu šolskega leta 2010/2011 v višji razred napreduje 10 učencev, 10 jih ne napreduje, med njimi je 6 učencev, ki imajo zmanjšane učne zmožnosti in bi bili primerni za program z manj zahtevnimi standardi.

Motiviranost za šolsko delo pri romskih učencih je dokaj nizka. Starši premalo sodelujejo s šolo, ne zavedajo se pomembnosti znanja in izobraževanja, kar je osnovni razlog za nemotiviranost in slab učni uspeh. Prav tako romski učenci neredno obiskujejo pouk, vendar se je obisk, v primerjavi s prejšnjim letom, izboljšal.

Med šolskim letom OŠ sodeluje pri vseh aktivnostih, ki so vezane na romske otroke na šoli. V primerjavi s preteklim letom se romski otroci vedno več udeležujejo športnih in naravoslovnih dni ter izletov. Ker večina romskih staršev ne prihaja v šolo, ne na govorilne ure ne na roditeljske sestanke, so zaposleni v OŠ občasno obiskali romska naselja. Sodelovanje staršev s šolo je najboljše v naselju Križevska vas, predvsem sodelujejo mlajše družine, ki se zavedajo pomena izobraževanja.

Na šoli deluje Projektni tim za romske učence, v katerem naj bi sodelovali 3 predstavniki romskih staršev, predstavnik učiteljev nižje stopnje, ravnatelj, svetovalna delavka in romska pomočnica. Tim se je v šolskem letu 2010/2011 sestal enkrat, vendar se ga romski predstavnik ni udeležil. Sestanki naj bi bili usmerjeni k skupnemu iskanju načinov za izboljšanje uspeha romskih učencev, izmenjavi izkušenj ter načrtovanju dela v naprej.

V OŠ Podzemelj generalno opažajo, da se z uvedbo romskega pomočnika stanje popravlja, a zelo počasi, kajti prepričati je potrebno tudi starše, da dojamajo, da je izobrazba edino zagotovilo za njihove otroke, da bodo nekoč lahko prišli do zaposlitve in lastnih virov zaslužka.

Zgodnje vključevanje Romov v VIZ sistem-predšolska vzgoja

To je eden izmed najpomembnejših korakov in proces, ki je zelo pomemben. Največji problem pri vključevanju v OŠ je nepoznavanje slovenskega jezika in socializacijski vidik. Vsi romski otroci v občini Metlika imajo možnost vključevanja v predšolsko vzgojo oziroma vrtec. Občina Metlika je na tem področju naredila veliko, med drugim tudi otvoritev Romskega inkubatorja v naselju Boriha. Ker OŠ Podzemelj obiskujejo otroci iz treh romskih naselij, bi bilo potrebno razmišljati o podobnem projektu tudi na področju šolskega okoliša OŠ Podzemelj, kljub temu da knjižničarke že sedaj občasno prihajajo v romska naselja na tem območju.

²² Redne učne pomoči, vsak dan, je bilo deležno 6 učencev, med katerimi napredujejo v višji razred 2 učenca, 2 učenki pa sta usmerjeni v Šolo s posebnimi potrebami (v nadaljevanju: ŠPP). Osmim učencem so nudili občasno učno pomoč enkrat tedensko, po potrebi. Med njimi napredujejo v višje razrede 5 učencev, 3 ne napredujejo in so podani predlogi za usmeritev v ŠPP. Šest romskih otrok je prihajalo na dodatno učno pomoč, od katerih 3 napredujejo v višji razred in 3, ki ne napredujejo – pomoč so odklanjali nekateri starši in učenci.

Veljalo bi povezati znanje strokovnjakov, ki se ukvarjajo s poučevanjem slovenskega jezika kot tujega ali drugega jezika (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) in skupine strokovnjakov, ki razvijajo specialno metodiko poučevanja slovenskega jezika za romske učence v predšolske in šolskem obdobju. Vsi dokumenti v zvezi s tem bi morali biti pripravljene v skladu z načelom, da romski učenci kot etnična skupina niso učenci s posebnimi potrebami in da lahko dosežejo enake izobrazbene standarde kot ostali. »Prilagoditev« nikakor ne bi smela biti znižanje zahtevnosti pri doseganju standardov znanja.

To bi bilo mogoče izvajati na več načinov: pri pouku romskega jezika (fakultativno), pri pouku vseh drugih predmetov, pri izvedbi različnih šolskih aktivnosti ter s skrbjo za šolsko klimo, ki izraža sprejemanje romskih učencev, jih postavlja v enakopraven položaj in odpravlja predsodke. V ta namen bi bilo potrebno pripraviti dodatna izobraževanja, priročnike in učna gradiva za učitelje.

V raziskavo glede specifik poučevanja slovenskega jezika za romske učence in v programe doizobraževanja učiteljev (stalno strokovno izpopolnjevanje) bi se vključila tudi individualizacija in diferenciacija.

Zagotavljanje pogojev za vzpostavljanje zaupanja v šolo, seznanjanje z romsko kulturo in odpravljanje predsodkov

Možnost realizacije ciljev npr. multikulturalnosti prek vsebin, ki seznanjajo učence z romsko kulturo, zgodovino in identiteto (tako kot z vsemi ostalimi kulturami, ki bogatijo slovenski prostor), mora biti omogočena oziroma dana vsem. Učni načrti obstoječih predmetov so ciljno naravnani, kar pomeni, da je mogoče že v njihovem okviru vključevati romsko kulturo v posamezne predmete. V šolah, kjer so romski učenci, bi bilo potrebno dosledno omogočiti realizacijo zgoraj navedenih ciljev, ki zagotavljajo poznavanje romske kulture, zgodovine in identitete.

Dvig kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela z učenci Romi

To je stalna naloga, ki so si jo na OŠ Podzemelj zadali in v ta namen izvajajo aktivnosti. Učitelji so vključeni v projekt Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje. Gre za profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev v letih 2008, 2009, 2010 in 2011. V okviru ZIK- a Črnomelj, MŠŠ- ja in ESS so aktivno sodelovali tudi na zaključni konferenci maja 2011 v Črnomlju.

Program devetletne osnovne šole omogoča individualizacijo in uvaja diferencirane oblike pouka. Velja temeljno pravilo, da šole tudi pri vključevanju romskih otrok uporabljajo obstoječe možnosti individualizacije in diferenciacije. Uporabljajo se zgolj tiste oblike, ki so zakonsko že predpisane: individualizacija, v prvem triletju notranja diferenciacija, od 4. do 7. razreda fleksibilna diferenciacija, v 8. in 9. razredu nivojski pouk. Pri vključevanju romskih otrok v osnovno šolo ne uporabljajo oblik, ki segregirajo ali bi vodile v segregacijo. Cilj je integracija, ki jo je treba izvajati od vstopa v šolo naprej.

Diferenciacija pouka za romske otroke, ki bi se trajno izvajala tako, da bi učence poučevali denimo matematiko in slovenski jezik v drugi učilnici, posebej če gre za uporabo prirejenih gradiv na podlagi minimalnih standardov znanja, uvaja segregacijo, ki pripelje do zniževanja standardov znanja. Vnaprejšnje pristajanje na zniževanje standardov ne rešuje problemov šolanja romskih otrok. Oblike, ki segregirajo, četudi so lahko na kratek rok učinkovite, so v vsakem primeru lahko le začasne rešitve. Trajno postavljeni cilj mora biti enakost možnosti pri doseganju standardov znanja in rešitve z okrepljeno pomočjo za doseganje le-teh.

Osnovna šola Metlika

V šolskem letu 2010/2011 je bilo vpisanih 48 učencev Romov, med šolskim letom se je na šolo vpisalo še 6 otrok tako, da je do konca šolskega leta na OŠ Metlika bilo 50 romskih otrok in na podružnični šoli Suhor 4. Od tega je pouk redno obiskovalo 47 učencev (87 %). 7 učencev ni obiskovalo pouka in so za njih organizirali razredne izpite. Problem neobiskovanja pouka so poskusili rešiti v sodelovanju s Centrom za socialno delo in s starši, vendar niso prišli do rešitve. Če se bo neobiskovanje pouka šoloobveznih otrok nadaljevalo v naslednjem šolskem letu, bodo ukrepali v skladu z zakonodajo.

Dodatno strokovno pomoč učencem Romom je izvajalo 11 učiteljev v obsegu 44 ur tedensko oz. 1540 ur letno. Realiziranih je 1502 ur, kar znaša 97,5 %. V dodatno strokovno pomoč so bili vključeni vsi romski učenci.²³ Za delo in bivanje romskih otrok na šoli sta skrbeli še dve delavki preko javnih del in romska pomočnica.

V primerjavi s preteklimi leti se je obisk pouka izboljšal, učenci so večino časa v učilnicah, pri pouku. Težave so še vedno z obiskovanjem 5., 6. in 7. ure, z urejenostjo šolskih potrebščin in z domačim delom. Večjih disciplinskih težav ni bilo, pri kršitvah šolskih pravil niso izstopali v primerjavi z ostalimi učenci. Redno so sodelovali pri šolskih ali oddelčnih prireditvah.

V letu 2011 so na šoli organizirali 3. del strokovnega seminarja Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje. Odzivi na seminar so bili različni. Med omenjenim izobraževanjem so odprli določene teme in se pogovorili o nekaterih vprašanjih, za katere med šolskim letom zmanjka časa (minimalni standardi znanja, taksonomija, individualni načrti, portfolio učenca....).

Občina Metlika

Občina Metlika zagotavlja sredstva za reševanje romske problematike v naslednjih proračunskih postavkah:

Proračunska postavka	Naziv proračunske postavke	Realizirano 2010
16037	Ureditev - romska naselja: - nakup zemljišč - tekoče vzdrževanje	0 0
19000	Otroški vrtec Metlika - drugi transferi posameznikom in gospodinjstvom	2.459,00 €
20002	Javna dela - Romi za Rome	7.786,47 €
20003	Javna dela - socializacija Romov	3.590,00 €
20014	Romska problematika	2.999,98 €
15001	Javna dela	9.519,34 €
	Skupaj	26.354,79 €

V letu 2010 so bila sredstva za reševanje romske problematike zagotovljena še iz ostalih postavk proračuna, in sicer za naslednje namene:

- denarna socialna pomoč v višini 1.033,56 EUR,
- prevoz šoloobveznih otrok s posebnimi potrebami (6 Romov) v OŠ Milke Šobar Nataše v Črnomelj v višini 7.547,00 EUR,
- obvezno zdravstveno zavarovanje (Romi brez prejemkov - povprečno 50 Romov v enem mesecu) v višini 17.376,00 EUR.

²³ Pouk je potekal individualno in skupinsko, v razredu in zunaj razreda. Učenci so brez težav sprejemali nudeno pomoč, raje so delali individualno, zunaj razreda. Dodatno strokovno pomoč so organizirali pri slovenščini, matematiki, angleščini in občasno pri ostalih predmetih. Od 47 učencev, ki so bili vključeni v to obliko dela, 34 učencev napreduje (72 %), 13 učencev pa ponavlja razred. Od skupnega števila vpisanih romskih otrok (54) je 24 % ponavljavcev. Pri analizi neuspešnosti teh učencev so ugotovili, da so to predvsem učenci, ki niso sploh ali niso redno obiskovali pouka in niso več motivirani za šolsko delo. Vsi učitelji dodatne strokovne pomoči romskim učencem menijo, da je ta način dela pozitiven, saj edino z individualiziranim pristopom in s prilagojenimi metodami in oblikami dela lahko dosežejo zastavljene cilje, hkrati tudi tako učence Rome lažje motivirajo za delo in jim krepijo pozitivno samopodobo.

V letu 2011 so planirana sredstva na naslednjih proračunskih postavkah:

Proračunska postavka	Naziv proračunske postavke	Proračun 2011	Realizacija do 22. 8. 2011
16037	Ureditev - romska naselja: - nakup zemljišč - tekoče vzdrževanje		
19000	Otroški vrtec Metlika - drugi transferi posameznikom in gospodinjstvom	5.100,00 €	3.716,61 €
20002	Javna dela - Romi za Rome	8.700,00 €	845,31 €
20003	Javna dela - socializacija Romov	7.571,00 €	4.813,00 €
20014	Romska problematika	3.000,00 €	1.872,00 €
15001	Javna dela	12.000,00 €	5.647,79 €
	Skupaj	36. 371,00 €	16. 894,71 €

Do 22. 8. 2011 so bila realizirana sredstva za naslednje namene:

- denarna socialna pomoč v višini 500,00 EUR,
- izvedba Romske noči 2011 v višini 387,36 EUR,
- obvezno zdravstveno zavarovanje (Romi brez prejemkov - povprečno 48 Romov v enem mesecu) v višini 9.730,56 EUR.

V občini Metlika deluje Romsko društvo »KHAM« Metlika, ki je v mesecu juniju 2011 pripravilo tradicionalno prireditev »Romska noč« v naselju Boriha, obenem pa je potekala tudi otvoritev Romskega inkubatorja. Pri organizaciji sta, z zagotavljanjem materialnih in finančnih sredstev, sodelovali tudi Ljudska knjižnica Metlika ter Občina Metlika. Društvo »Kham« se je prijavilo na razpis za pridobitev finančnih sredstev, vendar neuspešno. Po besedah predsednika društva g. Matjaža Hudorovca, so bili neuspešni zaradi prekratkega roka za pridobitev zahtevanih dokumentov in so tako zamudili rok za prijavo, zato so se tudi pritožili.

Za potrebe romskega občinskega svetnika g. Matjaža Hudorovca je Občina Metlika uredila pisarno na Pungartu.

V letu 2011 je bil v romskem naselju Boriha odprt Romski izobraževalni inkubator. Vodja projekta je dr. Miran Komac. V Romskem izobraževalnem inkubatorju se izvajajo ure pravljic, poletne delavnice, med šolskim letom pa je organizirana šoloobveznim otrokom tudi učna pomoč.

Občina Metlika je v fazi priprave novega občinskega prostorskega načrta. V predlogu so opredeljena tudi romska naselja, kar pomeni, da se bo po sprejetju OPN-ja lahko romska naselja tudi legaliziralo. V večini romskih naselij, ki se nahajajo v Občini Metlika, je že vodovod in elektrika.

V sodelovanju s Centrom za socialno delo Metlika se izvaja tudi nacionalni program javnega dela »Pomoč Romom pri socializaciji«, ki je namenjen tako otrokom kot odraslim. CSD Metlika je bil pred leti pobudnik in koordinator aktivnosti nacionalnega programa, prej pa je bilo to prepuščeno posameznim občinam,. V izvajanje javnega dela »Pomoč Romom pri socializaciji« so bile v letu 2010 vključene 4 brezposelne osebe in sicer 2 Romkinji in 2 Neromkinji. Občina za izvedbo omenjenega javnega dela zagotavlja: razliko do minimalne plače, regres za letni dopust, materialne stroške in storitve, stroške kilometrine za terensko delo.

V okviru javnih del se izvajajo tudi delavnice v naseljih (zdravstvena vzgoja, delo s predšolskimi otroki v naseljih, pomoč družinam pri vzpodbujanju in ozaveščanju pomena izobraževanja.

V občini Metlika poteka tudi program javnega dela »Urejanje in vzdrževanje javnih površin«, ki ga izvaja Komunala Metlika. V omenjeni program so prav tako vključeni tudi Romi.

Občina Metlika poudarja, da je na tem področju nujno kontinuirano delo in da morajo javna dela ostati na nacionalni ravni. Občina Metlika predlaga, da bi država zagotavljala več sredstev za programe aktivne politike zaposlovanja, saj s tem udeleženci pridobivajo delovne navade, kar se obrestuje pri kasnejših vključitvah v redno delo. Pri analizi javnih del se ugotavlja, da ni samovoljnega prenehanja delovnega razmerja. Občina Metlika meni, da bi se v programe javnih del, v kolikor bi bilo zagotovljenih še več sredstev, vključilo še več Romov.

Občina Metlika predlaga, da država zagotovi več namenskih sredstev za osnovno infrastrukturo v romskih naseljih, stanovanjsko gradnjo in legalizacijo obstoječih naselij, ker so to največji problemi, s kateri se srečujejo v občini.

10.1.9. Občina MURSKA SOBOTA

Mestna občina Murska Sobota aktivno sodeluje z romsko skupnostjo in sproti rešuje in obravnava romsko problematiko in vprašanja, in sicer v okviru Komisije za romska vprašanja, ki deluje v občini, ter preko romskega svetnika, ki deluje v okviru mestnega sveta.

V obdobju od julija 2010 do avgusta 2011 je občina izvedla med drugim naslednje aktivnosti s področja cestno komunalne infrastrukture:

- ureditev kanalizacijskega in vodovodnega omrežja: izdelava projektne tehnične dokumentacije za izvedbo del, pridobivanje služnostnih pogodb za posege izvedbe del za naselje Pušča in Kranjčeva ulica,
- saniranje divjega odlagališča odpadkov, 2x v skupni vrednosti 5.606,00 EUR v romskih naseljih,
- kontejnerski odvoz odpadkov julij 2010-2011 v skupni višini 20.272,00 EUR iz romskih naselij.

10.1.10. Občina NOVO MESTO

V mestni občini Novo mesto (v nadaljevanju: MONM) je 7 romskih naselij (naselje Ragovo je od pomladi 2011 dokončno zaprto, s tem pa se je nekako začelo zaustavljati širjenja naselij), in sicer: Žabjak, Brezje, Poganci (Jedinščica), Ob potoku (Gotna vas), Otočec, Stranska vas (Ruperč vrh) in Šmihel.

V spodnji preglednici je podana ocean MONM o številu prebivalcev po posameznih naseljih in sicer:

Naselje	Št. prebivalcev	Št. družinskih skupnosti	Povp. št. članov na druž. skupnost
Žabjak	315	85	3,70
Brezje	304	74	4,20
Šmihel (Pot v Gaj)	113	27	4,00
Poganški vrh (Jedinščica)	67	11	6,10
Otočec	26	4	6,50
Stranska vas (Ruperč vrh)	63	19	3,30
Ukrat (Ob potoku)	39	8	4,90
SKUPAJ	927	228	4,75

Po oceni MONM v občini živi 927 pripadnikov romske skupnosti. Številčne podatke o prebivalcih po posameznih romskih naseljih je MONM pridobila z zbiranjem podatkov na terenu in s pomočjo Centra za socialno delo NM.

Žabjak je največje in najstarejše naselje v MONM. Nastalo je ob obrobju mestnega smetišča v povojnem času bivše Jugoslavije. Razlog za nemoteno širjenje, je bila vsekakor bivša Jugoslovanska ljudska armada, ki je bila lastnica zemljišča. Naselje Žabjak in Brezje nepoznavalci običajno ne ločijo,

saj je med njima samo regionalna cesta Novo mesto - Mirna peč. Razlika med njima pa je velika. Obe naselji imata skupno cca. 550 prebivalcev. Največje Romsko naselje Žabjak ima po oceni cca. 300 prebivalcev, 6 zidanih hiš, 5 montažnih hiš in 70 barak in je edino romsko naselje v MONM, ki v celoti ni legalizirano. Zaradi slednjega se pojavlja veliko problemov, kot je pitna voda, električno omrežje, črne gradnje, nemoč nadzora priseljevanja, črnih gradenj, prijave stalnega prebivališča itd.

Brezje je največje legalizirano naselje s cca. 250 prebivalci, z urejeno komunalno infrastrukturo, zidanimi hišami in celo otroškim vrtcem, ki uspešno deluje tudi kot osrednja izobraževalno komunikacijska ustanova, ki skrbi za proces vključevanja Romov v širšo skupnost. V naselju je 37 zidanih hiš, katerih lastnica je v večini MONM, 3 bivalni kontejnerji, katerih lastnik je zopet MONM in 8 lesenih barak. Kljub temu, da so pogoji življenja za večino prebivalcev na dokaj visokem nivoju, z obstoječim stanjem in življenjem v naselju niso povsem zadovoljni ne Romi kot tudi ne krajevna skupnost Bučna vas, v katero sodi naselje, kot tudi ne vodstvo MONM. Razlog je kaos znotraj naselja, ki pa se izkazuje s hrupom, smradom, stalnimi prepiri in nemiri znotraj naselja. Vse naštetu pa čutijo okoliški prebivalci Potočne vasi in Muhaberja, ki so priče pogostemu streljanju, nekontroliranemu kurjenju in nočnemu kaljenju miru. Poleg naštetega pa Romi pogosto uničujejo poljske pridelke okoliškim kmetom.

Poganci (Jedinščica) so srednje veliko naselje s cca. 67 prebivalci. Za okoliške prebivalce srednje moteče naselje, ki pa je razen 1 montažne hiše v celoti v območju stavbnega zemljišča namenjenega za pozidavo. Kljub temu pa ima naselje le 2 zidani in 18 lesenih barak. Severni del naselja (glavnina) je v lasti Zavoda Grm Novo mesto (Kmetijska šola), ki predlaga menjavo. Ostali del pa je v lasti Sklada gozdnih zemljišč Republike Slovenije. Oboje se planira prenesti na MONM, kar bo olajšalo urejanje stanja v naselju.

Ob potoku (Gotna vas) spada med manjša romska naselja v MONM s cca. 31 prebivalci in je za okoliške prebivalce nemoteče naselje (v smislu kaljenja javnega reda in miru). Naselje je v celoti v območju stavbnega zemljišča namenjenega za pozidavo. Naselje ima le 3 zidane in 2 montažni hiši ter 4 lesene barake. Vzhodni del naselja (glavnina) je v lasti Romov, ki tam živijo. Le v delu zahodnega območja naselja so lastniki predstavniki večinskega prebivalstva. Sporov v zvezi z lastništvom ni, so pa možni v prihodnosti, zato bo slednje potrebno urediti.

Otočec je najmanjše naselje s cca. 17 prebivalci. Naselje se nahaja v bližini hotelskega naselja Otočec, kar Romi večkrat izkoriščajo, saj svoje otroke pošiljajo prosjačiti pred hotelska območja, kjer se sprehajajo turisti. Naselje je v celoti na območju stavbnega zemljišča, namenjenega za pozidavo. Naselje ima 5 zidanih hiš, 1 skupni zidani hlev in le 1 leseno barako. Južni del naselja (polovica) je v lasti Romov, ki tam živijo. Severni del naselja pa je v lasti Rimokatoliške cerkve. Sporov v zvezi s tem ni.

Stranska vas (Ruperč vrh) spada med manjša in bolj urejena naselja s cca. 46 prebivalci. Sestava prebivalstva je glede na aktivnost dokaj pestra, od vzornih podjetnikov do socialnih problemov. V naselju je 8 zidanih stanovanjskih hiš, 4 montažne in 4 barake. Večji del na zahodni strani naselja je v lasti Romov, ki živijo v hišah. Manjši del na vzhodni strani pa je v lasti MONM. Romom je omogočen odkup zemljišča na obroke, vendar je realizacija zelo slaba. Le del jih plačuje obroke za odkup zemljišča.

Šmihel (Pot v gaj) spada med srednje velika naselje z najbolj urejeno komunalno infrastrukturo. V naselju živi cca. 114 Romov in je celo vzor sožitja med krajanji Šmihela in Romi, ki aktivno s svojimi predstavniki sodelujejo pri skupni politiki urejanja KS. Prav tako je vsako leto organizirano srečanje krajanov Šmihel in Romov v samem romskem naselju Šmihel, kar je dokaz, da pot k sožitju med večinskim prebivalstvom in Romi obstaja. Vsekakor pa ima za tak uspeh največje zasluge karizmatični romski podjetnik Bojana Tudija, ki pa se je zaradi obveznosti iz naslova podjetništva nekoliko umaknil iz politične participacije. V naselju je 9 zidanih stanovanjskih hiš, 11 lesenih hiš, 8 manjših stanovanj s

skupnimi sanitarijami in le 2 baraki. Stavba z 8 manjšimi stanovanji nima več pogojev za bivanje in je planirana za rušenje v letu 2012. V kolikor bo možno pridobiti sredstva v letu 2012 iz državnih virov, se bo zgradila kontejnerska stavba z urejenimi sanitarijami in ustreznimi pogoji bivanja. Naselje leži v celoti v območju stavbnega zemljišča, razen 1 hiše, ki je trenutno še črna gradnja. Večji del zemljišča je v lasti Romov, predvsem tistih, ki živijo v hišah. Manjši del pa je še vedno v lasti MONM. Romom je omogočen odkup zemljišča na obroke, vendar je realizacija zelo slaba. Le del jih plačuje obroke za odkup zemljišča.

Urejanje romskih naselij

25. decembra 2009 je MONM z uveljavitvijo Odloka o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 101/09 in nadaljnji) sprejela strateško odločitev o nadaljnjem prostorskem razvoju romskih naselij in sicer:

1. Romska naselja Šmihel, Brezje, Poganški vrh, Ukrat in Ruperč vrh se na obstoječih lokacijah ohranijo. Naselja se prostorsko zaokrožajo in zgoščajo z racionalnimi prostorskimi ureditvami. Izboljša se komunalno opremljenost. Prenove romskih naselij se načrtuje celostno, v okviru celotne občine. Zagotovi se pripravo ustreznih strokovnih podlag za urejanje posameznih naselij.
2. Na območju naselij Žabjaka, Drgančevja in Otočca se površine obstoječih romskih naselij sanirajo in namenijo novi rabi.
3. Površine za širitev se zagotavljajo na lokacijah romskih naselij Brezje in Poganški vrh.

V izvedbenem delu občinskega prostorskega načrta je občina romskim naseljem, ki se ohranjajo, in naseljema, kjer se predvideva možnost širitve, določila stavbna zemljišča in prostorsko izvedbene pogoje za gradnjo. Na območju romskega naselja Šmihel in Poganški vrh, je občina uveljavila izvedbena prostorska akta.

<i>Naselja, ki se po OPN ohranjajo in zaokrožujejo</i>	<i>Št. prebivalcev (ocena)</i>
Šmihel (Pot v Gaj)	113
Stranska vas (Ruperč vrh)	63
Ukrat (Ob potoku)	39
skupaj	215

<i>Naselja, ki se po OPN ohranjajo in imajo določene površine za širitev</i>	<i>Št. prebivalcev (ocena)</i>
Brezje	304
Poganški vrh (Jedinščica)	67
skupaj	371

<i>Naselja, kjer se površine sanirajo in namenijo nestanovanjski rabi</i>	<i>Št. prebivalcev(ocena)</i>
Žabjak	315
Otočec	26
Drgančevje	0
skupaj	341

Na območju romskih naselij, ki se ohranjajo, komunalno urejajo, zaokrožujejo oziroma naselij, kjer je predvidena možnost širitve, po oceni MONM biva 63% vseh prebivalcev romske skupnosti. Tu MONM vodi aktivnosti komunalnega opremljanja. Prostorske pogoje za urejanje je na območju naselij Šmihel in Poganški vrh, določila z izvedbenima prostorskima aktoma, na območju ostalih naselij pa je gradnja predvidena po pogojih veljavnega dela izvedbenega dela občinskega prostorskega načrta.

V naseljih Žabjak, Otočec in Drgančevje biva 37% vseh prebivalcev romske skupnosti. MONM je sicer v letu 2011 poskrbela za selitev prebivalcev Drgančevja, kjer so površine naselja že sanirane in

namenjene nadaljnji gozdni in kmetijski rabi. V naselju na Otočcu biva 26 prebivalcev. Preselitev še ni bila izvedena, je pa zaradi izvajanja prostorske strategije in načrtov turističnega razvoja Otočca nujna.

Poseben problem – Žabjak

Največji problem v MONM ostaja naselje Žabjak, kjer biva največ prebivalcev romske skupnosti, to je po oceni 315 ali kar 34% vseh prebivalcev romske skupnosti v občini. MONM je v postopku priprave občinskega prostorskega načrta v letih 2005 do 2009 poskušala določiti pogoje za ureditev naselja. V postopku priprave prostorskega načrta sta izdelovalec in občinska uprava že predlagala, da se za območje romskega naselja Žabjak opredeli enota urejanja prostora za stanovanjsko gradnjo in zanj predpiše izdelava občinskega podrobnega prostorskega načrta. Temu sta nasprotovala občinski svet, Regijska civilna iniciativa za reševanje romske problematike in prebivalstvo okoliških krajevnih skupnosti, zato občinski svet takega predloga ni potrdil pač pa je podal pripombo, naj se celotno območje severno od Straške ceste vključno z romskim naseljem Žabjak dolgoročno nameni za industrijo. Ministrstvo za obrambo kljub dejstvu, da naselje leži v območju Vojašnice Franca Uršiča Novo mesto, ne nasprotuje njegovi izločitvi iz območja posebnega pomena za obrambo in opredelitvi tega območja kot območja namenjenega za poselitev. V procesu usklajevanja občinskega prostorskega načrta za to območje, pa je Ministrstvo za obrambo nasprotovalo predlogu občine, da se območje opredeli kot območje namenjeno za industrijo, saj s tem ne bi v ničemer prispevali k rešitvi romskega vprašanja na tem območju. Preselitev 315 prebivalec Žabjaka iz območja izključne rabe obrambe in nelegalnega naselja ni v pristojnosti MONM. Skoraj celotno nelegalno naselje Žabjak je še vedno v večinski lasti Ministrstva za obrambo.

V Žabjaku ni hišnih števil, saj so vsi bivajoči Romi prijavljeni na drugih naslovih, večinoma na naslovu Brezje 12 ali na Resslerjevi 4. V naselju ni elektrike, vode, kanalizacije ne cest. O pereči problematiki Žabjaka se podrobneje opredeljuje tudi varuhinja človekovih pravic, ki je večkrat ugotovila, da so razmere v Žabjaku takšne, da so kršene splošne in posebne ustavne pravice Romov, hkrati pa tudi splošne ustavne pravice okoliških prebivalcev. O problemih redno poroča tudi regijska civilna iniciativa in krajevne skupnosti.

Mestna občina Novo mesto je zato leta 2010 ugotovila da v romskem naselju Žabjak vladajo razmere, ki pomenijo hujše ogrožanje zdravja, dalj časa trajajoče motnje javnega reda in miru in tudi trajno ogrožanje okolja zato je ocenila, da so izpolnjeni pogoji za nadomestno ukrepanje države skladno s 5. členom Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. O tem je leta 2010 obvestila ministrstvo pristojno za prostor in v začetku leta 2011 tudi predsednika vladne komisije za zaščito romske skupnosti. O vseh dejstvih je bil redno seznanjen Urad Vlade RS za narodnosti.

Država kljub pozivu oziroma pobudi Mestne občine Novo mesto ni ugotovila razlogov za njeno ukrepanje na podlagi 5. člena ZromS-1, zato je problematiko v januarju 2011 obravnaval Občinski svet MONM. Ker se država ni odzvala na pobude MONM je občinski svet sprejel sklep, da soglaša z neodplačnim prenosom zemljišč v lasti ministrstva za obrambo, če bo predhodno sprejeta sprememba občinskega prostorskega načrta, če bo ministrstvo za obrambo zagotovilo ustrezno zmanjšanje območja izključne rabe in če bo morebitna nadomestna kmetijska zemljišča v konkretnem primeru zagotavljala država.

MONM na podlagi odločitve občinskega sveta pripravlja podlage za pričetek priprave spremembe in dopolnitve OPN. Postopek formalno s sklepom o pripravi še ni pričel. Izdelane pa so prve strokovne podlage (geodetski načrt), navezan stik s predstavniki civilne iniciative in krajevne skupnosti in imenovana komisija za izdelavo strategije za reševanje romske tematike, ki pripravlja celovit dokument s podrobno analizo stanja, vključujoč vse segmente družbenega življenja, ki bodo podale smernice za nadaljnjo izdelavo programov ukrepov na območju MONM, med njimi zlasti ključnih podatkov, izhodišč in smernic za pripravo sprememb in dopolnitev občinskega prostorskega načrta za območje Žabjaka. Tudi regijska civilna iniciativa redno spremlja problematiko. V juniju 2011 je občino seznanila s svojim predlogom prostorske ureditve naselja, ki bo izhodiščna podlaga za morebitne spremembe

prostorskega akta. MONM torej načrtuje pripravo prostorskega akta za ureditev Žabjaka, čeprav njegova uveljavitev ne bo mogoča brez sodelovanja in uskladitve s kraji bližnjih krajevnih skupnosti in organizirane civilne iniciative.

MONM vodi naslednje aktivnosti:

- priprava prostorskega akta za ureditev naselja Žabjak v sodelovanju s kraji KS Bučna vas in RCI, -
- komunalno ureditev naselja Ukrat,
- ukinitve in preselitev naselja Otočec,,
- komunalno ureditev naselja Ruperč vrh,
- izgradnja večstanovanjskega objekta v naselju Šmihel-Pot v Gaj.

V MONM je imenovana **Komisija za izdelavo strategije za reševanje romske tematike**, ki pripravlja celovit dokument s podrobno analizo stanja, vključujoč vse segmente družbenega življenja, ki bodo podale smernice za nadaljnjo izdelavo programov ukrepov na območju MONM. Pri pripravi dokumenta Strategija za reševanje romske tematike je MONM pri pridobivanju podatkov naletela na oviro ločenega vodenja statističnih podatkov pripadnikov etnične skupnosti. Institucije, katere je MONM zaprosila za podatke, so v svojih poročilih navajale, da nimajo pravne podlage, ki narekuje zbiranje in obdelavo podatkov za posamezne etnične skupnosti. Podatki se zbirajo za celotno populacijo in ne ločeno po etnični pripadnosti. V MONM se strinjajo, da je sporno vsakršno ločevanje, vendar pa brez jasnih podatkov, okrepjenimi s številkami oz. statističnimi podatki v masi celotne populacije ni mogoče prepoznati značilnih razlik, hkrati pa podatki manjšinskih skupin spreminjajo večinsko sliko.

Vzgoja in izobraževanje

Šole se vsakodnevno spopadajo že vrsto let z enim in največjim problemom: **odsotnost romskih otrok od pouka**. Navajajo neverjetno veliko število ur odsotnosti od pouka, nekateri ostajajo odsotni od pouka tudi po celo leto oz. 1100 ur. Šole prav tako navajajo nizko motivacijo za učenje, znanje in na koncu koncev za pridobitev izobrazbe oz. za dokončanje devetletke. V MONM je znan v zadnjih petih letih le en primer uspešnega dokončanja osnovne šole. Razloge, ki jih šole navajajo so: nizka motivacija za pridobitev izobrazbe romskih otrok s strani staršev in tako posledično nespodbujanje obiskovanja pouka. Kot naslednji razlog navajajo neaktivnost inšpekcijskih služb, nedosledno izvajanje kazenskih sankcij. In, kot tretji razlog neurejene bivalne pogoje.

Drugi problem, ki je po teži problema enak zgoraj navedenemu, pa se dotika problematike nerednega obiskovanja vrtca romskih otrok. Po poročilu vrtca Pedenjped, je zasedenost enote Pikapolonica v povprečju 42%, torej vrtec obiskuje v povprečju 13 otrok. Normativ vrtca pa je 28 otrok. Vzgojiteljice se trudijo z obiski na terenu, s prepričevanjem staršev o pomenu predšolske vzgoje. Na terenu pa naletijo na agresivnost staršev, neprimerno vedenje otrok, ki mečejo v vzgojiteljice kamenje, palice, na grožnje, necepljene, popadljive pse.

10.1.11. Občina PUCONCI

Občina Puconci je od julija 2010 naprej izvedla naslednje ukrepe in aktivnosti (v okviru ZRomS-1 in NPUR 2010-2015):

- Na področju vzgoje in izobraževanja je bil v okviru projekta »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje« zaposlen en romski pomočnik.
- Vrtec pri Osnovni šoli Puconci je od leta 2011 vključen v projekt »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti«.
- V okviru priprave OPN-jev se predvideva širitev poselitvenega območja in so podane pobude za širitev ob že obstoječem romskem naselju v Dolini, Kuštanovcih in Zenkovcih.
- Izvedena je bila izgradnja javnega vodovoda v Kuštanovcih.

- Na podlagi pravilnika in razpisa je občina v letu 2011 pristopila k legalizaciji stanovanjskih objektov (izvedena je bila parcelacija in pridobitev projektov za gradbeno dovoljenje za tri družine).
- V nekaterih romskih naseljih so bila opravljena vzdrževanja infrastrukture cest, vodovoda in kanalizacije (Dolina).

Občina Puconci je za reševanje romske problematike v letu 2010 in 2011 namenila naslednja finančna sredstva:

- Na področju izboljšanja bivalnih razmer in ureditve romskih naselij je Občina Puconci na podlagi Pravilnika o dodeljevanju pomoči romskim gospodinjstvom za izboljšanje bivalnih razmer v Občini Puconci in razpisa v letu 2010 za stanovanjsko izgradnjo – Romi, namenila 6.407,25 EUR, v letu 2011 pa 1.383,44 EUR, za plačilo obveznosti iz leta 2010.
- Na podlagi Pravilnika o dodeljevanju socialnih pomoči v Občini Puconci je za enkratne denarne pomoči - za Rome, v letu 2010 bilo namenjenih 17.679,03 EUR, v letu 2011 pa 12.941,52 EUR.
- Za odvoz komunalnih odpadkov je v letu 2010 bilo namenjenih 3.890,08 EUR, v letu 2011 pa 6.177,75 EUR.
- Za vzdrževanje cest v romskih naseljih je bilo v letu 2010 namenjenih 4.529,74 EUR, v 2011 pa 2.707,82 EUR.

10.1.12. Občina ROGAŠOVCI

Občina Rogašovci, kjer skupno živi okrog 400 pripadnikov romske skupnosti v štirih vaseh, in sicer Ropoča, Pertoča, Serdica in Sotina, ves čas skrbi za razvoj romskih naselij, socializacijo Romov in ohranjanje romske kulture. Tako so aktivnosti razdeljene na naslednja področja: okolje, infrastrukturo, socialno integracijo in ohranjanje romske kulture.

Okolje

Romska naselja so legalizirana, lastništvo zemljišč pa še ni povsem urejeno, saj kupoprodaja ne poteka v skladu z zakonodajo (ni kupoprodajnih pogodb ali pa ni urejen prenos lastništva). Na območju teh zaselkov so zgrajeni stanovanjski objekti in pritikline (garaž, drvarnice) brez ustreznih dovoljenj. Večina objektov so zidani pritlični objekti z dvokapnimi strehami in neurejenimi fasadami. Novejše hiše so že zgrajene na podlagi gradbenega dovoljenja in so po večini urejene.

Občina Rogašovci je v letu 2007 pričela z izdelavo OPN-ja, po zaključku le-tega pa namerava izvesti še OPPN ravno za romska naselja.

Infrastruktura

Na teh območjih sta urejena telefonski in električni vod ter posamični zemeljski razvodi do objektov, dovozne poti pa so lastniško neurejene. V letu 2004 je občina Rogašovci izdelala investicijski program »Vodooskrba v Občini Rogašovci – vodovodi v romska naselja« ter projekt tudi realizirala tako, da je romsko prebivalstvo preskrbljeno s pitno vodo preko sekundarnega vodovoda v dolžini 12 km, od konca leta 2006. V letu 2008 je Občina Rogašovci uredila rekonstrukcijo cestišč lokalnih cest in javnih poti v romskih naseljih v skupni dolžini 1930m. Kanalizacijsko omrežje s čistilno napravo se predvideva urediti do konca leta 2015. Predvideva se, da bo kanalizacijsko omrežje samostojno s svojo čistilno napravo. Ponekod je urejen tudi odvoz smeti, vendar je slednje še v fazi razvoja.

Socialna integracija in ohranjanje romske kulture

Občina Rogašovci daje poudarek tudi na vključenost Romov na področju kulture s sofinanciranjem kulturnih programov romskih društev. Na področju športa je občina preko razpisa v letu 2010 sofinancirala programe športa in investicijsko vzdrževanje športnih objektov štirim romskim športnim društvom.

Nezaposlenim pripadnikom romske skupnosti občina krije obvezno zdravstveno zavarovanje. Romskim šoloobveznim otrokom občina sofinancira nakup šolskih potrebščin. V letu 2010 je občina odkupila del zemljišča v romskem naselju Ropoča za ureditev igrišča za otroke.

V začetku leta 2011 je bil na območju občine uspešno izveden projekt Sastipe – Zdravje med Romi na Goričkem, s strani Zdravstvenega doma Murska Sobota. Pri tem projektu so zdravniki izvedli merjenje krvnega tlaka in sladkorja v krvi ter seznanili pripadnike Romov o nudenju prve medicinske pomoči in o zdravem načinu življenja.

Glede na to, da je občina od upravnega središča, to je Murska Sobota, oddaljena 27 km je v dogovoru s Centrom za socialno delo Murska Sobota uredila prostore, kjer se mesečno izvaja svetovanje na področju sociale. Le-to je namenjeno vsem občanom, po večini pa se svetovanja poslužuje pretežno romska populacija.

Poleg navedenega župan skupaj z zaposlenimi na občinski upravi rešuje probleme, ki se pojavljajo med posameznimi pripadniki romske skupnosti (sosedska nesoglasja, urejanje meje med zemljišči ali druga pravna vprašanja) in jim pomaga s svetovanjem na vseh področjih.

V letu 2011 občina namerava pripraviti Akcijski načrt za enake možnosti, ki vsebuje tudi ukrepe in cilje za doseganje nediskriminacije oziroma enako obravnavo Romov.

10.1.13. Občina SEMIČ

Občina Semič od leta 1995 na osnovi sklepa Občinskega sveta občine Semič izvaja program reševanja romske problematike.

V občini Semič živi približno 200 Romov, večina v naseljih Sovinek, Vrčice, Blatnik in Srednja vas. V program so zajeti predvsem Romi iz naselja Sovinek (prijavljeno bivališče v tem naselju ima 73 Romov, 33 moških in 40 žensk, v 13 družinah). Program zajema: program legalizacije in izgradnje naselja Sovinek, program vzgoje in izobraževanja romskih otrok, program izobraževanja in zaposlovanja odraslih Romov, program zdravstvenega varstva, program kulturne dejavnosti, program preprečevanja kaznivih dejanj in preventivnega dela z Romi ter program socialne dejavnosti. Program je v osnovnih aktivnostih usklajen z NPUR 2010-2015.

Leta 2007 je bil sprejet ZRomS-1, ki občine, ki imajo v občinskem svetu predstavnika romske skupnosti, zavezuje k imenovanju komisij za spremljanje položaja Romov v občini. V ta namen je bila oblikovana sedemčlanska Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Semič za mandatno obdobje 2010 - 2014. Naloge komisije so, da:

- spremlja in obravnava položaj pripadnikov romske skupnosti v občini,
- obravnava in daje predloge ter pobude o vprašanih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti in njihove pravice,
- dejavno sodeluje pri uresničevanju razvojnega programa občine, zlasti pa pri programih in reševanju vprašanj, ki se nanašajo na položaj in razvoj romske skupnosti v občini,
- obravnava vprašanja, povezana z ohranjanjem romskega jezika in kulture,
- sodeluje z romskimi društvi in drugimi njihovimi organizacijami v občini.

Povzetek aktivnosti občine v letih 1995 - 2011

Legalizacija in izgradnja romskega naselja Sovinek

V letu 1998 je občina Semič speljala postopek poimenovanja in določitve meja naselja Sovinek. V decembru 2000 je bil postopek zaključen s podelitvijo hišnih števil. Stavbna zemljišča v tem naselju so last Občine Semič. Leta 1999 je občina Romom, ki dejansko tam bivajo, z zakupno pogodbo dodelila tri lokacije z že zgrajenimi stanovanjskimi objekti in sedem zazidljivih lokacij. Vzporedno je

potekal postopek priprave skupinske lokacijske in gradbene dokumentacije. Zajete so bile parcele v skupni površini 370a. Vrisanih je 20 lokacij v velikosti od 435 do 657 m²; upoštevani so tudi že obstoječi trije stanovanjski objekti. 11 družinam je bila s sklepom in pogodbo dodeljena po ena oz. dve parceli (odvisno od števila družinskih članov). Predvidena velikost bivalnih enot je 7,80 x 6,30 m (etažnost: pritličje in podstrešje) z nadstreškom pri vhodu. Tri družine so si nato same, ob pomoči občine, z gradbenim materialom zgradile hiše. V letu 2009 so se, po večletnih prizadevanjih predstavnika Romov v občinskem svetu, iz Šolske ulice v Semiču v naselje Sovinek preselile tri družine. V maju 2011 je občina oddala še zadnjo zazidljivo parcelo, tako da je nujno potrebno začeti z aktivnostmi za povečanje števila zazidljivih parcel v naselju.

Urejanje naselja

Velik problem je vzdrževanje že zgrajenih stanovanjskih hiš in odvoz odpadkov. Občina je do leta 2004 financirala odvoz odpadkov iz naselja; sedaj, v sodelovanju s Centrom za socialno delo, Romi odvoz plačujejo sami. Nujen bo tudi dogovor o načinu zagotavljanja sredstev za vzdrževanje dodeljenih hiš.

Izgradnja infrastrukture

V letu 1999 je bila zasilno urejena pot po naselju. Decembra 2002 je bilo naselje elektrificirano (štiri hiše), naslednje leto še dve hiši. Leta 2007 je bil zgrajen vodovod do naselja Sovinek in leta 2008 vodovod do stanovanjskih hiš, zgrajena je bila tudi kanalizacija in čistilna naprava v naselju ter nov krak ceste.

Program izobraževanja in zaposlovanja odraslih Romov

Od leta 1997 so v občini potekali razni programi javnih del, v katere so bili vključeni predvsem Romi iz naselja Sovinek. Leta 2003 je bil izveden program javnih del »Uvajanje Romov v delovno okolje«, v katerega so bili vključeni 3 Romi iz naselja Sovinek. Program je bil prav tako izveden v letu 2004 (vključeni 4 Romi iz naselja Sovinek) in v letu 2005 (vključeni 3 Romi iz naselja Sovinek). V letih 2006-2010 je bil izveden program javnih del Urejanje romskih naselij in javnih površin, v katerega so bili letno vključeni po štirje Romi. V letu 2011 je bila vloga občine Semič za izvajanje programa javnih del »Pomoč pri urejanju romskih naselij« zavrnjena, ker je dosegla premalo točk. Da bi omilili »izgubo pridobljenih delovnih navad«, občina izvaja opravljanje družbeno koristnega dela predvsem z Romi (v dogovoru s CSD Črnomelj). Leta 2004 je občina Semič kot partner nekaj časa sodelovala v projektu Equal (Romski zaposlitveni center), vendar je iz njega izstopila, ker ni bilo pričakovati rezultatov v zaposlovanju Romov.

V letu 2000 se je v programe izobraževanja Romov vključil Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj (v okviru programa Phare!). Izvajali so izobraževanje Romkinj o enostavnih gospodinskih opravilih in o vzdrževanju higiene ter izobraževanje Romov o enostavnih gradbenih delih. V šolskem letu 2003/2004 je Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj pričel z dvema oddelkoma Osnovne šole za odrasle Rome v občini Semič, vendar je bilo obiskovanje tega programa zelo neredno. Programa ni uspešno zaključil noben Rom. Občina od leta 1998 vzpodbuja opravljanje vozniških izpitov po prilagojenem izvajanju teoretičnega dela.

Program vzgoje in izobraževanja romskih otrok

V občini Semič ta program izvaja Osnovna šola Belokranjskega odreda Semič. Zagotovljena je dodatna skupinska pomoč, prevoz s spremstvom v in iz šole ter vrtca. V zadnjih petih letih so skoraj vsi otroci, vsaj eno leto pred vpisom v osnovno šolo, vključeni v vrtec. V šolskem letu 2002/03 so bile izobraževalne ustanove občine Semič vključene v projekt Pedagoškega inštituta Ljubljana »Integracija romskih otrok«. Sedaj je osnovna šola skupaj z vrtcem vključena v projekt Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti; koordinator projekta za predšolsko vzgojo je Pedagoški inštitut RS, koordinator projekta za področje osnovnošolskega izobraževanja pa je Inštitut za narodnostna vprašanja.

Socialno varstvo

Center za socialno delo Črnomelj spremlja Rome na različnih področjih njihovega življenja: zagotavlja sredstva za preživljanje in spremlja porabo le-teh, ozavešča staršev o nujnosti pošiljanja otrok v vrtec in v šolo, o urejanju svojih bivališč, svetuje v medsebojnih odnosih med samimi Romi itd. Denarno socialno pomoč prejemajo vsi Romi iz Sovinka ter posamezne družine iz Semiča, Vrčic, Blatnika, Srednje vasi in Črmošnjic. Romi iz naselij Sovinek nimajo odnosa do lastnine, pojavljajo se številni spori med družinami, zato se nenehno preseljujejo, pereč pa je tudi problem nastajanja izvenzakonskih skupnosti med sorodniki. Občina sofinancira zaposlitev dodatnega strokovnega delavca v Centru za socialno delo Črnomelj za delo z Romi (50% financira država, 50%: 3/4 Občina Črnomelj, 1/4 Občina Semič).

Poročilo Zavoda RS za zaposlovanje, Območne službe Novo mesto

Zavod Romov kot etnične skupine ne vodi posebej v evidenci brezposelnih oseb, zato ne more podati natančnega podatka o številu prijavljenih Romov na zavodu. Zavod Rome zaznava na podlagi njihove lastne izjave, nadalje po značilnih priimkih, krajih prebivanja ali stilu življenja. Ocenjuje, da je na UD Črnomelj prijavljeno 49 oseb z bivališčem v občini Semič, ki jih je glede na prej opisane kriterije mogoče opredeliti kot Rome. Vse te osebe imajo I. stopnjo izobrazbe in večinoma nedokončano osnovno šolo, zato si zavod v sodelovanju z ZIK Črnomelj stalno prizadeva za dvig izobrazbene ravni, dokončanje osnovne šole ali pridobitev poklica. V teh prizadevanjih je neuspešen. V šolskem letu 2010/2011 ni v osnovno šolo vključen noben Rom, za udeležbo niso motivirani in ne čutijo potrebe po dvigu izobrazbene ravni. Ob prijavi v evidenco brezposelnih jih zavod napoti na informativno motivacijski seminar, vendar zavod že vsa leta ugotavlja, da ne uspe motivirati nikogar za programe, s katerimi lahko brezposelni povečujejo zaposlitvene možnosti (institucionalno usposabljanje, nacionalne poklicne kvalifikacije, usposabljanje na delovnem mestu, delovni preizkus, ...).

Edini program, kjer Romi kažejo določen interes, so javna dela. V letu 2010 so bili v program javnih del Komunale Črnomelj vključeni trije Romi, v program osnovne šole Semič pa dve Romkinji, ki nadaljujeta z javnimi deli tudi v letu 2011.

Interesa za zaposlovanje s strani Romov s področja občine Semič praktično ni. Na zavodu ocenjujejo, da so na zavodu prijavljeni predvsem zato, da lahko prejemajo denarno socialno pomoč na pristojnem centru za socialno delo. Dela ne iščejo, nimajo znanj za delo, nimajo delovnih navad, zato tudi delodajalci en kažejo interesa za zaposlovanje Romov, predvsem zaradi kulturnih razlik, drugačnega načina življenja in neustreznih higienskih navad.

Načrtovane aktivnosti občine v letu 2011:

Naselje Sovinek:

- predlog, da se v OPN poveča površina stavbnih zemljišč; območje Sovinka bo opredeljeno v posebnih PIP-ih, kjer bo med drugim določena tudi ureditev komunalne infrastrukture v območju razširitve naselja. V proračunu Občine Semič za leto 2011 so bila predvidena sredstva za izdelavo zazidalnega načrta in projekta komunalne infrastrukture.
- dodelitev gradbene parcele in pomoč z gradbenim materialom pri izgradnji stanovanjske hiše eni družini, iz nelegalnega naselju Belečnik (že izvedeno).

Naselje Blatnik:

- predlog, da se v OPN kmetijsko zemljišče, na katerem je nelegalno zgrajen en stanovanjski objekt, opredeli kot stavbno; sledi odkup zemljišča od sklada kmetijskih zemljišč ter legalizacija obstoječega objekta.

Naselje Vrčice:

- nadaljevanje aktivnosti prelociranja nelegalnega zbiranja odpadnega materiala (na področju pomembnih belokranjskih vodnih virov) v industrijsko cono Vrtača.

Poročilo o položaju romske skupnosti v Občini Semič je na 7. redni seji dne 7. 7. 2011 obravnaval Občinski svet Občine Semič. Ob obravnavi poročila je sprejel sklep, da se na Ministrstvo za delo,

družino in socialne zadeve naslovi zahteva za izvajanje pristojnosti, ki jih ministrstvu nalaga ZRomS-1 na področju trga dela in zaposlovanja.

10.1.14. Občina ŠENTJERNEJ

V Javnem podjetju Ekološka družba Šentjernej, katerega ustanovitelj je občina, so v letu 2011 zaposleni preko javnih del štirje Romi, vsi za določen čas, po pogodbi z Zavodom za zaposlovanje. Delajo na urejanju in vzdrževanju javnih površin.

V Osnovni šoli Šentjernej je preko javnih del zaposlena ena Romkinja, druga pa je zaposlena tudi z javnimi deli preko Ljudske univerze Kočevje, ki izvaja projekt Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje. Obe sta zaposleni za določen čas.

Osnovno šolo Šentjernej obiskuje 45 romskih učencev in Vrtec Čebelica 3 romski otroci.

V občini Šentjernej v petih naseljih živi 158 Romov.

Iz občinskega in državnega proračuna so bila financiranja naslednja dela v romskih naseljih: napeljava elektrike, vodovod, fekalna in meteorna kanalizacija. Skupna investicija je znašala 248.146,17 €, od tega iz občinskega proračuna 47.964,37 €, ostalo iz Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Iz SVRL je občina imela odobrenih 50.000,00 € sredstev za nakup zemljišč, na katerih imajo Romi zgrajene hiše. Iz te kvote je bilo porabljenih le 9.857,39 €. Problem je v tem, da lastniki zemljišč nočejo prodati svojih zemljišč, saj menijo, da jim je ponujena prenizka prodajna cena.

Občina Šentjernej na mesec zdravstveno zavaruje cca. 70 Romov.

10.1.15. Občina TREBNJE

Aktivnosti Občine Trebnje

V največjem romskem naselju v občini Trebnje, to je Hudeje, uradno živi 312, neuradno pa 350 prebivalcev. Število nelegalno zgrajenih objektov je več kot 100 skupaj z vsemi pomožnimi objekti. Nelegalnih stanovanjskih stavb, v katerih ljudje dejansko prebivajo pa je 55.

Občina Trebnje je že leta 1999 v svojih prostorskih aktih opredelila območje zemljišč romskega naselja kot območje za poselitev. V letu 2006 je v naselju zgradila vodovodno omrežje, v letu 2009 pa še kanalizacijsko in električno omrežje do odjemnih omaric. Individualni priključki niso izvedeni, saj je pogoj za priključitev na javno gospodarsko infrastrukturo legalno zgrajen objekt.

V sklopu reševanja bivalnih razmer v naselju in kot lastnik zemljišč območja, je Občina Trebnje v letu 2010 pričela pridobivati gradbena dovoljenja za nelegalne gradnje na podlagi izdelanih projektov za pridobitev gradbenega dovoljenja. Izvedena je bila parcelacija zemljišč, opravljena analiza obstoječega stanja in izdelana projektna dokumentacija za 35 stanovanjskih objektov, od katerih jih je kasneje 34 pridobilo gradbeno dovoljenje s pogoji sanacije (novogradnja – nelegalna gradnja s sanacijo). Šele po izvedbi sanacije v skladu z izdanimi gradbenimi dovoljenji bodo objekti ustrezali tehničnim predpisom Zakona o graditvi objektov, podzakonskih aktov in zahtevam prostorsko ureditvenih pogojev.

V pričetku leta 2012 občina načrtuje prodajo zemljišč, katerih objekti so bili predmet legalizacije in pridobitve gradbenih dovoljenj za novo gradnjo (nelegalno gradnjo s sanacijo). Nezasedene razpoložljive gradbene parcele znotraj območja za poselitev bodo predmet prodaje izven prej navedenega sklopa.

Občina Trebnje je v fazi priprave občinskega prostorskega načrta, kjer del območja romskega naselja ostaja območje za gradnjo stanovanj in spremljajočih dejavnosti, vzhodni del območja pa se namenja izgradnji vrtca. V dopolnjenem osnutku OPN občine Trebnje se predvideva tudi razširitev zazidljivega območja, in sicer del za namene gradnje stanovanj, kjer objekti dejansko že stojijo, del pa za namene gradnje športno-rekreacijskih površin.

Na podlagi zagotovljenih proračunskih sredstev za leto 2011 za urejanje bivalnih razmer v romskem naselju Hudeje (40.000 € za investicije in 10.000 € za urejanje projektne dokumentacije) je bil izveden postopek izbire izvajalca izdelavo cest (DIIP, PGD in PZI). Postopek je bil ponovljen, ker so vse ponudbe presegle vrednost zagotovljenih sredstev.

Socialna varnost in preprečevanja socialne izključenosti

Socialno delo z Romi zajema dejavnosti Centra za socialno delo Trebnje v zvezi z odpravljanjem revščine in socialne izključenosti Romov. Navedena cilja center zasleduje preko redne dejavnosti in preko projektnega dela.

Redna dejavnost predstavlja:

- izvajanje javnih pooblastil, ki zajemajo pretežno zagotavljanje denarnih sredstev za osnovno preživetje (otroški dodatek, denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči) in pooblastila, povezana z nalogami pri preprečevanju nasilja v družinah, obravnavi otrok in mladostnikov, starih in drugih
- izvajanje storitev (osebna pomoč, pomoč družini za dom).

Ob pregledu demografskih karakteristik romske populacije, živeče na območju delovanja Centra za socialno delo Trebnje iz začetka leta 2011, se od 286²⁴ prebivalcev romske skupnosti²⁵ 255 preživlja z denarno socialno pomočjo, ki je največkrat poleg otroškega dodatka za otroke, edini vir preživljanja. Drugi viri preživljanja so pokojnine (3 občani) in zaposlitev (3 občani). Nekaj posameznikov in dve družini v Koritih se preživljajo z dohodkom iz dejavnosti.

Denarne pomoči se dodeljujejo v skladu z Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS št. 36/2004), za kar morajo biti izpolnjeni zakonski pogoji. Za starejše nad 18 let je pogoj, da so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje kot iskalci zaposlitve. Mladi, z nedokončano osnovno šolo so pri zavodu za zaposlovanje vključeni v aktivno politiko zaposlovanja, ki jih običajno zavezuje k vključitvi v program končanja osnovne šole. V kolikor ne opravijo obveznosti, so iz krivdnih razlogov brisani iz evidence iskalcev zaposlitve, zaradi česar se jim denarna socialna pomoč ukine za obdobje, za katerega so izbrisani iz evidence pri zavodu za zaposlovanje.

Zakon o socialnem varstvu za področje denarnih pomoči v 32. členu predvideva, da center za socialno delo s prejemnikom pomoči lahko sklene pogodbo o aktivnem reševanju socialne problematike, ki ga zavezuje k nekaterim dejavnostim. V letu 2011 je bila pogodba sklenjena z 10 prejemniki denarnih pomoči (družine s šoloobveznimi otroci), ki jih zavezuje, da otroke redno pošiljajo v program osnovne šole s ciljem večje vključenosti v širše socialno okolje in dolgoročno zagotavljanje lastnih virov za preživetje. Neizpolnjevanje obveznosti ima za posledico znižanje ali neizplačilo dela denarne pomoči.

Ugotovljeno je bilo, da se je zmanjšalo število družin in posameznikov, ki ne znajo razpolagati z denarnimi sredstvi, tako da se je zmanjšalo število naročilnic za osnovne življenjske potrebe. Družine in posamezniki, ki ne znajo razpolagati z denarnimi sredstvi za zagotavljanje osnovnih življenjskih potreb pa so vključeni v storitev pomoč družini za dom ali osebno pomoč.

²⁴ Kar 107 prebivalcev je mlajših od 18 let. Razpršeni so v sedem bivalnih okolij, od katerega je romsko naselje Hudeje 26 največje, kjer živi kar 235 prebivalcev. V drugih okoljih običajno živi ena skupina, povezana v sorodstveno mrežo (pri denarnih transferjih se skupine delijo na ozko družinsko jedro oz. samske posameznike).

²⁵ Podatek je povzet iz uradnih evidenc v povezavi s podatki iz poznavanja razmer na terenu in se spreminja.

V letih 2010 in 2011 se je center za socialno delo vključil v dva pomembna projekta za izboljšanje bivalnih razmer za prebivalce romske skupnosti v Hudejah. V letu 2010 se je kar 23 gospodinjstev priključilo na električno omrežje. Strošek priklopa, ki je v povprečju znašal 1.000,00 EUR, so poravnali obročno od denarne socialne pomoči v obdobju od septembra 2010 do februarja 2011. od meseca maja pa je v teku projekt priklopa na novo vodovodno omrežje, na katerega se bo priključilo 30 bivalnih objektov v tem romskem naselju. Tudi ta strošek, ki znaša 784,32 EUR za posamezen priklop, vsi naročniki poravnajo obročno iz sredstev denarne socialne pomoči.

Pri oskrbi z elektriko se je pokazalo, da imajo Romi veliko bolj odgovoren odnos do lastne porabe dobrin (elektrika, voda), v kolikor je jasno razvidna njihova poraba in znesek, ki ga za to morajo plačati. Center za socialno delo ocenjuje, da bo z individualnimi odjemnimi mesti tudi poraba vode bolj pregledna in plačilo s strani uporabnikov bolj redno.

Projektno delo je usmerjeno zlasti v delo z otroki in mladostniki v romskem naselju Hudeje in se izvaja preko naslednjih programov:

- preventivni programi, ki jih v celoti financira Občina Trebnje (Poletni tabor za romske otroke, Program za starše romskih otrok, kis e bo začel izvajati v letu 2011),
- enoletni programi javnih del Pomoč pri socializaciji Romov, v katerem sta zaposleni dve delavki, program sofinancirata Zavod za zaposlovanje in Občina Trebnje,
- enoletni program, ki se izvaja 3. leto zapored Dnevni center Kher šu beši (Hiša za druženje), ki je ustanovljen neposredno v romskem naselju Hudeje, z namenom, da z rednim organiziranim programom, namenjenim romskim otrokom, ki so stari od 5-15 let, pripomore k večji vključenosti Romov. Odprt je vsak dan in ga obiskuje 50 različnih uporabnikov, dnevno 20-30 otrok. V programu je zaposlena 1,5 strokovne delavke, v delo pa se vključujeta tudi izvajalki javnih del. Glavni cilji programa so osredotočeni na osvajanje novih veščin in znanj ter opogumljanje in podpiranje otrok na tistih področjih, na katerih imajo zaradi kulturne in jezikovne različnosti največ težav in primanjkljajev. V ta namen je otrokom na voljo psihosocialna pomoč, učenje socialnih veščin in pomoč pri odpravljanju socialnih stisk – vse to preko pogovorov, ustvarjalnih delavnic, družabnih iger, skupinskega dela, učne pomoči, individualnega dela, predavanj strokovnjakov, sodelovanja z Neromi, premagovanja strahu pred zunanjim svetom. Otroci so dnevni center sprejeli za svojega – to kažejo vsak dan z obiskom delavnic in navdušenjem nad tem, da so sprejeti takšni, kot so. Program sofinancirata Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Občina Trebnje.
- Večletni program (3 leta) Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti. Kot partner v konzorciju, preko Inštituta za narodnostna vprašanja, Center za socialno delo Trebnje izvaja program, ki je ciljno usmerjen na skupino otrok, s poudarkom na izboljšanju njihovega učnega uspeha. Projekt je financiran iz ESS.

Center za socialno delo Trebnje ugotavlja, da samo z izvajanjem javnih pooblastil in storitev pozitivnih sprememb pri reševanju problematike romske populacije ni mogoče doseči, še zlasti ne na področju zmanjševanja socialne izključenosti. Z uvajanjem in izvajanjem projektov neposredno v romskem naselju, ki so ciljno usmerjeni na posamezne skupine, kot kažejo izkušnje z oddelkom vrtca in dnevnega centra, prinašajo zelene spremembe in so rezultati vidni in merljivi. Pri nadaljnjem oblikovanju politike in programa reševanja romske problematike center predlaga, da je nujno načrtovati ustrezne prostorske pogoje v naselju za izvajanje projektov vrtca, centra, občine in društvenih aktivnosti predstavnikov romske skupnosti.

Aktivnosti vrtca Trebnje, enote Romano

V oddelku Ptički je vpisanih 13 otrok, starih od 3 do 6 leta, od tega 3 dečki in 10 deklic. Pri delu je še vedno v ospredju delo z romskimi starši, ki temelji na individualnih stikih oziroma obiskih na domu. Pri novincih so stiki potekali vsak dan, pri ostalih pa vsake 14 dni. Osebjem vrtca za vsako skupno srečanje s starši srečanje pripravi fotografije, ki so nastanejo tekom posameznega tedna, različne teme predavanj (npr. pretepanje, grizenje, pomen predšolske vzgoje, k sodelovanju so bili povabljeni

zanimivi gosti...), o katerih se pogovorijo, temu sledi ustvarjalni zaključek. Namen srečanj je, da starši preko fotografij spoznajo življenje in delo v vrtcu in počutje njihovih otrok v vrtcu. Obiski na domu so ključnega pomena za obisk vrtca. Še vedno imajo starši globoko v sebi zakoreninjene neke norme, pravila, pogled na svet, zato je potrebno biti vztrajen in jim dati čas, da spremembe počasi predelajo in realizirajo. V vrtcu opažajo, da se je njihov pozitiven pogled na predšolsko vzgojo v letu 2010/2011 močno izboljšal, saj so otroci bolj redno obiskovali vrtec, starši pa so se večkrat in v večjem številu udeležili delavnic.

Trije najpomembnejši vzroki odsotnosti so otrok iz vrtca so bolezen (viroza, prehlad, gripa, vodene koze), nabiranje gob ter jesenske in prvomajske počitnice.

V šolskem letu 2010/2011 je bil poudarek na:

- Razvijanju otrokove pozitivne samopodobe: Romskim otrokom je bilo omogočeno, da so doživljali vrtec kot okolje, kjer so imeli enake možnosti za vključevanje v različne dejavnosti, do vzpostavljanja, vzdrževanja in uživanja v prijateljskih odnosih z otroki in odraslimi. To jim je bilo omogočeno preko različnih projektov in integracije s slovensko govorečimi otroki. Na tem področju je bil narejen zelo velik premik, kajti romski otroci brez sramu zaplešejo in zapojejo v svojem jeziku.²⁶
- Poslušanju, razumevanju in upoštevanju navodil (npr. pospravi svoje copate, obuj si čevlje, počakaj, da si na vrsti, učenje socialnih iger,...): Ob pomoči romske pomočnice so otroci dosegli zastavljeni svoj cilj ter napredovali, romski otroci so v slovenskem jeziku osvojili pomen in pravila igre.
- Jeziku: Otroci so radi prisluhnili pripovedovanju kratkih zgodbic in zgodb ob knjigah in slikanicah. V vrtcu so si pri tem pomagali z lutkami, dodatnim gibalnim uprizarjanjem, izdelavo romsko-slovenskega slovarja in s prevodom romske pomočnice. V vrtcu opažajo, da otroci v svoji komunikaciji čedalje bolj uporabljajo slovenski jezik. K temu jih spodbujajo z raznimi didaktičnimi igrami. V veliko pomoč je tudi romska pomočnica, ki sproti prevaja in spodbuja otroke, da z njo komunicirajo v slovenščini.

Vsa področja dejavnosti v vrtcu navezujejo na dogajanje v naravnem in družbenem okolju, še vedno s poudarkom na uvajanju otrok v vrtec. V vrtcu se trudijo čim večkrat obiskati matični vrtec v Trebnjem in se udeležiti različnih aktivnosti izven vrtca (ogled lutkovne predstave v Kulturnem domu, obisk Osnovne šole Trebnje, Knjižnice Pavlja Golije). S tem se otrokom omogoči graditev dobrih medsebojnih odnosov, širjenje pogleda v širšo družbo in počasno pridobivanje konkretnih izkušenj.

Metoda dela temelji na igrah vseh vrst. V vrtcu se otrokom trudijo ponuditi čim bolj pester izbor vsebin in dejavnosti ter izhajati iz konkretnih izkušenj in doživljanja otrok, upoštevati vsakega posameznika glede na njegove razlike v starosti, razvoju in učenju. V vrtcu opažajo, da z nekaj izjemami otroci niso sposobni slediti daljšim dejavnostim, zato sta dinamika in pestrost pri delu nuja. Sledi se njihovemu razpoloženju in se jih nato poizkuša diplomatsko usmeriti k zaželenemu cilju in sodelovanju nasploh. Večkrat se zgodi, da je potrebno delo prekiniti z glasbo, ki je otrokom blizu, da zapojejo in zaplešejo. Nato se delo lahko nadaljuje. Otroci potrebujejo veliko vzpodbud, pohval in individualne pozornosti, sicer njihov interes upade. Vse to zahteva veliko fleksibilnosti, prilagajanja situacijam in stalno aktivnost.

Otroci prihajajo iz drugačnega okolja, s svojimi specifičnimi navadami in razvadami, v njihovem obnašanju je veliko tekmovalnosti, agresivnosti in truda za lastni položaj, pri čemer so tudi do svojih vrstnikov brezkompromisni (otroci s zbadajo z žaljivkami v romskem jeziku). Spori se rešujejo ob pomoči romske pomočnice, ki prevaja, in z uvajanjem socialnih iger (Bodi moj prijatelj, Stol na moji desni je prost, Povej besedo, ki boža...).

²⁶ Otroci so skupaj s starši sodelovali v dramski igri, tako v slovenskem kot v romskem jeziku. Skupaj z otroki so v vrtcu naredili prevod Eko knjig.

Evalvacija dela po področjih dejavnosti:

- *Gibanje*: Otroci so zelo spontani in dojemljivi za vse vrste gibalnih iger. Interes za gibanje je izredno velik. Otroci uživajo ob igrah z žogo, ob uporabi drobnega telovadnega orodja, avtomobilih. Opazen je napredek pri vztrajnosti, natančnosti, upoštevanju pravil in navodil, večji želji po skupinskih igrah. Veliko težavo so predstavljali sprehodi zaradi neurejene okolice, tako v naselju (veliko je psov in njihovih iztrebkov; neprimerni komentarji nekaterih prebivalcev naselja) kot tudi izven naselja (bližnji travnik je bil v večini zagrajen in namenjen za pašo konj, ostali del je onesnažen s človeškimi odpadki (neurejene sanitarije); obisk gozda je oteževala blatna pot, smrad od odvrgnenih poginulih živali, človeški iztrebki, odsluženi predmeti). Ti probleme so bili izpostavljeni na enem izmed srečanj s starši, a napredka ni bilo.
- *Jezik*: Otroci so se vključevali v verbalno in neverbalno komunikacijo z vzgojitelji v vrtcu. Novince, ki so slabo ali nič govorili slovensko, so zaposleni v vrtcu h komunikaciji spodbudili s pomočjo lutk, prebiranjem knjig, z lutkovnimi predstavami, s socializacijskimi igrami. Najbolj so jih pritegnile lutke.
- *Družba*: Otroci so se udeleževali aktivnosti izven vrtca in večkrat obiskali vrtec Trebnje. Namen obiska je bil sodelovanje obeh kultur (romske in slovenske) in poiskati tiste kulturne prvine, ki so skupne obema. Otroci so se med seboj povezali in navezali stike.
- *Umetnost*: Ob dejavnostih s področja umetnosti so se otroci umirili, zato so bile pogostokrat izvajane. Potem so otroci lažje in bolj zbrano sledili zastavljenim nalogam in ciljem.
- *Narava*: V okviru Eko vrtca so otroci spoznavali zdrav in varen način življenja, razvijali spoštljiv in odgovoren odnos do narave v njeni raznolikosti, povezanosti in stalnem spreminjanju.

10.2. Aktivnosti ostalih občin, kjer živijo Romi (občine brez predstavnika romske skupnosti v občinskem oziroma mestnem svetu)

10.2.1. Občina BLED

V občini Bled živi le nekaj romskih in sintovskih družin, zato je romska problematika na tem območju zanemarljiva. Zaradi majhnega števila te populacije v občini Bled ni potrebe po dodatni sistemski ureditvi.

Večina Romov in Sintov živi v občinskih objektih, Občina Bled jim subvencionira najemnino, enkrat na leto pa jim dodeli tudi denarno pomoč za nakup ozimnice ali šolskih potrebščin.

10.2.2. Občina BREŽICE

Občina Brežice je v postopku priprave OPN povzela območje romskega naselja v Gazicah in predlagala spremembo namenske rabe zemljišča iz kmetijskega v stavbno zemljišče za potrebe podeželskega naselja. Ker gre za sanacijo degradiranega prostora, bo predhodno potrebno pripraviti OPPN.

Romsko naselje je locirano med naseljema Cerklje ob Krki in Gazice. Naselje je locirano izven območja z naravnimi vrednotami in ekološko pomembnega območja Krke. Obdaja ga gozd, ki je požarno ogrožen in iz tega vidika tudi varovan. Širše gozdnato območje je požarno ogroženo zaradi skladiščnih prostorov Slovenske vojske v bližini naselja Gazice. Romsko naselje ima urejen dostop do javnega prometnega omrežja in je priklopljeno na javni vodovodni sistem, ki je v upravljanju občine. Zemljišče je občina že večkrat hotela odkupiti in urediti degradiran prostor. Občina bo pristopila k odkupu zemljišča in sanaciji degradiranega območja takoj, ko bodo lastniki zemljišč pripravljeni le ta odtujiti.

Občinski svet občine Bežice je dne 21. 4. 2011 sprejel Sklep o ustanovitvi in sestavi Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice, kot delovno telo občinskega sveta. Glede na

določila Zakona o lokalni samoupravi v občinskem svatu ni predstavnika romske skupnosti, kljub temu pa se je občina odločila za ustanovitev komisije zaradi urejanja položaja te skupnosti.

Javni zavod Osnovna šola Cerklje ob Krki izvaja aktivno sodelovanje z Romi (preko centra za socialno delo imajo pomočnika v razredu z romskimi otroci), izvajajo pa tudi poletne delavnice za romske otroke.

10.2.3. Občina IVANČNA GORICA

V občini Ivančna Gorica je eno romsko naselje – Pečjak, v katerem živi 7 prebivalcev (1 kontejner, 1 baraka, 1 bivalna prikolica). Naselje je v celoti nelegalno, kljub temu pa ima dostop do vode iz javnega vodovoda in je elektrificirano. Naselje se nahaja na kmetijskem zemljišču, v novem OPN-ju je opredeljeno kot:

- osnovna namenska raba: delno stavbno (predvideno, vendar postopek sprejemanja OPN še ni končan).
- podrobnejša namenska raba: stanovanjska raba (predvideno, postopek sprejemanja OPN še ni končan).

Občina občasno nudi pomoč družini pri večjih izdatkih (za šolo ipd.).

Področje izboljšanja izobrazbene strukture in večje vključenosti v program izobraževanja

Trije otroci romske družine redno obiskujejo osnovno šolo, eden pa srednješolski program.

Znižanje brezposelnosti in povečanje socialnega vključevanja

Odrasli predstavniki romske družine imajo možnost, da si poiščejo delo, ki je na voljo pod enakimi pogoji kot drugim državljanom RS. Pristojne službe ugotavljajo, da pravega interesa po delu med odraslimi predstavniki omenjene družine ni.

Izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva

Pri romski družini ni opaziti pomanjkanja zdravstvene oskrbe.

Osveščanje in boj proti diskriminaciji

Občina meni, da je izobraževalni program pri tej družini kar uspešen, saj posledično ne opaža večje prisotnosti diskriminacije.

10.2.4. Občina JESENICE

Na območju občine Jesenice ni romskega naselja, temveč posamezna najemna stanovanja v katerih živijo Romi. Občina Jesenice ocenjuje, da na njihovem območju živi 18 Romov.

Vsi živijo v zidanih objektih, 80% objektov v katerih živijo, je v lasti Občine Jesenice. Oskrbujejo se z vodo iz javnega vodovoda, vsi objekti so prav tako opremljeni s sanitarno in meteorno kanalizacijo kot tudi s telefoni, internetom, televizijo in kabelsko televizijo. Ker se najemna stanovanja nahajajo v mestu, so v neposredni bližini tudi izobraževalne ustanove, bolnišnica ter nakupovalni centri.

Aktivnosti občine: dodeljevanje neprofitnih stanovanj v najem, subvencioniranje najemnine za stanovanja in občinska denarna socialna pomoč, ki jo Romi prejemajo preko Centra za socialno delo Jesenice.

10.2.5. Mestna občina LJUBLJANA

Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju: MOL) se glede na svojo demografsko strukturo ne sooča s specifično problematiko, ki bi se dotikala izključno romskega prebivalstva, npr. tradicionalna oz.

avtohtona sklenjena romska naselja, kot je to značilno za nekatere druge slovenske občine, ki že imajo vključenega predstavnika romske skupnosti v občinske oz. mestne svete.

Romski prebivalci v MOL so obravnavani enakopravno vsem ostalim prebivalcem Ljubljane, razen v primeru upoštevanja specifične zakonodaje, ki položaj romske skupnosti v konkretnih primerih ureja drugače (pozitivna diskriminacija) in so tudi v praksi aktivno vključeni v vse segmente družbenega življenja. MOL na svojem območju sicer ima predele, kjer so naseljeni Romi, vendar ni mogoče govoriti o avtohtonosti oz. tradicionalni naselitvi, ker ne gre za romska naselja, ampak za mešano zastopanost Romov z ostalimi prebivalci drugih narodnosti oz. pripadnosti.

Glede na specifične zahteve upoštevanja posebnosti romske skupnosti, ki so izražene z ZRomS-1 in drugimi predpisi, pa se MOL poleg upoštevanja vse veljavne zakonodaje in priporočil v zvezi z romsko skupnostjo, trudi izboljšati socialni in družbeni položaj romske skupnosti in njenih pripadnikov tudi na normativni ravni v okviru obravnavanja različnih družbenih skupin. Aktivnosti v zvezi s pravicami Romov pa ne potekajo le na načelni ravni.

V letu 2010 je bila imenovana delovna skupina za romska vprašanja, z namenom spremljanja in obravnavanja položaja Romov in priprave predlogov in pobud o vprašanih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti, sodelovanja pri uresničevanju trajnostnega razvoja MOL, vezanega na položaj in razvoj romske skupnosti v MOL ter sodelovanja z romskimi društvi in drugimi organizacijami v MOL. V njej sodelujejo poleg predstavnikov mestne uprave tudi predstavniki Policijske uprave Ljubljana, Centrov za socialno delo in 4 predstavniki romskih društev. MOL podpira vključevanje Romov v širšo družbo.

Ker v okviru javnih razpisov MOP razpisuje programe namenjene Romom, se je MOL odločil za naročilo raziskave, ki je vključevala analizo položaja romskih skupnosti v Ljubljani, njeni izsledki pa so bili MOL v pomoč pri ocenjevanju potreb Romov in s tem vzpostavitvi pogojev za aktivno vključevanje Romov. Tako je bila v decembru 2008 izdelana raziskava »Romi v Ljubljani – različnost perspektiv« (dr. Hrženjak, M. in ostale, 2008), ki jo je izvedel Mirovni inštitut v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo, financirala pa jo je MOL.

Verodostojnega števila Romov v Ljubljani se skoraj ne da določiti, saj se večina pripadnikov romske skupnosti v popisih ne opredeljuje za Rome, javne službe pa svojih evidenc ne vodijo po etnični pripadnosti. V popisu iz leta 2002 se je za Rome opredelilo 218 ljudi,²⁷ sami Romi pa ocenjujejo, da jih je v Ljubljani okoli 1200, verjetno pa jih je nekaj 100 manj. Romi so po podatkih raziskave iz leta 2008 v glavnem živeli v dveh neurejenih naseljih – na Koželjevi in na Litijski cesti, nekaj individualnih hiš je bilo na Rakovi jelši, v Zalogu ter na Mostah, prevej družin pa je bilo razpršenih po individualnih neprofitnih in najemniških bivališčih po Ljubljani (Štepanjsko naselje, Nove Jarše in Fužine).

V okviru programov za Rome, ki jih sofinancira MOL, se izvajajo aktivnosti predvsem z namenom socialnega vključevanja. Dejavnosti za otroke in mlade v romskih naseljih zajemajo ulično delo, ulično animacijo, športne aktivnosti, skupinske igre, ogled predstev, razstav, prireditev, kreativne delavnice (lutke, fotografije in film, glasbeni inštrumenti, glineni izdelki, vrtičkanje), interaktivne multikulturne igre, učno pomoč in ločene aktivnosti za mlade mamice (večinoma mladoletnice) v času, ko so otroci vključeni v aktivnosti. Del programa je namenjen tudi integraciji odraslih Romov, medkulturnemu učenju, seznanjanju z možnostmi izobraževanja in zaposlovanja, računalniškemu opismenjevanju, pomoči pri uradnih postopkih in možnostim kreativnega preživljanja prostega časa. Za leto 2011 je MOL preko javnih razpisov sofinanciranju programov za Rome namenila sredstva v višini 37.594 EUR.

MOL zagotavlja brezplačne prostore za Romski informacijski center ter prostore za različne aktivnosti romskih društev. Kljub temu da MOL ne vodi evidenc glede na etnično pripadnost, je znano, da je

²⁷ 111 moških in 107 žensk. Po podatkih iz Popisa 2002 jih največ živi v četrtni skupnosti Bežigrad (64), sledita ji Golovec (38) in trnovo (31).

nekaterim Romom preko Javnega stanovanjskega sklada MOL omogočeno tudi bivanje v neprofitnih stanovanjih in na podlagi seznama upravičencev, v nujnih bivalnih enotah, kjer so pri kandidaturi v enakovrednem položaju z ostalimi občani.

Romi, ki nimajo urejenega zdravstvenega zavarovanja, imajo možnost obiskovanja Ambulante s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja, Pro Bono, ki jo vodi MOL, v njej pa delujejo zdravniki prostovoljci.

MOL spoštuje zakonodajo, ki ureja položaj romske skupnosti, zato je občina mnenja, da je sodelovanje mestnih služb in romske skupnosti v Ljubljani korektno in učinkovito. Hkrati občina ne opaža nestrpnosti v naseljih, kjer živi večje število Romov. Območja so bolj problematična z vidika komunalne neurejenosti neodvisno od strukture narodnosti prebivalstva, kar se odpravlja skladno s proračunskimi možnostmi, npr. urejanje območja Rakove jelše, Tomačevega, Koželjeve ulice in podobno.

MOL se bo tudi v prihodnje trudila zagotavljati dobre pogoje za uspešno in polno delo ter življenje vseh njenih prebivalcev, zato meni, da je imenovanje predstavnika Romov v Mestni svet MOL ne le nepotrebno ampak tudi neutemeljeno.

10.2.6. Mestna občina MARIBOR

Vsa društva in organizacije v Mestni občini Maribor (v nadaljevanju: MOM), tudi romska, imajo pod enakimi pogoji možnost kandidiranja na občinskih razpisih za sofinanciranje programov na področjih izobraževanja, socialnega varstva, zdravstva, športa, okolja.

V okviru Urada za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost že nekaj let ne beležijo prijav omenjenih društev in organizacij.

Služba za stanovanjske zadeve za področje subvencioniranja najemnin (tako tržnih kot neprofitnih) ne zbira podatkov glede na etnično pripadnost, zato ni podatkov koliko Romov prejema tovrstne subvencije.

Aktivna politika zaposlovanja

Urad za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost vsako leto vključi v sofinanciranje ali izda izjavo, s katero MOM potrjuje javni interes za izvajanje programa javnega dela v primeru, če se romska društva prijavijo. V razpisih Zavoda RS za zaposlovanje se že več let vsi programi, ki se nanašajo na ranljive skupine, med katere sodijo tudi Romi, praviloma financirajo v celoti iz sredstev Zavoda RS za zaposlovanje. V Mariboru se sofinancirajo in izdajajo potrdila o javnem interesu za izvajanja programov javnih del tudi drugim društvom in organizacijam, ki se srečujejo z romsko populacijo.

Javna dela na področju izobraževanja

Pomoč Romom pri socializaciji se je v letu 2010 izvajala na dveh osnovnih šolah, na katerih sta to opravljali deset mesecev preko javnih del 2 osebi. Za Osnovno šolo Franc Rozman Stane je MOM poravnala stroške uslužbenca preko javnih del v višini 1.903,88 EUR, v Osnovni šoli Martin Konšak pa 1.851,81 EUR, kar skupaj znaša 3.765,69 EUR.

V letu 2011 za pomoč Romom pri socializaciji ni bila sklenjena nobena pogodba, ker društva in organizacije niso uspešno kandidirale na razpisu javnih del Zavoda RS za zaposlovanje, kljub podpori MOM.

Javna dela na področju zdravstva in socialnega varstva

V letu 2010 je bil potrjen javni interes za izvajanje programa Pomoč pri delovanju romskega društva Romano Pralipe, sofinanciranje je vključevalo plačilo regresa za dve osebi v višini 2x 692 EUR.

Nadškofijska Karitas je v letu 2010 izvajala program Pomoč Romom pri socializaciji skozi osebno asistenco, sofinanciranje je znašalo 235 EUR za eno osebo. Tudi Območno združenje Rdečega križa je v letu 2010 izvajalo program Pomoč Romom pri socializaciji, sofinanciranje je znašalo 2.226 EUR za eno osebo.

V letu 2011 za sofinanciranje programov za delovanje Romskega društva in Nadškofijske Karitas ni bila sklenjena nobena pogodba, ker društva in organizacije niso uspešno kandidirale na razpisu javnih del Zavoda RS za zaposlovanje, kljub podpori MOM.

MOM je podprla prijavo Romskega društva Romano Pralipe pri prijavi na program »priložnost zame«, Zavoda RS za zaposlovanje, v višini 11.200 EUR za dve zaposlitvi.

10.2.7. Občina RIBNICA

Občina Ribnica v letu 2011 ni opravljala nobenih aktivnosti v zvezi z Romi. Pri reševanju romske problematike se po potrebi posvetuje s predstavnikom romske skupnosti v Občinskem svetu Občine Kočevje, g. Marjanom Hudorovičem.

10.2.8. Občina ŠKOCJAN

V Občini Škocjan ni avtohtonega naselja romske skupnosti, na zadnjem popisu prebivalstva pa se občani Dobruške gmajne niso opredelili za Rome.

V februarju 2011 je občina s ciljem vzpostavitve komunikacije, medsebojnega zaupanja in primerne reševanja odprtih vprašanj ustanovila Komisijo za reševanje romske tematike, katere člani so predstavniki Romov, predstavniki večinskega prebivalstva občine in predstavniki odgovornih institucij države.

V januarju 2011 je na občini potekal prvi sestanek na temo romske problematike v občini, na kateri je bila problematika predstavljena tistim, ki se pri svojem delu srečujejo z načinom življenja Romov. Na sestanku so na občini prisluhnili primerom dobrih praks s tega področja iz ostalih pokrajin in na sestanek povabili predstavnike ministrstev in drugih služb, ki so predstavili informacije, v kolikšni meri je država pripravljena prisluhniti in pomagati občini. Na tem srečanju so bila temeljna vprašanja za razpravo naslednja: (a) število prebivalcev na Dobruški Gmajni je preraslo prostorske in druge okvire ter zmožnosti občine Škocjan; (b) Občina Škocjan nima zemljišča za zagotovitev bivalnih pogojev za pripadnike romske skupnosti; (c) Dobruška Gmajna je s Sklepom Vlade RS opredeljena za izgradnjo Gospodarsko tehnološkega centra; (č) korake socializacije bo mogoče izvajati izključno s sodelovanjem vseh institucij, katerih delo je povezano z Romi ter finančnimi sredstvi državnega proračuna.

Bivanjska problematika in ureditev dostopa do pitne vode – Dobruška vas

Romsko naselje Dobruška vas je v celoti nelegalno. Glavna težava je bila dostop do pitne vode, ki pa je bila, po številnih sestankih, septembra 2011 odpravljena. V nadaljevanju so predstavljene aktivnosti občine na tem področju.

Romsko naselje Dobruška vas ima že približno dvajset let pet legalnih vodovodnih priključkov, zato občina ni postavljala cistern.

Večina prebivalcev romskega naselja se je v preteklosti že uspela dogovoriti z lastniki priključkov za odjem vode, le šest družin je bilo še brez dostopa do pitne vode. Od tega se štiri družine še niso

uspele dogovoriti z lastniki priključkov za odjem vode, dve družini pa sta dostop do pitne vode odklanjali. Večina od teh družin je v preteklosti že imela dostop do pitne vode, vendar so ga izgubile zaradi neporavnanih obveznosti.

V mesecu februarju 2011 je potekal 1. posvet na temo romske tematike. Na sestanku so predstavniki naselja Dobruška vas podali svoje težave, k reševanju katerih je bilo potrebno pristopiti takoj. Na sestanku so bile podane prve smernice – ureditev dovozne poti v naselju, odvoz odpadkov iz naselja Dobruška vas, deratizacija in dezinsekcija naselja Dobruška vas.

V nadaljevanju so sledila srečanja v naselju s tam živečimi Romi na temo zagotavljanja pitne vode vsem v naselju Dobruška vas na hišni številki 41, zato je bila izvedena mediacija oziroma izpeljan dogovor med lastniki števcov oziroma priključkov na pitno vodo in s prebivalci, ki te vode nimajo, o solastništvu uporabe pitne vode. S podpisom soglasja so se novi odjemalci zavezali, da bodo vodo uporabljali racionalno in da bodo zanjo redno plačevali stroške njene porabe, kot je bilo to dogovorjeno z lastnikom števca. Kljub dogovorom je prišlo do napetosti v naselju, tako da so v naselju še ostale družine, ki dostopa do pitne vode nimajo. To je posledica nesoglasij in sporov v naselju med samimi prebivalci naselja.

V mesecu aprilu 2011 je občina izvedla posvet, na katerem so predstavniki Občine Krško predstavili primer dobre prakse reševanja romske tematike. V nadaljevanju se je pristopilo k reševanju in ureditvi dostopa do pitne vode vsem v naselju Dobruška vas.

V mesecu maju 2011 je občina izvedla posvet na temo reševanja romske tematike v občini, na katerem so sodelovali predstavniki občinske komisije za reševanje romske tematike in predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, Zvez Romov Slovenije, UN, Foruma romskih svetnikov. Tema posveta je bilo iskanje rešitev pri zagotavljanju dostopa do pitne vode vsem Romom v naselju Dobruška vas. Podane so bile pobude o ustanovitvi društva, ki bi bilo politično neodvisno od občine. V okviru društva bi se izvajale poučne delavnice v naselju. Kasneje so predstavniki komisije za reševanje romske tematike v občini izvedli srečanje s prebivalci naselja Dobruška vas. V romskem okolju so predstavniki komisije Romom razumljivo opisali nadaljnji potek dela. Namen srečanja je bil pojasnitev oziroma iskanje rešitev, kako urediti dostop do pitne vode vsem prebivalcem naselja.

V mesecu juniju 2011 je potekal posvet na temo reševanja romske tematike v občini, in sicer v samem naselju Dobruška vas, na katerem je bila podana ponovna pobuda, da se pristopi k reševanju dostopa do pitne vode. Trenutne aktivnosti, ki so bile izvedene z namenom izvedbe »Delavnice za reševanje romske tematike s poudarkom na izobraževanju o higieni in skrbi za gospodinjstvo«, je podprlo Ministrstvo za zdravje. Sestanek je bil zaključen z dogovorom, da predstavniki občinske komisije Komunali Novo mesto d.o.o. pošljejo predlog o ureditvi začasnega odjema vode za prebivalce Dobruške vasi. Občina se je tudi zavezala, da bo v okviru svojih pristojnosti pomagala Romom iz Dobruške vasi.

Na občini so v mesecu juniju in juliju 2011 aktivno pristopili k izdelavi idejne zasnove o možni izvedbi začasnega vodovodnega jaška za prebivalce Dobruške vasi, ki dostopa do pitne vode še nimajo in tako izvedli uresničevanje sklepov delovnega sestanka iz junija 2011 (15. 6. 2011), katerega predlagatelj je bil UN. Občina je takoj pristopila k izpolnjevanju dogovorjenih obveznosti – v sodelovanju s strokovno službo Komunale Novo mesto d.o.o. je bila izdelana idejna zasnova, ki je bila podlaga za razpeljavo vodovodnih priključkov v naselju Dobruška vas (hišna številka 41). Glavni jašek, iz katerega naj bi bila izvedena razpeljava, bo lociran na parcelno št. 1938, k.o. Dobrava, katere lastnica je občina. Konec meseca junija 2011 je občina prejela pisni zahtevek Romov za dostop do pitne vode s podpisi vseh zainteresiranih gospodinjstev, iz katerega je nedvoumno izhajalo, da Romi zahtevajo 19 priključkov. Z istim dopisom so se Romi ponovno obvezali, da bodo sami izkopali jarke za razpeljavo po naselju, da bodo sami poravnali stroške za nakup merilnih števcov in da bodo sami poravnali stroške porabe vode. Občina je v mesecu juliju 2011 Komunali novo mesto d.o.o. poslala

dopis za izpeljavo aktivnosti in mu priložila seznam zainteresiranih za priključitev na vodovod. Izjave oziroma dogovore glede plačevanja vode naj bi podpisali Romi v prisotnosti predstavnikov komunale na kraju samem.

V sredini julija 2011 je na Generalnem sekretariatu Vlade RS potekal posvetovalni sestanek na temo zagotovitve pitne vode v naselju Dobruška vas. Oblikovalo se je skupno stališče udeleženi, in sicer da mora država spoštovati svoj pravni red in zato ne more zagotoviti razpeljave pitne vode do vsake hiše v naselju, saj bi to pomenilo napeljavo vode v nelegalne objekte. Zaradi spoštovanja domačih in mednarodnih predpisov in standardov pa je potrebno v naselju zagotoviti najmanj en vodovodni priključek, iz katerega se bodo lahko oskrbovali vsi prebivalci, ki sedaj še nimajo dostopa do vode. Priključek se postavi na zemljišču, ki je last občine Škocjan. V avgustu 2011 je občina prejela končno ponudbo o izvedbi in montaži enega začasnega vodovodnega priključka na parcelni št. 1938 k.o. Dobrava, katere lastnik je Občina Škocjan.

Dne 11. 8. 2011 je predsednica Komisije za reševanje romske tematike v Občini Škocjan, Maja Trbanc, izvedla seznanitev občanov naselja Dobruška vas št. 41 o doseženem dogovoru, da se na delu zemljišča, ki je v občinski lasti, postavi skupni začasni vodovodni priključek, preko katerega se zagotovi dostop do pitne vode tistim družinam v naselju, ki med drugim tudi zaradi medsebojnih trenj nimajo dostopa do pitne vode. Takšen priključek naj bi zagotavljal takojšen dostop do pitne vode vsem prebivalcem tega naselja. Izjave o porabi in plačilu vode so bile, dne 11. 8. 2011 izročene posameznikom v naselju, ki so prosilci dostopa do pitne vode, v seznanitev. Izjave so lahko prebivalci Dobruške vasi v tednu med 23. in 25. 8. 2011, v primeru nejasnosti, izpolnili ob pomoči članice Komisije za reševanje romske tematike v Občini Škocjan - Janje Lunka. S podpisom soglasja so se novi odjemalci zavezali, da bodo vodo uporabljali racionalno in da bodo redno plačevali stroške porabe, in sicer proporcionalno, na podlagi odštevalnega števca.

Septembra 2011 so tako imeli dostop do pitne vode vsi podpisniki izjav (opomba: nekaj družin ni želelo vode iz javnega priključka). Stroški na družino so nizki, in sicer cca. 10 eur/mesečno in se večinoma pokrivajo iz prihodkov od socialne pomoči.

Ozaveščanje in delavnice v Dobruški vasi

V mesecu aprilu (18. 4. 2011) je bilo v občini Škocjan izvedeno usposabljanje o delovanju v medkulturni skupnosti, ki ga na podlagi 6. točke NPUR 2010-2015 kot nosilec koordinira UN, izvaja pa Branko Novak (Ministrstvo za notranje zadeve - Policija) s sodelovanjem Nataše Brajdič Šlivšek, ki je tudi sama Romkinja. V okviru usposabljanja so aktivno sodelovali predstavniki občinske uprave, člani občinske komisije a reševanje romske tematike in predstavniki romskih družin iz romskega naselja Dobruška vas. Delavnica je bila poučna, na njej je bilo praktično prikazano, da komunikacija med romskim in neromskim prebivalstvom včasih postane nejasna predvsem zaradi različnega razumevanja oziroma nerazumevanja besed. Na delavnici je bila predstavljena pravilna in učinkovita komunikacija z Romi. Delavnice so tudi sicer zastavljene izrazito praktično v smeri ugotovitve težav in predstavitve pravilne in učinkovite komunikacije z Romi.

Ministrstvo za zdravje je financiralo delavnice, ki so bile izvajane v oktobru in novembru 2011 v romskem naselju Dobruška vas (občina Škocjan). Izvajalci delavnic so bili med drugim predstavniki Komisije za reševanje romske tematike v Občini Škocjan, Ministrstvo za notranje zadeve, izpostava Rdečega križa Novo mesto, osnovna šola Škocjan, itd. Šlo je za tri tematske sklope delavnic, in sicer:

- Ženske in dekleta ter starejši del populacije: delavnice so bile namenjene izobraževanju predvsem žensk in deklet od starosti 13 let naprej s ciljem boljšega gospodarjenja z denarjem, ki je namenjajo gospodinjskim izdatkom, učenju priprave zdravih in hranljivih obrokov, izobraževanju na področju higienskih navad ter osveščanju o pomenu kontrole rojstev,
- Moški: športne igre, preventiva v prometu, prva pomoč,
- Predšolski otroci in mlajši od 12 let: delavnice so imele poudarek na učenju slovenskega jezika skozi igro in ustvarjalne delavnice. Otroci so skozi timsko delo spoznavali pomen medsebojne

komunikacije, potrpežljivosti in vztrajnosti. Osvojeno zavedanje bi jim naj pomagalo pri lažjem vključevanju v delo v šoli.

10.2.9. Mestna občina VELENJE

Organiziranost Romov in drugih društev

V Mestni občini Velenje že vrsto let delujejo društva, katerih člani se združujejo predvsem po nacionalni ali etnični pripadnosti – Romsko društvo Romano Vozo, Srbsko društvo dr. Mladen Stojanović in Bošnjaško mladinsko kulturno društvo. Omenjena društva pomembno sooblikujejo kulturno podobo mesta. Društva se redno udeležujejo akcij, ki jih organizirata Zveza kulturnih društev Šaleške doline in Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – Območna izpostava Velenje.

Delovanje Romov v kulturi

V Romskem društvu Romano vozo dajejo največji poudarek literaturi in plesu. V preteklih letih so izdali naslednje publikacije:

- Mladenka Šarkezi: Po sledih jutra,
- Romane paramiče taj romane gilja (Romske pravljice in pesmi; zbral in uredil Slobodan Nežirovič)
- revija Kolo bar (Črni kamen)
- Slobodan Nežirovič: Romani čib – Romski jezik II.

Aktivna je tudi njihova folklorna skupina. Romsko društvo se redno prijavlja na javne razpise za izbiro kulturnih programov in projektov, ki jih sofinancira Mestna občina Velenje. Prav tako se prijavljajo tudi na razpise Ministrstva za kulturo. Romsko društvo že vrsto let ob Svetovnem dnevu Romov v Knjižnici Velenje v sodelovanju s Šaleškim literarnim društvom Hotenja in Zvezo kulturnih društev Šaleške doline pripravlja literarni večer z naslovom »Razlike nas bogatijo.« Dobro sodelujejo tudi s srbskim društvom - v preteklem letu so na njihovem večeru sodelovali kot gostje.

V letu 2010 je romsko društvo ob sodelovanju ostalih društev in na pobudo ZKD Šaleške doline ob slovenskem kulturnem prazniku v velenjski knjižnici pripravilo odmeven projekt »Druženje s Prešernom«. Nastopajoči so Prešernovo poezijo interpretirali v slovenskem, srbskem in romskem jeziku.

V letu 2011 se je romsko društvo prijavilo na naslednja razpisana področja:

- za izvedbo letnega programa društva so pridobili sredstva v višini 1.277,70 EUR,
- za izvedbo kulturnega projekta s področja založništva »Izdaja dvojezične mladinske revije Črni kamen / Kalo bar« so pridobili 704,80 EUR,
- za izvedbo mladinske projektne aktivnosti v letu 2011 z naslovom Simpozij »Medkulturni dialog v Velenju« so pridobili 1.175,99 €.

Skupaj so iz proračuna Mestne občine Velenje na osnovi prijave na javne razpise pridobili sredstva v višini 3.158,49 EUR.

Zagotavljanje prostora za delovanje romskega društva

Mestna občina Velenje romskemu društvu zagotavlja tudi prostore za njihovo delovanje. V pogodbi o brezplačnem najemu prostorov so opredeljeni stroški najemnine, ki letno znašajo 975 EUR, društvo pa je oproščeno tudi plačila drugih stroškov (elektrika, nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča,...). Sredstva, za katera je društvo oproščeno plačila, se upoštevajo kot prispevek občine za delovanje društva.

Romi in stanovanjska problematika

Mestna občina Velenje daje sedem neprofitnih stanovanj v najem romskim družinam. Stanovanja so v velikosti od 21,62 m² do 70,10 m². V njih prebiva skupaj 26 Romov. Za pet družin občina daje 80 % subvencijo najemnine.

Romi so primerno vključeni v življenje in delo v Mestni občini Velenje. Morebitne težave se rešujejo v sodelovanju z Romi.

11. AKTIVNOSTI SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Na podlagi ZRomS-1 je bil dne 20. 6. 2007 ustanovljen Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: SRS), ki predstavlja interese romske skupnosti v razmerju do državnih organov in je oseba javnega prava. SRS sestavlja 21 članov, od tega 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in 7 predstavnikov romskih skupnosti v mestnih oz. občinskih svetih tistih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki jih določa zakon, ki ureja področje lokalne samouprave. Dileme glede trenutne zakonske ureditve v zvezi s sestavo SRS so predstavljene v nadaljevanju.

Naloge SRS so okvirno določene že z ZRomS-1 in so: obravnavanje vprašanj, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti; dajanje predlogov in pobud pristojnim organom; spodbujanje dejavnosti za ohranjanje romskega jezika in kulture; spodbujanje in organiziranje kulturne, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za razvoj romske skupnosti; razvoj in ohranjanje stikov z romskimi organizacijami v drugih državah.

Podrobneje so delovanje SRS in njegove naloge opredeljene s Poslovníkom Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 94/2007). Soglasje k določbam poslovníka SRS, ki se nanašajo na sejnine in stroške sodelovanja na sejah SRS, je skladno z določbo ZRomS-1 podala Vlada RS.

V letu 2011 je SRS predsedoval Marjan Drvarič, ki je decembra 2011 nepreklicno odstopil. Nove volitve bodo izpeljane najkasneje do 14. februarja 2012.²⁸

11.1. Aktivnosti SRS v letu 2010 in prvi polovici leta 2011

SRS je aktivno sodeloval pri pripravi NPUR 2010-2015 in se v tej luči udeleževal več sestankov na različnih ministrstvih in občinah, kjer živijo Romi.

SRS je bil soorganizator že tretje nacionalne konference o zdravju Romov z naslovom »Zdravje romskih otrok«, ki je bila dne 24. 9. 2010 v Kočevju.

Dne 16. 11. 2010 je sedež SRS obiskala delegacija Svetovalnega odbora Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin v Sloveniji.

Novembra leta 2010 je SRS sofinanciral izgradnjo električne napeljave v romskem naselju Hudeje v Trebnjem.

Februarja 2011 je SRS podal mnenje k vlogam prijavljenim na razpis Ministrstva za kulturo 2011.

Marca 2011 je SRS začel postopek zbiranja mnenj in predlogov o spremembi ZRomS-1. Na podlagi tega je dne 4. 6. 2011 Svet romske skupnosti RS organiziral Javno razpravo o Zakonu o romski skupnosti. Na javni razpravi so imele vse romske organizacije, združenja in društva priložnost predstaviti svoja mnenja in predloge o ZRomS-1.

²⁸ Svetu so od začetka njegovega delovanja predsedovali trije predsedniki. Vsi so odstopili iz različnih razlogov. Jožek Horvat Muc, predsednik Zveze Romov Slovenije in nekdanji predsednik sveta, meni, da nekateri člani sveta ne jemljejo dovolj resno svojih funkcij, predsednik Foruma romskih svetnikov, Darko Rudaš, pa vidi problem v sestavi sveta. Februarja 2012 je bila za predsednico SRS izvoljena Janja Rošer.

Aprila 2011 je SRS pripravil stališča in predloge ob obravnavi Analize stanja na področju kulture s predlogi ciljev za Nacionalni program za kulturo 2012-2015.

Ob svetovnem dnevu Romov, ki je 8. aprila, se je vodstvo SRS udeležilo različnih srečanj in sestankov, in sicer:

- sprejema pri dr. Igorju Lukšiču, ministru za šolstvo in šport in predsedniku Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti (5. 4. 2011),
- srečanja z komisarjem Sveta Evrope za človekove pravice, g. Thomasom Hammarbergom, (7. 4. 2011),
- pogovora s predsednikom Republike Slovenije, dr. Danilom Türkom (14. 4. 2011).

Dne 9. 5. 2011 je SRS obiskal nizozemski veleposlanik v Republiki Sloveniji, g. Jos Douma.

SRS je v letu 2011 izvedel tudi javni razpis »Finančna podpora delovanju romskih društev v letu 2011 (JR-RD 2011)«. Razpis je trajal od 25. 3. - 8. 4. 2011 in je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 22/2011 in na spletni strani SRS.

Predsednik SRS ter ostalo vodstvo in člani SRS so se udeleževali naslednjih dogodkov:

- sestankov Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij,
- sestankov Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti,
- sestankov v občini Škocjan na temo reševanje problematike v romskem naselju Dobruška vas,
- sestankov na različnih ministrstvih (Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za šolstvo in šport...),
- sestankov na različnih občinah po Sloveniji na temo romske tematike (Občina Maribor, Občina Piran...).

11.2. Seje SRS

V letu 2010 je SRS zasedal na več sejah, in sicer je dne 25. 2. 2010 obravnaval zapisnik zadnje seje in poročilo o uresničevanju sklepov, sprejetih na prejšnji seji, obravnaval in potrdil finančno poročilo za leto 2009, predlog finančnega načrta za leto 2010, poročilo Komisije za socialna in materialna vprašanja in Komisije za dodeljevanje sredstev novonastalim društvom, ki niso vključena niti v Zvezo Romov Slovenije niti v nobeno drugo združenje. Na izredni seji dne 7. 5. 2010 so potekale nadomestne volitve predsednika SRS, izredna seja dne 24. 5. 2010 pa je bila sklicana z namenom predstavitve in obravnave pripomb na delo Komisije za dodeljevanje sredstev novonastalim društvom, ki niso vključena niti v Zvezo Romov Slovenije niti v nobeno drugo združenje ter sprejema sklepa Kadrovske komisije o redni zaposlitvi administrativnega delavca oz. delavke s SRS. Dne 14. 6. 2010 je bila seja SRS ponovno sklicana z namenom izvedbe nadomestnih volitev predsednika SRS, dne 16. 7. 2010 pa so na seji SRS imenovali nadomestne člane v Komisijo Vlade RS za zaščito romske skupnosti, v Komisijo za materialna vprašanja in prošnje in v odbor za ohranitev identitete, jezika in kulture romske skupnosti.

V prvi polovici leta 2011 se je SRS sestal na štirih sejah. Ustanovna seja je potekala dne 6. 1. 2011, sklical jo je UN, na njej pa je bil izvoljen predsednik SRS. Prva redna seja SRS je potekala dne 29. 1. 2011, na njej pa so izvolili dva podpredsednika in sekretarja SRS, obravnavali in potrdili finančni načrt ter program dela SRS za leto 2011, imenovali tri člane SRS v Komisijo Vlade RS za zaščito romske skupnosti RS in ustanovili delovna telesa SRS (Komisija za poslovnik in kadrovska vprašanja in Odbor za ohranitev identitete, jezika in kulture romske skupnosti). Prva izredna seja SRS je potekala dne 4. 3. 2011, na njej pa so bile obravnave naslednje teme: pričetek spreminjanja 10. člena ZRomS-1, ovrednotenje dosedanje uspešnosti dela SRS, pregled imenovanj organov SRS, imenovanje članov v Komisijo Vlade RS za zaščito romske skupnosti ter imenovanja v delovna telesa SRS (Izvolitev komisije za izvedbo Javnega razpisa za romska društva v Sloveniji). Na drugi izredni seji dne 4. 6.

2011 so bile obravnavane pritožbe na javni razpis »Finančna podpora delovanju romskih društev v letu 2011 (JR-RD 2011)«.

11.3. Sprememba 10. člena ZRomS-1 – sestava Sveta romske skupnosti Republike Slovenije

Od sprejetja ZRomS-1 dne 30. 3. 2007 do danes sta bili v zvezi z ZRomS-1 vloženi dve pobudi za oceno ustavnosti in ena zahteva za oceno ustavnosti zakona. Pobudi za oceno ustavnosti sta vložili Zveza društev slovenskih Sintov in Zveza romskih skupnosti v Sloveniji – Bele Krajine, Dolenjske. Prva je v svoji pobudi izpodbijala določbo 1. člena ZRomS-1, in sicer da določba ne vključuje vseh romskih skupin v Sloveniji. Pobudo je Ustavno sodišče RS s sklepom št. U-I-134/07-6 z dne 2. 10. 2008 zavrnilo kot neutemeljeno. Zveza romskih skupnosti v Sloveniji – Bele Krajine, Dolenjske je v svoji pobudi izpodbijala določbo prvega odstavka 10. člena ZRomS-1, ki določa sestavo krovne organizacije romske skupnosti, t.j. Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Ustavno sodišče RS je tudi to pobudo zavrnilo kot neutemeljeno (sklep št. U-I-166/07-12 z dne 26. 3. 2009).

Zahtevo za oceno ustavnosti prvega odstavka 10. člena ZRomS-1 je vložila Varuhinja človekovih pravic Republike Slovenije, ki je podobno kot pred tem že Zveza romskih skupnosti v Sloveniji – Bele Krajine, Dolenjske izpodbijala sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Ustavno sodišče RS je po opravljenem postopku odločilo, da prvi odstavek 10. člena ZRomS-1 ni v neskladju z Ustavo RS (odločba št. U-I-15/10-13 z dne 16. 6. 2010).

Glede spremembe 10. člena ZRomS-1, ki obravnava organiziranost oz. sestavo SRS, je bilo stališče predsednika Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti, dr. Igorja Lukšiča, takratnega direktorja Urada Vlade RS za narodnosti, mag. Stanka Baluha, zdaj vodje Službe za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve, in Varuhinje človekovih pravic, dr. Zdenke Čebašek-Travnik vseskozi enotno, in sicer da naj rešitve glede sprememb ZRomS-1 najprej predlaga romska skupnost sama, nato pa jih bo obravnavala tudi država. Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti je na svojih sejah že večkrat obravnavala to tematiko in nazadnje sprejela stališče, da se razprava o tem najprej opravi znotraj romske skupnosti, nato pa se naj predlogi posredujejo komisiji v nadaljnjo obravnavo.

Dne 4. junija 2011 so predstavniki romske skupnosti v Murski Soboti organizirali javno razpravo glede predloga sprememb 10. člena ZRomS-1. Na posvetu je bil sprejet sklep o ustanovitvi širše delovne skupine (člani predstavniki različnih romskih inštitucij/društev), ki bo ob razpravi pripravila predloge za odločanje.

Vladna komisija za zaščito romske skupnosti do konca leta 2011 ni prejela predlogov delovne skupine. Po informacijah SRS, delovna skupina še vedno ni ustanovljena.

12. PREGLED PORABE SREDSTEV ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA ROMSKE SKUPNOSTI NA NACIONALNI RAVNI

Sredstva za sofinanciranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, in sicer v finančnih načrtih neposrednih proračunskih uporabnikov. Prav tako se v proračunu Republike Slovenije zagotavljajo sredstva za delovanje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. V letu 2010 je bilo s strani državnih organov za izboljšanje položaja romske skupnosti in uresničevanje njenih pravic dodeljenih 7.144.600,93 EUR, v letu 2011 pa 7.131.361,32 EUR.

IV. ZAKLJUČEK

Republika Slovenija si na vseh področjih družbenega življenja prizadeva za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti in za njihovo večjo vključenost v družbo. Programi, ukrepi in strategije, ki potekajo v okviru in pod okriljem različnih resornih organov, so s sprejetjem krovnega zakona o romski skupnosti dobili sistemski okvir, sprejetje vladnega nacionalnega programa ukrepov pa pomeni

tudi konkretno aktivno ukrepanje države na tistih področjih, ki so jih sami predstavniki romske skupnosti identificirali kot prioriteta.

Positivne premike je mogoče opaziti na **področju vzgoje in izobraževanja**. Na Ministrstvu za šolstvo in šport je bila opravljena analiza uresničevanja Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji, ki je bila sprejeta leta 2004 in na tej podlagi je bila pripravljena dopolnjena verzija omenjene strategije – Strategija 2011. V obdobju od sprejema Strategije 2004 je bila uresničena vrsta ukrepov, od prizadevanj za povečanje vključevanja otrok v predšolsko vzgojo (v različnih oblikah in na različne načine), sprejetja izbirnega predmeta »romska kultura«, do izvedb seminarjev za učitelje in vzpostavitve mreže šol, v katere so vključeni učenci Romi z namenom izmenjave izkušenj in primerov dobrih praks. Kot poseben primer dobre prakse je potrebno omeniti uvedbo instrumenta »romskega pomočnika«. V okviru projekta Uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje, ki je financiran iz Evropskega socialnega sklada, se je zaposlilo 30 romskih pomočnikov. Ker se je projekt »romskega pomočnika« izkazal kot dobra praksa, je njegovo izvajanje nadgrajeno v okviru projekta Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II.

Projekt Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti odraža dejstvo, da je uspešno vključevanje Romov v sistem vzgoje in izobraževanja odvisno tudi od uspešnosti ukrepov na drugih področjih: urejanja bivanjskih razmer, napredka na področju zaposlovanja, zdravstva itd.

Uspešno vključevanje Romov v sistem vzgoje in izobraževanja je možno doseči tedaj, ko se poleg oblik izobraževanja formalnega sistema upoštevajo in spodbujajo še oblike neformalnega izobraževanja kot je na primer delo nevladnih organizacij itd., hkrati pa je potrebna aktivnejša vloga samih Romov, ki bi kot aktivni sogovorniki prispevali k načrtovanju ukrepov in s tem tudi prevzeli del odgovornost za lastno usodo.

Na **področju zaposlovanja** Romov je viden pozitiven učinek zaposlitvenih programov, ki so posebej namenjeni ranljivim skupinam oz. Romom. Slednji so usmerjeni predvsem v znižanje brezposelnosti pripadnikov romske skupnosti ter povečanje njihovega socialnega vključevanja in dostopa do trga dela. Na tem področju se bodo večje spremembe pokazale na daljši časovni rok, saj najpomembnejši kvalitativni premiki v spremembi položaja Romov na trgu delovne sile pozitivno sovpadajo z zvišanjem njihove izobrazbene strukture in poklicne usposobljenosti kot tudi pripravljenosti do dela.

Ministrstvo za kulturo že od leta 1993 ustvarja pogoje za **kulturno dejavnost** romske skupnosti skladno s 65. členom Ustave RS. Pri tem izhaja iz izraženih potreb pripadnikov romske skupnosti in zagotavlja pogoje za njihovo participacijo pri ukrepih, ki so jim namenjeni. Od leta 2004 so storitve za romsko skupnost potekale v okviru Sektorja za kulturne pravice manjšin, sedaj je to Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice, ki je razvila dinamičen model z različnimi instrumenti: normativnimi, organizacijskimi in finančnimi ter si skozi leta s pomočjo različnih evalvacij prizadeva za koherentno politiko na tem področju.

Financiranje Ministrstva za kulturo se izvaja v okviru treh programov: *posebnega*, ki je namenjen varovanju posebnih pravic romske skupnosti in vključuje tudi pozitivno diskriminacijo; *integracijskega*, ki implicira enakopravno vključevanje najbolj kakovostnih kulturnih projektov v redne kulturno umetniške programe in programe javnih zavodov ter *evropskega*, ki bi naj zapolnil vrzeli na področju usposabljanja in zaposlovanja Romov na kulturnem področju.

Napredek je ugotovljen tudi na področju urejanja **bivanjskih razmer** romske skupnosti, saj so bile v okviru dela Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romske skupnosti opravljene analize stanja naselij, kjer živi romska skupnost, in na njihovi podlagi predlagani nadaljnji ukrepi za izboljšanje stanja. Tako se bivanjska problematika rešuje sistematično in dolgoročno. Komisije Vlade

RS za zaščito romske skupnosti je s svojim sklepom z dne 18. 11. 2011 predlagala podaljšanje mandata Strokovne skupine.

Državni resorji s svojimi finančnimi spodbudami v okviru javnih razpisov skrbijo za ureditev osnovne infrastrukture znotraj romskih naselij ter za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih priprave občinskih podrobnih prostorskih načrtov za urejanje romskih naselij. V letih 2010 in 2011 je bilo poskrbljeno tudi za izobraževanje romskih svetnikov v okviru seminarjev, ki jih je organiziral MOP z namenom, da romske svetnike seznanijo s področjem prostorskega načrtovanja, področjem komunalnega opremljanja zemljišč, področjem graditve in področjem stanovanj, vse s poudarki iz veljavne zakonodaje, ki velja za urejanje statusa romskih naselij.

Aktivnosti, ki jih izvaja **Ministrstvo za zdravje** v sodelovanju s pristojnimi institucijami in službami, ki delujejo v okviru zdravstvenega sistema, so zadovoljive.

Vlada RS ugotavlja, da so bile aktivnosti na področju **osveščanja in boja proti diskriminaciji** romske skupnosti izvedene skladno z NPUR 2010-2015. Različni pristopi kot je izvajanje kampanje Dosta; usposabljanje uslužbencev javne uprave in drugih, ki so v stiku z Romi ter financiranje romskih in drugih organizacij/institucij/društev za izvajanje dejavnosti na področju medsebojnega povezovanja in sodelovanja različnih delov skupnosti ter na področju boja proti diskriminaciji in nestrpnosti, so dober instrument za osveščanje tako večinskega prebivalstva kot tudi Romov, hkrati pa so tudi instrument za izobraževanje o romski skupnosti.

Policija je v zadnjih letih naredila velik premik pri zagotavljanju varnosti na območjih z večletnimi skupnostmi. To ugotavljajo in priznavajo tako subjekti lokalne skupnosti, kjer živijo pripadniki romske skupnosti, kot tudi drugi subjekti. Pomembne so predvsem preventivne aktivnosti Policije kot tudi mediacija pri reševanju konfliktov med samimi pripadniki romske skupnosti ter med Romi in večinskim prebivalstvom.

Kljub temu da večina **občin** nima sprejetih akcijskih načrtov v smislu celovitega dokumenta, Vlada RS ugotavlja, da le – te izvajajo aktivnosti za izboljšanje položaja romske skupnosti in v ta namen namenijo sredstva iz lastnega proračuna. Nekatere občine so posredovale bolj ali manj podrobna poročila, kjer navajajo svoje aktivnosti in porabljenih finančnih sredstev. Slednje pa ne pomeni, da tiste občine, ki niso posredovale podatkov o dodeljenih finančnih sredstvih za romsko skupnosti in opisale vseh aktivnosti za izboljšanje položaja romske skupnosti, teh aktivnosti ne izvajajo. Rezultati so namreč vidni v praksi.

SRS kot **krovna organizacija romske skupnosti**, lahko v okviru svojih pristojnosti predstavlja interese romske skupnosti do državnih organov in tako sodeluje pri oblikovanju politik in rešitev za izboljšanje položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji. Iz predstavljenih aktivnosti SRS je razvidno, da slednji ne izkorišča v celoti svojih pristojnosti. Pasivnost je možno zaznati tudi pri aktivnostih za spremembo ZRomS-1, saj delovna skupina ni bila oblikovana v šestih mesecih od sprejema sklepa.

V drugem poročilu o položaju romske skupnosti v RS za leto 2011, so na kratko opisane vidnejše aktivnosti na državni in lokalni ravni za izboljšanje položaja romske skupnosti, vsekakor pa tu ni vseh aktivnosti, ki se izvajajo na tem področju. Vlada RS ugotavlja pozitivne premike na vseh področjih, ki so opredeljena tako v ZRomS-1 kot v NPUR 2010-2015, hkrati pa je potrebno poudariti, da bodo večji učinki vidni šele po daljšem časovnem obdobju, saj gre pri reševanju romske problematike za proces, ki je sistematičen in dolgoročen. Takšen proces zahteva partnerstvo vseh angažiranih akterjev, tako državnih kot lokalnih in predvsem Romov, saj bodo brez njihovega sodelovanja vsi ukrepi zaman.

Pregled financiranih kulturnih projektov in prijaviteljev kulturnih projektov v okviru posebnega programa Ministrstva za kulturo na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji v letih 2010 in 2011

2010

PRIJAVITELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
ZULK - Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture	Kulturna produkcija mladih Romov 2010	3.803
Založba Goga	Igramo se skupaj	1.700
	Čebelica in Čmrlj	1.000
Romsko kulturno in turistično društvo Pušča	Pušča in Metlika- Podajmo si roko	800
Agim Brizani	Festival romske glasbe v Ljubljani 2010	3.700
Romsko društvo Anglunipe	Romske oddaje Prihodnost na Radiu Študent	1.200
	Medkulturno učenje za romske in neromske otroke –temeljni pojmi ter prevod in branje pravljic	2.000
Kulturno izobraževalno društvo Kibla	ROMfest 2010-	1.200
Romsko društvo Romano vozo	Redno delovanje folklorne in pesniške skupine RD Romano vozo	400
	Kulturna prireditev ob romskem prazniku Amaro dive	350
	Zbirka romskih besed-plemenska skupnost Gurbeti	900
	Izdaja mladinske romske revije Črni kamen III- Kalo bar III	600
	Prireditev ob svetovnem dnevu Romov: Razlike nas bogatijo	500
	Jezikovna delavnica: Raziskovanje romskih besed	600
Romsko društvo Dobrovnik	Praznovanje 6. obletnice RD Dobrovnik s folklornim festivalom	400
	Korenine v večkulturnem prostoru in multikulturno sožitje	500
Kulturno romsko društvo Vešoro	Zajec s kratkimi ušesi, pravljice, publikacija	1.500
	Prireditev Romski večer	600
Romsko društvo Amala	Izdaja šestega dela knjige Otroci, zapojte z nami! (Chavalen, gilaven amencar!)	3.000
	Izdaja zgoščenke: Amala & Jackie Marshall	1.500
Romsko društvo Maj	Osveščanje in boj proti predsodkom do Romov	1.400
	Življenje Romov drugačno	1.800
Romsko društvo Cigani nekoč Romi danes	Dolenjski romski časopis	1.000
	Dokumentarni film: Me ne marajo, ker sem Rom?	800
	Spletna stran: www.romske novice.si	1.700
	Romi praznovinen/ Romi praznujejo	2.400
	Romano kultura – Romska kultura	600

Združenje forum romskih svetnikov	Moj kraj to sem jaz-Država to sva jaz in ti	2.600
Romsko društvo Romano drom	Zloženska Oba sva otroka	380
	Dovolj velika kazen	800
	Svetovni dan Romov	1.000
	Kdo je kriv / Kon hilo krivo	1.000
Romsko društvo Rom Črnomelj	Romska noč v Beli krajini 2010	800
Društvo za razvoj kulture in glasbenega izobraževanja Romov Nevo di	Otroški romski pevski zbor Štefan Borovšak Didi Pušča	3.000
	Avdio posnetek, priloga h knjigi Otroške romske pesmi Kali čhej	1.200
DZMP- Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Skupa pu drom / Skupaj na poti	1.000
Romano Pejtaušago-Romsko društvo Kamenci	Romska enajsta šola kulture: Sikaf, so žaunes!/ Pokaži kaj znaš!	3.000
Orientalno društvo NUR -Romska sekcija	Romska glasbena skupina Romano Rat, Ljubljana	900
Mojca Rakipov	Knjiga: Romi in ples	900
Kulturno društvo Mihajlo Pupin	Delavnica dramske igre	1.100
Vesna Anđelković	Jaz Neđmija	500
Damir Mazrek	Kale Jaka / Črne oči	800
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo Mesto	SKUPA / SKUPAJ	1.200
	R.E.S.P.E.C.T.	2.000
Zveza Romov Slovenije	Dan Romov 2010	5.000
	Folklorna dejavnost RD Iskrive zlate iskrice Kuzma	700
	Mednarodni festival romske glasbe in plesov RD Iskrive zlate iskrice Kuzma	1.100
	Občinski svetovni dan Romov RD Romano Pralipe Maribor	950
	Tradicionalno praznovanje romskih običajev RD Romano Pralipe Maribor	900
	Romano haberi / Romski glas RD Romano Pralipe Maribor	1.000
	Tradicionalni dnevi RD Čapla Vanča vas Borejci	800
	Pru Prešernsku dij/ Na Prešernov dan RD Čapla Vanča vas Borejci	800
	Časopis Romano glauso/Glas Romov RD Čapla Vanča vas Borejci	750
	Dejavnosti folklorne skupine RD Romano jilo Lendava	500
	Razstava zgodovinskih romskih slik RD Zeleno vejš Serdica	700
	Drugačnost z glasbo in plesom RD Pušča	600
	3. Tabor otroške folklore in glasbe RD Pušča	900
	Izdaja romskega časopisa Romano nevijpe/ Romske novice RD Romani Union Murska Sobota	1.000

Izdaja knjige Marlenina skrita omara 3- RD Romani Union Murska Sobota	1.300
Izdaja zgoščenke Romske pravljice in pripovedke 5 - - RD Romani Union Murska Sobota	800
Izdaja romskega časopisa za otroke Mri nevi minimulti – RD Romani Union Murska Sobota	2.000
Gledališka dejavnost RD Romani Union Murska Sobota	900
Dejavnost folklorne skupine RD Romani Union Murska Sobota	650
20. obletnica delovanja RD Romani Union Murska Sobota	1.000
Romski informativni center ROMIC	1.200
Romano them / Romski svet	4.200
Drugačnost nas združuje	1.700
SKUPAJ	87.583,00

Vir: Ministrstvo za kulturo

2011

PRIJAVITELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture - ZULK	Festival romske kulture – Romano čhon/Romski mesec	3.850,00
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	Skupa (Skupaj)	1.300,00
Romano Pejtaušago, romsko društvo Kamenci	Romska enajsta medkulturna šola Kamenci 2011: "Sorotijme" (Stičišče)	3.100,00
Založba Goga	Brikolaž	2.450,00
Vesna Anđelković	Studio Talija R+4S	850,00
Romsko kulturno in turistično društvo Pušča	Fotografska razstava Romi 21.stoletja	1.600,00
Forum romskih svetnikov Slovenije, Cankova 25, 9261 Cankova	Moj kraj to sem jaz – Država to sva jaz in ti	1.650,00
Romsko društvo Madara, Rojčeva 15, 1000 Ljubljana	Mednarodna okrogla miza "Romi včeraj, danes in jutri"	1.200,00
Zveza Romov Slovenije	Knjiga: Romski simboli	2.800,00
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	R.E.S.P.E.C.T.	1.700,00
Romsko društvo Romano Anglunipe – Bodočnost Maribor	Kulturna produkcija mladih Romov	1.900,00
Zveza Romov Slovenije	Romano them – Romski svet	4.300,00

Zveza Romov Slovenije, Arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota	Izdaja zgoščenke "Romske pravljice in pripovedke 6"	750,00
Založba Goga	Ristanc	2.500,00
Romsko društvo Romano Vozo	Izdaja mladinske romske revije Kalo bar – Črni kamen	750,00
Zveza Romov Slovenije	Poučevanje romskega jezika	1.100,00
Zveza Romov Slovenije	Izdaja romskega časopisa za otroke "Mri nevi minimulti"	1.500,00
Zveza Romov Slovenije	Romski kulturni ustvarjalci	950,00
Društvo zaveznikov mehkega pristanka	DVD s filmi mladih Romov	750,00
Kulturno romsko društvo Vešoro	Izdaja zgoščenke "Kadar spim, nisem sam"	1.500,00
Romsko društvo Amala	Izdaja sedmega dela knjige Otroci, zapojte z nami! (Chavalen, gilaven amencar!)	1.500,00
Romsko društvo Romano Vozo	Jezikovna delavnica "Raziskovanje romskih besed"	700,00
Romsko društvo Romano Vozo	Redno delovanje folklorne in pesniške skupine RD Romano Vozo	500,00
Zveza Romov Slovenije	Marlenina skrita omara 4	1.200,00
Zveza Romov Slovenije	Kurbami Bajram – tradicionalno praznovanje romskih običajev	900,00
Zavod Mariborski radio Študent – Radio MARŠ	Radijska oddaja v romskem jeziku Romano Krlo	1.450,00
Romsko društvo Anglunipe Ljubljana	Romske oddaje Prihodnost na Radiu Študent 2011	1.450,00
Romsko društvo Cigani nekoč – Romi danes	O Romih na slovenskih šolah	1.200,00
Romsko društvo Maj	Rog Baza 20	1.450,00
Vesna Anđelković	Bela RoMIZKŠinja	650,00
Kulturno društvo Mihajlo Pupin	Gledališka delavnica	1.000,00
Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture - ZULK	Export knowledge –Import art (Izvozimo znanje - Uvozimo umetnost)	750,00
Romsko kulturno društvo Zelena dolina	Romski ples	650,00
Center za mladinsko kulturo	Mavrica" Romani TV, "Mavrica" Romska TV	2.500,00
Rakipov Mojca	Večer romskih plesov	900,00
Romsko društvo Amala	Amala & Jackie Marshall II.	1.000,00
Romsko društvo Romano Anglunipe – Bodočnost Maribor	Partnerske vsebine festivala Romano Čhon in romske glasbe	1.200,00
Sončnica Vaneča, Zavod za promocijo kulturnih, izobraževalnih in informacijskih	Sorotijme (Stičišče)	1.000,00

dejavnosti		
Zveza Romov Slovenije	Romski informativni center ROMIC	1.250,00
Zveza Romov Slovenije	Izdaja romskega časopisa Romano nevijske – romske novice	1.050,00
Zveza Romov Slovenije	Večer romske glasbe	1.050,00
Zveza Romov Slovenije	Pru Prešerniskru dij – Na prešernov dan	950,00
Zveza Romov Slovenije	Časopis Romano glaso – glas Romov	900,00
Zveza Romov Slovenije	Folklorna dejavnost RD Čapla	750,00
Romsko društvo Cigani nekoč – Romi danes	Biti Rom	750,00
Romsko društvo Cigani nekoč – Romi danes	Romski veseljak	1.500,00
Šulc Katja	Uglasbena romska poezija	500,00
Romsko društvo Pušča	Tabor otroške folklorne in glasbe	1.000,00
Romsko društvo Pušča	Drugačnost z glasbo in plesom	1.050,00
Romsko društvo Cigano's	Promorom	1.200,00
Romsko društvo Romano Voze	Prireditev ob Svetovnem dnevu Romov – Razlike nas bogatijo	500,00
Zveza Romov Slovenije	Drugačnost nas združuje	600,00
Zveza Romov Slovenije	Dan Romov 2011	4.600,00
Zveza Romov Slovenije	Dejavnost folklorne skupine RD Romani Union	650,00
Zveza Romov Slovenije	Gledališka dejavnost RD Romani Union	1.100,00
Zveza Romov Slovenije	Romski kulturni tabor	1.750,00
Zveza Romov Slovenije	Delavnica za romske otroke	1.000,00
Zveza Romov Slovenije	Romano Haberi – Romski glas	1.000,00
Romsko društvo Anglunipe Ljubljana	Romske slike – razstava grafik zagrebškega romskega umetnika Kasuma Cane v Slovenskem etnografskem muzeju	1.200,00
Romsko društvo Anglunipe Ljubljana	Približajmo in ohranimo romsko zgodovino, kulturo in jezik v urbanem okolju	1.000,00
Romsko društvo Cigani nekoč – Romi danes	Romščina je svoj jezik	1.250,00
Založba Goga	Dragotin Kette: Mravlji	1.200,00
Romsko društvo Dobrovnik Veverica na veji	Poletno ustvarjalno druženje in spoznavanje otrok treh narodnosti ter spoznanje romske kulinarike in običajev	1.200,00
Kulturno romsko društvo Vešoro	Prireditev ob dnevu Romov	850,00
Kulturno romsko društvo Vešoro	Prireditev: Naših osem let	500,00
Romsko društvo Romano Drom	Svetovni dan Romov 2011	800,00
Romsko društvo Romano Voze	Vzpostavitev internetne strani društva	500,00
Zveza Romov Slovenije	Živ žav za romske otroke	700,00
Zveza Romov Slovenije	Občinski Svetovni dan Romov	850,00
Zveza Romov Slovenije	Tradicionalni dnevi romske skupnosti Vanča vas - Borejci	1.200,00
Romsko društvo Cigani nekoč – Romi danes	Spoznajmo romske kulturnike	800,00

Kulturno prosvetno športno društvo Vuk Karadžić	Romska dobrodošlica	500,00
Kulturno romsko društvo Vešoro	Pesniška zbirka: Pomlad se prebuja	1.200,00
Romsko kulturno društvo Pertoča	Predstavitel romskega društva Pertoča v širši javnosti	1.000,00
Zveza Romov Slovenije	Knjiga: Romski jezik – ključa za razumevanje zgodovine in kulture Romov	500,00
Zveza Romov Slovenije	Romska ženska	500,00
Romsko društvo Maj	Izbrisani Romi v Kočevju	500,00
Romsko društvo Romano Vožo	Kulturna prireditev ob romskem prazniku "Amaro dive"	400,00
Mazrek Damir, Kozjak nad Pesnico 22c, 2201 Zgornja Kungota	Sunava o drom (Slišim pot)	1.000,00
Romsko društvo Cigani nekoč – Romi danes	Spletna stran Romske novice.si	1.200,00
Zveza Romov Slovenije	Raziskava romske populacije v Mariboru	300,00
Romsko društvo Cigani nekoč – Romi danes	Dolenjski romski časopis: Glas Romov	700,00
Romsko društvo Maj	Josip Broz Tito mimo romskega naselja	500,00
SKUPAJ		100.000,00

Vir: Ministrstvo za kulturo

DODELJENA DENARNA SREDSTVA ZA ROMSKO SKUPNOST V OKVIRU INSTRUMENTA:
Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na
področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega
sklada za leto 2009

v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013 4. Razvojne
prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in Prednostne usmeritve
4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi
socialni vključenosti«

Št.	OSNOVNA CILJNA SKUPINA, ki ji je projekt namenjen	UPRAVIČENEC	NASLOV PROJEKTA	DODELJENO (v EUR)	IZPLAČANO (v EUR)
1	Pripadniki romske skupnosti	Romsko kulturno in turistično društvo Pušča	Romski kulturno turistični animator	49.610,00	40.963,08
2	Pripadniki romske skupnosti	Orientalno društvo NUR	Iskanje izvora romskih plesov – usposabljanje plesnih pedagoginj in plesalk v indijskih in španskih romskih plesih za aktivno vključevanje mladih Romov v širšo kulturno skupnost	63.630,56	14.555,33
3	Pripadniki romske skupnosti Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev	Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	Živeti skupaj – socialno vključevanje kultur etničnih skupin in romske skupnosti	99.858,00	99.618,27
4	Pripadniki romske skupnosti Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev	Kulturno-izobraževalni zavod Averroes Ljubljana	Umetnost multikulturalnosti – usposabljanje pripadnikov manjšinskih skupnosti na področju filma in fotografije	73.304,00	65.476,06
5	Pripadniki romske skupnosti	Romsko društvo Amala	Delavnice usposabljanja romskih polprofesionalnih igralcev, plesalcev in glasbenikov za ustvarjanje in izvedbo gledališko – glasbeno – plesnih predstav ter nadgradnjo romskega muzikala Stekleno jabolko	99.880,00	99.694,38
SKUPAJ				386.282,56	320.307,12

Vir: Ministrstvo za kulturo

DODELJENA DENARNA SREDSTVA ZA ROMSKO SKUPNOST V OKVIRU INSTRUMENTA:
Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na
področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega
sklada za leto 2010

v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013 4. Razvojne
 prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in Prednostne usmeritve
 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi
 socialni vključenosti«.

Št.	OSNOVNA CILJNA SKUPINA, kateri je projekt namenjen	UPRAVIČENEC	NASLOV PROJEKTA	DODELJENO (v EUR)	IZPLAČANO (v EUR)
1	Pripadniki romske skupnosti	»MISIJA *S« Društvo za trajnostni razvoj Pomurja	»PHURI DEJ« Romske ženske – ambasadorke romske kulture in dediščine	94.614,36	94.404,36
2	Pripadniki romske skupnosti	MOZAIK – društvo za socialno vključenost	VAS SOŽITJA – usposabljanje za dela na področju odkrivanja, ohranjanja in kreativne uporabe romske kulturne dediščine v naselju Pušča	99.995,95	99.274,32
3	Pripadniki romske skupnosti	Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Vključevanje Romov v javno življenje preko kulture	86.484,28	85.189,58
4	Pripadniki romske skupnosti	Romsko kulturno in turistično društvo PUŠČA	Promotor romske kulinarike	61.115,00	59.156,38
5	Pripadniki romske skupnosti	Romsko društvo Amala	delavnice usposabljanja romskih polprofesionalnih glasbenikov s poudarkom na klasični glasbi in kulturi za izvedbo koncerta s simfoničnim orkestrom	91.539,80	88.265,36
6	Pripadniki romske skupnosti	Zavod Radio Študent	ROKA – Romska kultura in administracija	84.987,80	69.107,51
SKUPAJ				518.737,19	495.397,51

Vir: Ministrstvo za kulturo

DODELJENA DENARNA SREDSTVA ZA ROMSKO SKUPNOST V OKVIRU INSTRUMENTA:
Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na
področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega
sklada za leto 2011

v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013 4. Razvojne
prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in Prednostne usmeritve
4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi
socialni vključenosti«

Št.	OSNOVNA CILJNA SKUPINA, kateri je projekt namenjen	UPRAVIČENEC	NASLOV PROJEKTA	DODELJENO (v EUR)
1	Pripadniki romske skupnosti	Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Promotorji medkulturnega dialoga	99.356,95
2	Pripadniki romske skupnosti	Romsko društvo AMALA	Delavnice usposabljanja romskih polprofesionalnih glasbenikov s poudarkom na prepletanju romske in operne glasbe in kulture kot ustvarjalni sintezi za izvedbo koncerta s komornim orkestrom	98.805,00
3	pripadniki romske skupnosti; pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev: Albanci, Srbi, Bošnjaki, Hrvatje, Makedonci	Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	Kulti-praktik: usposabljanje pripadnikov etničnih skupin in romske skupnosti za izvedbo kulturnih dogodkov in za promocijo lastne kulture	99.851,00
4	pripadniki romske skupnosti; pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev: Hrvati, Bošnjaki	FREKVENCA, socialno-kulturno združenje nemirnih in aktivnih	Usposabljanje pripadnikov romske skupnosti na področju jezika in vodenja kulturnih projektov	67.635,10
5	pripadniki romske skupnosti, invalidi	Kulturno društvo Pripovedovalski variete	Zgodbobralci, zgodboznalci: celoletno izobraževanje na področju sodobnega pripovedovanja in sorodnih aktivnosti za dijake zavoda Cirius in predstavnike romske skupnosti	96.590,21
6	pripadniki romske skupnosti, invalidi	Romsko društvo Anglunipe – bodočnost, Ljubljana	Oko vidi drugače - mi vidimo enako/jagh dikhela so amen našite dikha, amensa šajte dikha jekh	92.951,75
SKUPAJ				555.190,01

Vir: Ministrstvo za kulturo

Akcijski načrti samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi, sprejeti na podlagi Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010-2015

Občina (romska naselja)	Sprejet akcijski načrt po NPUR 2010- 2015	Druge načrtovane aktivnosti za urejanje prostorske problematike romskih naselij	
		Naselja, kjer so načrtovani ukrepi	Naselja, kjer ukrepi niso načrtovani
Občina Beltinci (Beltinci, Dokležovje)	/	<ul style="list-style-type: none"> - za obe romski naselji zagotovljena pitna voda, elektrika in dostop - v naselju Dokležovje pridobiti gradbena dovoljenja za vse obstoječe objekte - v naselju Beltinci urejanje lastništva zemljišč, parcelacija in komunalno urejanje 	/
Občina Cankova (Cankova – Hankovi, Domajinci, Domajinci – Čarni, Gornji Črnci-Cankova, Gornji Črnci, Krašči-Jezero, Krašči – Olga)	brez odziva občine	brez odziva občine	brez odziva občine
Občina Črenšovci (Kamenci, Trnje)	brez odziva občine	brez odziva občine	brez odziva občine
Občina Črnomelj (Pretle, Beličnik, Kanižarica, Drenovec, Lokve, Čudno selo)	občina bo pristopila k izdelavi akcijskega načrta v letu 2011	ni podatkov	ni podatkov
Občina Dobrovnik (Dobrovnik – Tuskezer, Dobrovnik – Šarkezi)	/	<ul style="list-style-type: none"> - v predlogu OPNačrt opredeljena romska naselja Tuskeszer in Šarkezi - po sprejetju OPNačrt ureditev lastništva, legalizacija objektov in dokončanje komunalne opreme naselij 	
Občina Grosuplje (Smrekec I n II, Benat, Oaza, Pri Nikotu, Ponova vas)	/	<ul style="list-style-type: none"> - v predlogu OPNačrt opredeljena romska naselja Oaza, Pri Nikotu, Smrekec I in Smrekec II - po sprejetju OPNačrt ureditev lastništva v naseljih Oaza in Pri Nikotu 	<ul style="list-style-type: none"> - v predlogu OPNačrt ni vključeno romsko naselje Benat - občina se ne opredeljuje do romskega naselja Ponova vas
Občina Kočevje	občina bo	- naselja se bodo urejala po	- ni možna legalizacija

(Rožna ulica, Cvišlerji, Gornje Ložine, Griček pri Željnah, Mahovnik, Marof, Mestni log, Nemška loka, Reška cesta, Stari log, Šalka vas, Trata – Jezero, Trata – KO-TO, Trata – Lik, Željne)	pristopila k izdelavi akcijskega načrta v letu 2011	sprejetju OPNačrt - dodeljevanje finančne pomoči Romom za izboljšanje bivalnih razmer	romskih naselij Trata – Lik in Mestni log - pogojno možna legalizacija: Trata – Jezero, Trata – KO-TO, Mahovnik
Občina Krško (Rimš, Kerinov grm, Drnovo, Loke)	brez odziva občine	brez odziva občine	brez odziva občine
Občina Kuzma (Gornji Slaveči, Dolič, Kuzma)	akcijski načrt bo izdelan, ko bo oblikovan Odbor za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Kuzma	ni podatkov	ni podatkov
Občina Lendava (Lendava, Dolga vas, Pince, Petišovci)	/	- po sprejetju OPNačrt ureditev lastništva, legalizacija objektov in dokončanje komunalne opreme naselja Dolga vas	romska naselja Lendava, Pince, Petišovci
Občina Metlika (Svržaki, Gaugen hrib, Dolnje Dobravice, Kamnolom Gradac, Boriha)	/	- za vsa romska naselja zagotovljena pitna voda, elektrika, dostop in odvoz komunalnih odpadkov - izvedena parcelacija v romskih naseljih Boriha-Rosalnice, Svřžaki in Gradac - v predlogu OPNačrt opredeljena romska naselja Boriha, Svřžaki, Dobravice, Križevska vas (Gaugen hrib) in Kamnolom Gradac - po sprejetju OPNačrt ureditev lastništva in legalizacija naselij	/
Občina Puconci (Dolina, Kuštanovci, Lemerje, Vadarci, Zenkovci)	/	- po sprejetju OPNačrt načrtovana priprava OPPNačrt za naselje Dolina - dodeljevanje finančne pomoči Romom za izboljšanje bivalnih razmer	romska naselja Lemerje, Zenkovci, Vadarci, Kuštanovci
Občina Rogašovci (Ropoča, Pertoča, Serdica, Sotina,	brez odziva občine	brez odziva občine	brez odziva občine

Kramarovci, Ocinje)			
Občina Semič (Blatnik, Sovinek, Vrčice)	/	<ul style="list-style-type: none"> - povečanje površin naselja v predlogu OPNačrt, po sprejetju le-tega priprava OPPNačrt in programa komunalnega opremljanja za naselje Sovinek - dodelitev gradbene parcele in finančna pomoč pri izgradnji stanovanjske hiše eni družini v naselju Sovinek - po sprejetju OPNačrt legalizacija in komunalna ureditev naselja Blatnik - nadaljevanje selitve nelegalnega zbirališča odpadnega materiala iz naselja Vrčice v industrijsko cono Vrtača 	/
Občina Šentjernej (Trdinova cesta, Mihovica, Kozarje, Drškovec, Roje)	/	<ul style="list-style-type: none"> - zagotovljena pitna voda, kanalizacija - na podlagi OPNačrt priprava OPPNačrt za legalizacijo - nato parcelacija, urejanje lastništva in dokončanje komunalne opreme 	ni podatkov, katera od romskih naselij (Trdinova cesta, Kozarje, Drškovec, Mihovica in Roje) namerava občina urediti
Občina Tišina (Vanča vas – Borejci)	/	<ul style="list-style-type: none"> - naselje Vanča vas – Borejci občina ureja kot druga naselja v občini (naselje legalizirano, urejeno lastništvo zemljišč, urejena komunalna infrastruktura) 	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v postopku OPNačrt ni dalo soglasja za širitev romskega naselja
Občina Trebnje (Zagorica pri Velikem Gabru, Veliki Gaber – Gline, Hudeje, Mala loka)	/	<ul style="list-style-type: none"> - v naselju Hudeje je načrtovana širitev naselja, ureditev lastništva in gradbenih dovoljenj, izvedba ČN, ureditev ceste in javne razsvetljave, izgradnja romskega vrtca in športnega igrišča, ureditev imena naselja 	romska naselja Zagorica pri Velikem Gabru, Veliki Gaber – Gline in Mala loka
Občina Turnišče (Gomilica)	/	<ul style="list-style-type: none"> - v romskem naselju Gomilica zagotovljena pitna voda, kanalizacija, elektrika in dostop - parcelacija in urejanje lastništva 	/
Mestna občina Murska Sobota (Pušča, Černelavci, Nemčavci, Murska)	predvidoma sprejet v letu 2011	ni podatkov	ni podatkov

Mestna občina Novo mesto (Brezje, Gotna vas, Graben, Jedinščica, Otočec, Ruperč vrh, Šmihel, Žabjak)	brez odziva občine	brez odziva občine	brez odziva občine
--	--------------------	--------------------	--------------------

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor